

En ny lag om unga lagöverträdare

Ds 2025:4

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss

Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-1153-4 (tryck)

ISBN 978-91-525-1154-1 (pdf)

ISSN 0284-6012

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Under arbetet med att utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att effektivisera bekämpningen av brott som begås av barn, har det konstaterats att de olika förslag som rör lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare som förekommer i tre nyligen presenterade betänkanden gör att regleringen i den lagen blir alltmer svåröverskådlig. Som ett led i arbetet har sekretariatet därför som arbetsmaterial tagit fram ett förslag till en helt ny lag, lagen (2026:00) om unga lagöverträdare. Förslaget utgår från den nuvarande regleringen men inkluderar de förslag och ändringar som har presenterats.

Härmed överlämnas promemorian *En ny lag om unga lagöverträdare* (Ds 2025:4).

Stockholm i januari 2025

Gunnel Lindberg

/Johan Welander

/Anna Ziesnitz

Innehåll

1	Författningsförslag.....	7
1.1	Förslag till lag om unga lagöverträdare.....	7
1.2	Förslag till förordning (2026:00) om unga lagöverträdare	33
1.3	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	35
1.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	37
1.5	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	38
1.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott.....	39
1.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall	40
1.8	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	41
1.9	Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)	42
1.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.....	43
1.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning.....	44
1.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation	45

1.13	Förslag till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:710)	48
1.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot	49
1.15	Förslag till förordning om ändring i förundersökningskungörelsen (1947:948)	51
1.16	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1964:740) med föreskrifter för åklagare i vissa brottmål.....	53
1.17	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1982:805) om ersättning av allmänna medel till vittnen, m.m.	54
1.18	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.	56
1.19	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion	58
1.20	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.....	60
1.21	Förslag till förordning om ändring i polisförordningen (2014:1104)	62
1.22	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten.....	64
1.23	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:1746) om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.....	65
2	En ny lag om unga lagöverträdare	67
2.1	Bakgrunden till lagen.....	67
2.2	En lagstiftning under förändring.....	68

2.3	En teknisk översyn är motiverad	68
2.3.1	Lagen är delvis omodern	68
2.3.2	Lagen blir ännu mer komplex genom ändringsförslagen.....	68
2.4	Utgångspunkter för översynen	69
2.4.1	Behovet av översyn har uppmärksammats	69
2.4.2	En modern struktur.....	69
2.4.3	Inga sakliga förändringar.....	70
2.4.4	Delvis ny terminologi.....	70
3	Författningskommentar	73
3.1	Förslaget till lag om unga lagöverträdare	73
3.2	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken	135
3.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	135
3.4	Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	136
3.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott.....	136
3.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall	136
3.7	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	137
3.8	Förslaget till lag om ändring i häkteslagen (2010:611).....	137
3.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.....	137
3.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning.....	138
3.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.....	138

3.12	Förslaget till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:710)	138
3.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot	139
Bilaga	Jämförelsetabell	141

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om handläggningen hos Polismyndigheten, åklagare och domstol av mål och ärenden om brott där den som är misstänkt är under 18 år.

I övrigt gäller rättegångsbalkens regler och andra bestämmelser.

2 § Med barn avses i denna lag en person som är under 18 år.

3 § Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande.

- Inledande bestämmelser (1 kap.)
- Förundersökning och åtalsprövning (2 kap.)
- Tvångsmedel under förundersökning (3 kap.)
- Strafföreläggande, straffvarning och åtalsunderlåtelse (4 kap.)
- Handläggningen i domstol (5 kap.)
- Utredningen av brott begångna av barn under 15 år (6 kap.)
- Tvångsmedel mot barn under 15 år (7 kap.)
- Bevistalan (8 kap.)
- Resning (9 kap.)

Samverkan

4 § Kommuner och de myndigheter som handlägger ärenden om unga lagöverträdare ska verka för att lokal samverkan mellan företrädare för kommunerna och myndigheterna regelbundet äger rum i övergripande frågor om barn som begår brott.

2 kap. Förundersökning och åtalsprövning

Vem som leder förundersökningen

1 § En förundersökning mot ett barn ska ledas av en åklagare eller en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten förordnat. Om det inte möter hinder ska undersökningsledaren genom intresse och fallenhet för arbete med barn som begår brott vara särskilt lämpad för uppgiften. Om barnet tidigare har varit föremål för utredning om brott ska om möjligt samma person vara undersökningsledare.

Bestämmelser om att en förundersökning mot ett barn i vissa fall får ledas av en tulltjänsteman finns i 8 kap. tullbefogenhetslagen (2024:710).

Skyndsamhetskrav

2 § En förundersökning mot ett barn om brott med fängelse i straffskalan ska bedrivas med särskild skyndsamhet. Ett barn som är skäligen misstänkt för brott ska underrättas om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken så snart det kan göras utan men för utredningen.

Tidsfrist för att avsluta förundersökningen

3 § En förundersökning mot ett barn om brott med fängelse i straffskalan ska avslutas så snart det är möjligt. Beslut i åtalsfrågan ska fattas senast inom sex veckor, räknat från dagen för underrättelse om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken.

Tidsfristen i första stycket får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till

1. att den misstänkte ska delta i medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott,
2. utredningens beskaffenhet, eller
3. att det annars finns särskilda omständigheter.

Underrättelse och kallelse till vårdnadshavare

4 § Om ett barn är skäligen misstänkt för brott, ska barnets vårdnadshavare eller annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, underrättas omedelbart och kallas till förhör som hålls med barnet. De ska dock inte underrättas eller kallas om det skulle strida mot barnets bästa eller det annars finns särskilda skäl mot det.

Undersökningsledaren får skjuta upp en sådan underrättelse eller en kallelse till förhör som anges i första stycket om det är nödvändigt för att utredningen inte ska försvåras väsentligt. När det inte längre finns skäl att skjuta upp åtgärden ska den göras omedelbart.

Underrättelse till socialnämnden och närvaro vid förhör

5 § Om ett barn är skäligen misstänkt för brott med fängelse i straffskalan ska socialnämnden underrättas omedelbart. Om barnet har tillfrågats om han eller hon vill delta i medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning om brott, ska barnets inställning framgå av underrättelsen.

En företrädare för socialtjänsten ska närvara vid förhör med barnet om det inte finns särskilda skäl mot det och det inte är till men för utredningen.

Förundersökningsbegränsning vid straffvarning

6 § Om den som meddelats en straffvarning enligt 4 kap. 2 § misstänks för att ha begått ett annat brott innan straffvarningen beslutades får åklagaren, om inte något väsentligt allmänt eller enskilt intresse åsidosätts, besluta att inte inleda eller lägga ner en förundersökning om det brottet.

Åtalsprövning vid vård av unga

7 § Om ett barn, som med stöd av 3 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga har tagits in i ett särskilt ungdomshem som avses i 12 § samma lag, misstänks för att ha begått brott som hör under allmänt åtal innan vården vid hemmet har avslutats, ska åklagaren pröva om det är lämpligt att väcka åtal. Föreståndaren för hemmet ska höras om det inte är obehövligt.

Yttranden angående barnet

8 § Innan beslut fattas i åtalsfrågan ska åklagaren, om inte yttrande har inhämtats enligt andra stycket, hämta in ett yttrande från socialnämnden avseende den som misstänks för att ha begått ett brott innan han eller hon fyllt 18 år, om han eller hon har erkänt gärningen eller är skäligen misstänkt för brottet.

Ett yttrande behöver dock inte inhämtas om

1. brottet är ringa,
2. det är uppenbart att det finns förutsättningar för straffvarning eller åtalsunderlåtelse, eller
3. det annars inte behövs.

Om brottet har fängelse i straffskalan ska undersökningsledaren, om möjligt, begära ett yttrande enligt första stycket senast i samband med underrättelse om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken.

9 § Innan talan har väckts vid domstol får en åklagare hämta in ett yttrande enligt 1 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. om yttrandet avser ett barn.

10 § Ett yttrande enligt 8 § ska innehålla

1. en redogörelse för barnets personliga utveckling och levnadsomständigheter i den mån det har begärts eller nämnden anser att det behövs,
2. en redogörelse för vilka åtgärder som nämnden tidigare har vidtagit i fråga om barnet,
3. en bedömning av om barnet har ett särskilt behov av åtgärder som syftar till att motverka att han eller hon utvecklas ogynnsamt,

4. en redovisning av i vilken utsträckning barnet har fullgjort en tidigare utdömd ungdomsvård eller ungdomstjänst,

5. en bedömning av om ungdomstjänst är en lämplig påföljd för barnet, och

6. en redovisning av de åtgärder som nämnden avser att vidta.

De åtgärder som nämnden avser att vidta ska redovisas i ett ungdomskontrakt om de vidtas med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) och i en vårdplan om de vidtas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Arten, omfattningen och varaktigheten av åtgärderna ska framgå av kontraktet eller vårdplanen.

Socialnämnden ska även utan samband med ett yttrande lämna de upplysningar om barnet som begärs av den som ska inhämta ett yttrande enligt 8 §.

11 § Den som begär ett yttrande enligt 8 § ska ange inom vilken tid yttrandet ska lämnas och, om det är lämpligt, ge socialnämnden anvisningar för hur yttrandet kan begränsas. Den som har begärt yttrandet får medge att tidsfristen förlängs. Yttrandet får lämnas muntligen vid ett sådant sammanträde som avses i 4 kap. 5 §, om det är nödvändigt för att hålla tidsfristen.

Uppmaning att avhjälpa skada

12 § Om det är lämpligt får en polisman uppmana ett barn, som kan antas ha fyllt 15 år, att så snart som möjligt vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott, om barnet har erkänt brottet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han eller hon har begått brottet. Målsägandens samtycke ska inhämtas innan uppmaning ges, om det inte är uppenbart obehövligt.

En uppmaning enligt första stycket får även ges av en annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har utsett.

3 kap. Tvångsmedel under förundersökning

Anhållande och häktning

1 §¹ Barn får anhållas eller häktas endast om det finns synnerliga skäl.

2 §¹ Den tid som anges i 24 kap. 4 a § rättegångsbalken får uppgå till högst fem månader om den häktade inte hade fyllt 18 år när häktningsbeslutet verkställdes.

Placering i polisarrest

3 § Ett barn som har gripits eller anhållits hållas i förvar i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt.

Underrättelse om frihetsberövande

4 § Om ett barn har gripits, anhållits eller häktats ska en vårdnadshavare eller en annan sådan vuxen som anges i 2 kap. 4 § första stycket, eller i andra hand, någon annan lämplig vuxen, underrättas om frihetsberövandet och om skälen för det. Den vuxne ska underrättas samtidigt som barnet underrättas om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken eller annars omedelbart efter frihetsberövandet.

Undersökningsledaren får skjuta upp en underrättelse enligt första stycket om det är nödvändigt för att utredningen inte ska försvåras väsentligt. När det inte längre finns skäl att skjuta upp underrättelsen ska den lämnas omedelbart.

5 § Om ett barn har gripits, anhållits eller häktats ska socialnämnden underrättas om frihetsberövandet och skälen för frihetsberövandet. Nämnden ska underrättas omedelbart efter frihetsberövandet.

---

¹ Förslag i SOU 2024:93.

Kvarhållande vid brottsmisstanke

6 §² Polismyndigheten får hålla kvar ett barn som är skäligen misstänkt för brott för att skyndsamt kunna överlämna honom eller henne till föräldrarna, annan vårdnadshavare, en tjänsteman inom socialtjänsten eller någon annan lämplig vuxen person om

1. barnet har varit gripet och åklagaren har beslutat att inte an hålla honom eller henne,

2. barnet har medtagits, medföljt, hämtats eller inställt sig till förhör, eller

3. barnet har frigivits efter det att han eller hon har varit anhållen eller häktad.

Ett barn får inte hållas kvar enligt första stycket längre än sex timmar efter åklagarens beslut, förhöret eller beslutet om frigivning. Barnet får tas i förvar om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet, men får hållas i förvar i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt.

4 kap. Strafföreläggande, straffvarning och åtalsunderlåtelse

Strafföreläggande

1 § Åklagaren får, trots de begränsningar som gäller enligt 48 kap. 4 § första stycket första meningen rättegångsbalken, utfärda strafföreläggande för brott som ett barn har begått om det kan antas att han eller hon, om åtal hade väckts, skulle ha dömts endast till böter. Åklagaren ska vid den bedömningen beakta att rätten enligt 29 kap. brottsbalken får döma till lindrigare straff än det som är föreskrivet för brottet.

Straffvarning och åtalsunderlåtelse

2 § Om ett barn har begått ett brott får åklagaren besluta att underlåta åtal enligt 3 § (straffvarning). Bestämmelser om möjlighet att underlåta åtal finns också i 20 kap. 7 § rättegångsbalken. I fråga om åtalsunderlåtelse sedan åtal har väckts tillämpas 20 kap. 7 a § rättegångsbalken.

---

² Förslag i SOU 2024:93.

3 § Straffvarning får beslutas om barnet blir föremål för vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och det finns skäl att anta att åtgärden är lämpligast för barnet. Detsamma gäller om barnet blir föremål för annan åtgärd som innebär att han eller hon får hjälp eller stöd.

Straffvarning får också beslutas, om det är uppenbart att brottet har begåtts av okynne eller förhastande.

Åklagaren ska som skäl för straffvarning särskilt beakta att barnet är villigt att

1. ersätta målsäganden för skada som har uppkommit genom brottet, avhjälpa eller begränsa skada eller på annat sätt gottgöra målsäganden, eller

2. medverka till att medling kommer till stånd enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott.

Straffvarning får inte beslutas, om det innebär att något väsentligt allmänt eller enskilt intresse åsidosätts. Vid bedömningen av om något väsentligt allmänt intresse åsidosätts ska åklagaren särskilt beakta om barnet tidigare har gjort sig skyldigt till brott.

Återkallelse av straffvarning

4 § Den som meddelas straffvarning ska vara skötsam. En straffvarning får återkallas om särskilda omständigheter föranleder det. Åklagaren ska särskilt beakta om barnet har återfallit i brott inom sex månader från beslutet.

Underrättelse om straffvarning och åtalsunderlåtelse

5 §³ Åklagaren ska inom två veckor efter beslutet underrätta den som meddelas en straffvarning om beslutet vid ett personligt möte eller, om det är lämpligt, ett möte genom ljud- och bildöverföring. Barnets vårdnadshavare eller annan vuxen som ansvarar för hans eller hennes vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, ska kallas till mötet om det inte möter hinder eller annars finns särskilda skäl mot det. Även företrädare för socialtjänsten bör ges tillfälle att närvara.

---

³ Förslag i SOU 2024:93.

Om det är uppenbart att ett personligt möte eller ett möte genom ljud- och bildöverföring inte kan genomföras inom den tid som anges i första stycket, får mötet äga rum senare. Om ett sådant möte inte kan genomföras, ska barnet underrättas skriftligen om beslutet.

6 § Vid ett möte enligt 5 § ska åklagaren förklara innebörden av beslutet om straffvarning, skötsamhetskravet i 4 § och att straffvarningen kan återkallas. Åklagaren ska också klargöra vilka följderna kan bli av fortsatta lagöverträdelser.

7 §⁴ Bestämmelserna i 5 och 6 §§ gäller i tillämpliga delar också beslut om åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. 7 § första stycket 4 rättegångsbalken, om beslutet avser brott som ett barn har begått.

Underrättelse till socialnämnden om straffvarning

8 § Socialnämnden ska underrättas om ett beslut om straffvarning enligt 3 § om någon åtgärd från nämndens sida förutsätts.

5 kap. Handläggningen i domstol

Skyndsamhetskrav

1 §⁵ Mål mot barn ska alltid behandlas skyndsamt.

Vid allmänt åtal mot ett barn för brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader, ska de tidsfrister följas som är föreskrivna för åtgärder i mål där den tilltalade är häktad. Den förlängda tidsfrist som anges i 45 kap. 14 § andra stycket andra meningen rättegångsbalken ska dock inte tillämpas.

Offentlig försvarare

2 § En offentlig försvarare ska förordnas för ett barn som är misstänkt för brott, om det inte är uppenbart att han eller hon saknar behov av försvarare. När en offentlig försvarare ska förordnas, ska undersökningsledaren anmäla det till rätten.

---

⁴ Förslag i SOU 2024:93.

⁵ Förslag i SOU 2024:39.

För en tidigare tilltalad gäller 21 kap. 3 b § och 23 kap. 5 § rättegångsbalken.

Rättens sammansättning

3 § Mål i tingsrätt och hovrätt mot ett barn ska, om det inte möter hinder, handläggas av lagfarna domare som särskilt har utsetts av domstolen att handlägga sådana mål. Detsamma ska gälla i fråga om nämndemän som tjänstgör i sådana mål.

I mål som gäller brott med endast böter i straffskalan får andra än dem som anges i första stycket anlitas.

Underrättelse till vårdnadshavare om åtal och huvudförhandling

4 § När åtal väcks mot ett barn, ska tingsrätten underrätta vårdnadshavaren eller annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, om åtalet och om tidpunkten för huvudförhandlingen, om det inte finns särskilda skäl mot det. Skyldigheten att underrätta om tidpunkten för huvudförhandlingen gäller även i högre rätt.

Hörande av vårdnadshavare

5 § Om åtalet avser ett brott med fängelse i straffskalan ska vårdnadshavaren eller annan vuxen som avses i 4 § höras i målet om det är möjligt och det inte finns särskilda skäl mot det.

Vårdnadshavare eller annan som hörs med stöd av första stycket har rätt till ersättning och förskott enligt det som är föreskrivet om vittne. Ersättningen ska betalas av staten.

Underrättelse till socialnämnden om huvudförhandling

6 § Om ett yttrande av socialnämnden har begärts enligt 2 kap. 8 § ska rätten underrätta nämnden om tidpunkten för huvudförhandlingen.

Utsättning av mål

7 §⁶ Mål mot ett barn ska, om målet avser brott med fängelse i straffskalan, om möjligt sättas ut till handläggning på ett sådant sätt att målet inte drar till sig uppmärksamhet.

Förhandling

8 §⁷ Rätten får i mål mot ett barn besluta att förhandlingen ska hållas inom stängda dörrar, om offentlighet vid förhandlingen är till uppenbar olägenhet på grund av den uppmärksamhet den tilltalade kan antas bli föremål för. Om rätten anser att ett sådant beslut bör meddelas och om någon som har fyllt 18 år också är tilltalad i målet, ska rätten handlägga åtalet mot barnet som ett särskilt mål, om det inte avsevärt försvårar utredningen.

Även om beslut meddelas enligt första stycket får rättens ordförande tillåta att den tilltalades anhöriga och andra vars närvaro kan väntas bli till nytta får närvara vid handläggningen.

9 §⁸ I mål mot ett barn ska tingsrätten hålla huvudförhandling även om det inte finns anledning att döma till någon annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening.

Underlag för att döma till ungdomsvård

10 § Rätten får döma till ungdomsvård endast om det i målet finns ett yttrande av socialnämnden med det innehåll som anges i 2 kap. 10 §.

Om rätten begär ett yttrande som avses i första stycket ska nämnden yttra sig inom sådan tid att rätten kan hålla huvudförhandling i enlighet med 1 § andra stycket. Om ärendets beskaffenhet motiverar det, får yttrandet med rättens medgivande lämnas senare.

---

⁶ Förslag i SOU 2024:39.

⁷ Förslag i SOU 2024:39.

⁸ Förslag i SOU 2024:39.

Avkunnande av dom

11 §⁹ I mål mot ett barn ska, om det inte möter synnerliga hinder, domen avkunnas vid huvudförhandlingen. I övrigt gäller 30 kap. 7 § rättegångsbalken.

Handläggning av mål om undanröjande av påföljd

12 § I mål om undanröjande av påföljd enligt 32 kap. 4 § brottsbalken ska 3–5 och 11 §§ tillämpas, varvid det som sägs i de paragraferna ska tillämpas vid sammanträde som hålls i målet om undanröjande av påföljd.

Varning i stället för undanröjande av påföljd

13 §¹⁰ Om den som dömts till ungdomsvård, ungdomstjänst, ungdomsövervakning eller utvidgad ungdomsövervakning missköter påföljden på sådant sätt som anges i 32 kap. 4 § första stycket brottsbalken får åklagaren, i stället för att väcka talan om att påföljden ska undanröjas, besluta att varning ska meddelas den dömde, om det bedöms vara en tillräcklig åtgärd.

Varning ska så snart det är möjligt meddelas den dömde vid ett personligt möte eller, om det är lämpligt, ett möte genom ljud- och bildöverföring. Barnets vårdnadshavare eller annan som ansvarar för hans eller hennes vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, ska kallas till mötet, om det inte möter hinder eller annars finns särskilda skäl mot det. Även företrädare för socialtjänsten bör ges tillfälle att närvara. Om frågan om varning gäller ungdomsövervakning eller utvidgad ungdomsövervakning bör i stället företrädare för Kriminalvården ges tillfälle att närvara. Om ett personligt möte eller ett möte genom ljud- och bildöverföring inte kan komma till stånd, ska den dömde underrättas skriftligen om beslutet.

Vid mötet ska åklagaren särskilt förklara innebörden av beslutet och klargöra vad följderna kan bli vid fortsatt misskötsamhet.

---

⁹ Förslag i SOU 2024:39.

¹⁰ Förslag i SOU 2024:39 och SOU 2025:11.

6 kap. Utredning om brott begångna av barn under 15 år

Förutsättningarna för en brottsutredning

1 §¹¹ Om ett barn kan misstänkas för att före 15 års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott, ska en utredning om brottet inledas om inte särskilda skäl talar mot det. En utredning enligt detta stycke ska inte inledas i fall som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken om barnet kan misstänkas för brottet. Om en utredning redan har inletts ska den avslutas.

På begäran av socialnämnden får en utredning om brott även inledas i andra fall avseende ett barn som inte har fyllt 15 år, om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för barnet. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om det är fråga om ett brott som innebär att barnet äventyrar sin hälsa eller utveckling eller om brottet kan antas utgöra ett led i en upprepad brottslighet.

I andra fall än som avses i första och andra styckena får en utredning om brott inledas avseende ett barn som inte har fyllt 15 år

1. om det behövs för att klarlägga om någon som får dömas till påföljd har tagit del i brottet,

2. om det behövs för att efterforska gods som har kommits åt genom brottet eller som kan bli föremål för förverkande, eller

3. om det av andra skäl är påkallat med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen.

Om barnet inte har fyllt 12 år får en utredning enligt andra eller tredje stycket inledas endast om det finns synnerliga skäl.

Skyndsamhetskrav

2 § En utredning enligt 1 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och avslutas så snart det är möjligt. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

---

¹¹ Förslag i SOU 2025:11.

Vem som leder utredningen

3 § En utredning enligt 1 § ska ledas av en åklagare eller en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Undersökningsledaren ska, om det inte möter något hinder, genom intresse och fallenhet för arbete med barn som begår brott vara särskilt lämpad för uppgiften.

Om barnet tidigare har varit föremål för utredning enligt 1 §, ska om möjligt samma åklagare och samma anställda vid Polismyndigheten anlitas för att leda och genomföra den nya utredningen.

Tillämpliga bestämmelser i rättegångsbalken

4 §¹² Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3, 4, 6–14, 18 b–19, 21, 21 b–21 d och 24 §§ rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 1 §. I samband med förhör med den som kan misstänkas för brott ska han eller hon underrättas om sin rätt att inte behöva yttra sig över misstanken och inte heller i övrigt behöva medverka till utredningen av sin egen skuld. Efter att förhör hållits med barnet ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 § samma balk gälla i tillämpliga delar för en utredning enligt 1 §. När utredningen är slutförd ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 a § samma balk tillämpas. Det som sägs om förundersökning och åtal i den paragrafen ska i stället avse utredning enligt 1 § respektive bevistalan enligt 8 kap. 1 §. Rätten enligt 23 kap. 21 a § rättegångsbalken att få en kopia gäller om en bevistalan väcks.

Juridiskt biträde

5 §¹³ Ett juridiskt biträde ska förordnas för barnet vid

1. en utredning enligt 1 § första stycket, om det inte är uppenbart att barnet saknar behov av det, och

2. en utredning enligt 1 § andra eller tredje stycket, om det finns särskilda skäl för det.

En ansökan om ett sådant biträde görs av åklagaren eller barnets vårdnadshavare hos tingsrätten. Bestämmelserna i 21 kap. 5–8 §§, 9 §

---

¹² Förslag i SOU 2025:11.

¹³ Förslag i SOU 2024:93.

tredje stycket, 10 och 10 a §§ rättegångsbalken ska tillämpas i fråga om ett sådant juridiskt biträde.

Målsägandebiträde och särskild företrädare för barn

6 § När en utredning enligt 1 § görs ska lagen (1988:609) om målsägandebiträde och lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn gälla. Det som sägs om förundersökning och åtal i de lagarna ska i stället avse utredning enligt 1 § respektive bevistalan enligt 8 kap. 1 §. Bestämmelserna om återbetalningsskyldighet i 8 § lagen om målsägandebiträde och 12 § lagen om särskild företrädare för barn ska dock inte gälla.

Bestämmelserna om anmälan i 23 kap. 5 § rättegångsbalken, om rätten att närvara vid förhör i 23 kap. 10 § samma balk och om rätten att ställa frågor vid förhör i 23 kap. 11 § samma balk ska gälla när ett målsägandebiträde har förordnats.

Underrättelse och kallelse till vårdnadshavare

7 § Barnets vårdnadshavare eller någon annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, ska omedelbart underrättas

1. om barnet kan misstänkas för att före 15 års ålder ha begått ett brott, och

2. om en utredning enligt 1 § har inletts avseende barnet.

Den som ska underrättas enligt första stycket ska kallas till förhör som hålls med barnet.

Första och andra styckena gäller inte om det är till men för utredningen eller det annars finns särskilda skäl mot åtgärden.

Underrättelse till socialnämnden och närvaro vid förhör

8 § Socialnämnden ska omedelbart underrättas

1. när ett barn kan misstänkas för att före 15 års ålder ha begått ett brott med fängelse i straffskalan, och

2. när en utredning enligt 1 § har inletts.

Vid förhör med barnet i en utredning enligt 1 § första eller andra stycket ska en företrädare för socialtjänsten närvara om det inte finns synnerliga skäl mot det. Om det är fråga om en utredning enligt 1 § tredje stycket ska en sådan företrädare närvara vid förhör med barnet om det inte finns särskilda skäl mot det.

9 § När en utredning enligt 1 § har slutförts ska protokollet över utredningen så snart som möjligt sändas till socialnämnden.

Utredningar som initieras av socialnämnden

10 § I fall som avses i 1 § andra stycket får ingen annan åtgärd än förhör med barnet genomföras innan socialnämnden har begärt att en utredning ska inledas. Om det finns särskilda skäl får dock även andra åtgärder vidtas.

11 § Om brottsmisstanken kvarstår efter förhöret med barnet och efter andra vidtagna åtgärder, ska protokoll över förhöret och åtgärderna omgående sändas till socialnämnden.

7 kap. Tvångsmedel mot barn under 15 år

Uttömmande reglering om tvångsmedel

1 §¹⁴ Mot barn som är under 15 år får endast de tvångsmedel användas som är angivna i

1. denna lag,
2. 23 kap. 7–9 a §§ rättegångsbalken, eller
3. en annan författning där det uttryckligen föreskrivs att tvångsmedlet får användas mot barn under 15 år.

De begränsningar i fråga om användningen av tvångsmedel som följer av första stycket gäller inte om någon kan misstänkas för att, efter det att han eller hon har fyllt 14 år, ha begått ett brott som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken.

---

¹⁴ Förslag i SOU 2025:11.

Gripande och kvarhållande efter förhör

2 § Om ett barn under 15 år har begått ett brott på vilket fängelse skulle ha kunnat följa och anträffas på bar gärning eller på flykt från brottsplatsen, får han eller hon gripas av var och en. Om en enskild person har gripit barnet, ska barnet skyndsamt överlämnas till närmaste polisman.

Polismyndigheten eller åklagaren ska omedelbart besluta om barnet ska friges eller hållas kvar för förhör.

3 §¹⁵ Om ett barn under 15 år har gripits enligt 2 § eller har medtagits, medföljt, hämtats eller inställt sig till förhör, får barnet inte tas i förvar. I fråga om kvarstannande för förhör tillämpas 23 kap. 9 § rättegångsbalken.

Barnet får hållas kvar enligt 3 kap. 6 §, dock inte längre än sex timmar efter beslut om frigivning eller efter det att förhöret har avslutats.

Kvarstad och förvar

4 §¹⁶ Om ett barn är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott får, om det finns särskilda skäl, förvar och kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken användas mot honom eller henne.

Beslag och penningbeslag

5 § Om ett barn är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott får, om det finns särskilda skäl, beslag och penningbeslag enligt 27 kap. rättegångsbalken användas mot honom eller henne. Detsamma gäller åtgärder enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken.

Det som anges i 27 kap. 7 och 8 §§ rättegångsbalken om åtal och om verkan av att åtal inte väcks ska i stället avse bevistalan och talan om förverkande samt verkan av att sådan talan inte väcks.

---

¹⁵ Förslag i SOU 2024:93.

¹⁶ Förslag i SOU 2024:93.

Husrannsakan och genomsökning på distans

6 §¹⁷ Om ett barn är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott får husrannsakan enligt 28 kap. rättegångsbalken användas mot honom eller henne. Detsamma gäller undersökning enligt 28 kap. 10 § rättegångsbalken.

7 § Om ett barn är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott får, om det finns särskilda skäl, genomsökning på distans enligt 28 kap. rättegångsbalken användas mot honom eller henne.

Vid sådan genomsökning gäller också det som sägs i 28 kap. 10 f § rättegångsbalken.

Kroppsvisitation

8 §¹⁸ Om ett barn är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott får han eller hon kroppsvisiteras enligt 28 kap. rättegångsbalken.

Vid verkställighet av kroppsvisitation ska 28 kap. 13 a § rättegångsbalken gälla med den skillnaden att barnet får hållas kvar för ändamålet i högst tre timmar.

Kroppsbesiktning

9 § Om ett barn är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse ett år, eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott, får barnet kroppsbesiktigas, om det är av synnerlig vikt för att klarlägga omständigheterna kring brottet.

Verkställighet av kroppsbesiktning

10 §¹⁹ Vid kroppsbesiktning enligt 9 § ska 28 kap. 3 a och 9 §§, 12 § tredje stycket, 13 § första och andra styckena och 13 a § tredje

---

¹⁷ Förslag i SOU 2024:93.

¹⁸ Förslag i SOU 2024:93.

¹⁹ Förslag i SOU 2024:93.

stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar. Ett barn som ska kroppsbesiktigas får hållas kvar för ändamålet upp till sex timmar och, om det finns synnerliga skäl, ytterligare tre timmar.

11 §²⁰ Kroppsbesiktning genom salivprov för dna-analys får göras på ett barn som är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott, om

1. misstanken avser ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott, och

2. syftet är att registrera den misstänktes dna-profil i biometriregistret över misstänkta som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Om det under en förundersökning eller utredning enligt 6 kap. 1 § har tagits fram en dna-profil, ska den dna-profilen registreras i stället för att prov tas enligt första stycket.

Kroppsbesiktning enligt första stycket beslutas av åklagare.

12 §²¹ Kroppsbesiktning genom salivprov för dna-analys får göras på den som vid en bevistalan har förklarats ha begått ett brott som anges i 8 kap. 1 § första stycket, om

1. domen har fått laga kraft, och

2. syftet är att registrera dna-profilen i biometriregistret över dömda som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Om det finns en dna-profil i biometriregistret över misstänkta som förs enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, eller om det under en förundersökning eller utredning enligt 6 kap. 1 § har tagits fram en dna-profil, får den föras över till biometriregistret över dömda om förutsättningarna i första stycket är uppfyllda.

Kroppsbesiktning enligt första stycket beslutas av åklagare.

---

²⁰ Förslag i SOU 2024:93.

²¹ Förslag i SOU 2024:93.

13 § Om ett barn är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder olovligen ha brukat narkotika får kroppsbesiktning göras, om det kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för barnet. Sådan kroppsbesiktning beslutas av åklagare.

Vid kroppsbesiktning enligt första stycket ska 28 kap. 3 a och 9 §§, 12 § tredje stycket, 13 § andra stycket och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar. Barnet får hållas kvar för ändamålet upp till tre timmar och, om det finns synnerliga skäl, ytterligare tre timmar.

Socialnämnden ska omedelbart underrättas om resultatet av en kroppsbesiktning enligt denna paragraf. Detsamma gäller barnets vårdnadshavare eller en annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, om det inte finns särskilda skäl mot det.

14 § Kroppsbesiktning enligt 9 eller 13 § får inte verkställas eller bevitnas av någon annan än läkare, en legitimerad sjuksköterska eller en annan person som är av samma kön som barnet. Kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov eller salivprov för dna-analys tas på barnet, får dock verkställas eller bevitnas av någon som inte är av samma kön som barnet.

Biometrisk autentisering

15 § Om ett barn är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott får, om det finns särskilda skäl, biometrisk autentisering enligt 27 kap. 17 f § rättegångsbalken användas mot honom eller henne.

Fotografering och fingeravtryck för brottsutredning

16 § Om ett barn är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott får, om det finns särskilda skäl, fotografi och fingeravtryck enligt 28 kap. 14 § rättegångsbalken tas av barnet.

Upptagning av biometriska underlag för registrering

17 §²² Fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov får tas av ett barn som är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott, om

1. misstanken avser ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott, och

2. syftet är att registrera uppgifterna i biometriregistret över misstänkta som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Om det under en förundersökning eller en utredning enligt 6 kap. 1 § har tagits upp sådana biometriska underlag som anges i första stycket, får de användas för registrering, om förutsättningarna som anges i det stycket är uppfyllda.

Sådan upptagning som anges i första stycket beslutas av åklagare.

18 §²³ Fingeravtryck och fotografi av ansikte får tas av den som vid en bevistalan har förklarats ha begått ett brott som anges i 8 kap. 1 § första stycket, om

1. domen har fått laga kraft, och

2. syftet är att registrera uppgifterna i biometriregistret över dömda som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Om fingeravtryck och fotografi av ansikte finns i biometriregistret över misstänkta som förs enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, eller om det under en förundersökning eller utredning enligt 6 kap. 1 § har tagits upp sådana underlag, får de föras över till biometriregistret över dömda, om förutsättningarna som anges i första stycket är uppfyllda.

Sådan upptagning som anges i första stycket beslutas av åklagare.

---

²² Förslag i SOU 2024:93.

²³ Förslag i SOU 2024:93.

Hemlig avlyssning, hemlig övervakning och hemlig kameraövervakning

19 §²⁴ Om ett barn är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott som anges i andra stycket får hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. rättegångsbalken användas för att utreda brottet.

Hemliga tvångsmedel enligt första stycket får användas vid utredning av

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år,

2. deltagande i en terroristorganisation, samröre med en terroristorganisation, finansiering av terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, offentlig uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, rekrytering till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, utbildning för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet eller resa för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet enligt 4 a, 5, 6, 7, 8, 9 eller 10 § terroristbrottslagen (2022:666), eller

3. försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses i 1 eller 2, om en sådan gärning är belagd med straff.

Hemlig rumsavlyssning

20 §²⁵ Om ett barn är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott som anges i andra stycket får hemlig rumsavlyssning enligt 27 kap. 20 d § rättegångsbalken användas för att utreda brottet.

Hemlig rumsavlyssning enligt första stycket får användas vid utredning av

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fem år,

2. människorov enligt 4 kap. 1 § brottsbalken,

3. grovt vapenbrott enligt 9 kap. 1 a § första stycket vapenlagen (1996:67),

---

²⁴ Förslag i SOU 2024:93.

²⁵ Förslag i SOU 2024:93.

4. grov vapensmuggling och grov smuggling av explosiv vara enligt 6 a § tredje stycket och 6 b § tredje stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,

5. grovt brott enligt 29 a § första stycket lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,

6. terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666), eller

7. försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses i 1–6, om en sådan gärning är belagd med straff.

Postkontroll

21 §²⁶ Om det finns särskilda skäl får en försändelse till eller från ett barn under 15 år hållas kvar enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken om försändelsen kan antas ha betydelse för utredning om brott enligt terroristbrottslagen (2022:666).

Underrättelseskyldighet

22 §²⁷ För underrättelse till en enskild om användning av hemliga tvångsmedel enligt 19 eller 20 § gäller 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken. Det som anges där om förundersökning ska tillämpas även vid utredning enligt 6 kap. 1 §, med den skillnaden att en underrättelse ska lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen. Underrättelsen ska dock lämnas senast en månad efter det att utredningen är slutförd.

23 §²⁸ När rätten har beslutat i frågor om hemliga tvångsmedel enligt 19, 20 eller 21 § ska åklagaren skyndsamt underrätta Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden om beslutet.

---

²⁶ Förslag i SOU 2024:93.

²⁷ Förslag i SOU 2024:93.

²⁸ Förslag i SOU 2024:93.

8 kap. Bevistalan

När bevistalan ska väckas

1 §²⁹ Åklagaren ska begära prövning i domstol av om barnet har begått ett brott (bevistalan) om

1. brottet har begåtts innan barnet har fyllt 15 år och 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken inte är tillämpligt,

2. det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år för brottet, eller det är fråga om ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott,

3. en utredning enligt 6 kap. 1 § har slutförts om brottet, och

4. det skulle ha funnits tillräckliga skäl för åtal om brottet hade begåtts efter att barnet fyllt 15 år.

Även om det är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år för brottet får en bevistalan väckas om det finns synnerliga skäl för det.

Bevistalan får inte väckas om det finns särskilda omständigheter som talar mot det eller om åtal väcks för brottet.

Framställning om att bevistalan ska väckas

2 § Socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg får göra en framställning hos åklagare om att bevistalan ska väckas.

Vem som ska föra bevistalan

3 § Om det inte möter något hinder ska bevistalan föras av en åklagare som genom intresse och fallenhet för arbete med barn som begår brott är särskilt lämpad för uppgiften.

Offentlig försvarare

4 §³⁰ En offentlig försvarare ska förordnas för barnet när en bevistalan väcks.

---

²⁹ Förslag i SOU 2025:11.

³⁰ Förslag i SOU 2024:93.

Rättegången

5 § Vid en bevistalan tillämpas 5 kap. 2 § första stycket andra meningen, 5 kap. 8 § och bestämmelserna om allmänt åtal för brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än ett år. I fråga om tvångsmedel gäller 7 kap. Sådan rättegångskostnad som avses i 31 kap. 1 § rättegångsbalken ska staten svara för.

Undanröjande av dom om bevistalan

6 §³¹ En dom om bevistalan som har fått laga kraft får undanröjas efter ansökan av åklagare, om

1. det genom utredning som inte har lagts fram tidigare framgår att den vars skuld har prövats hade fyllt 15 år vid gärningen eller annars hade kunnat dömas till påföljd, och

2. åklagaren gör sannolikt att han eller hon inte har kunnat åberopa utredningen vid den rätt som har meddelat domen eller genom att överklaga domen, eller om han eller hon annars har haft giltig ursäkt att inte göra det.

Ansökan ska göras skriftligen hos hovrätten om domen har meddelats av en tingsrätt och i annat fall hos Högsta domstolen. Ansökan ska göras inom ett år från det att åklagaren fick kännedom om utredningen. För ansökan gäller 58 kap. 5 § rättegångsbalken. Vid förfarandet gäller bestämmelserna om allmänt åtal för brott i tillämpliga delar.

Om Högsta domstolen prövar frågan om undanröjande, ska ett bifall till ansökan omfatta både tingsrättens och hovrättens domar.

9 kap. Resning

1 § Sedan en dom om bevistalan har fått laga kraft, får resning beviljas under samma förutsättningar som gäller enligt 58 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken. Vid förfarandet gäller 58 kap. 4–10 §§ samma balk i tillämpliga delar. Den tidigare dömde ska dock inte åläggas att ersätta motparten eller staten för kostnaderna i resningsärendet. Det som sägs om förundersökning i 58 kap. 6 a § samma balk ska i stället avse en utredning enligt 6 kap. 1 § denna lag.

---

³¹ Förslag i SOU 2025:11.

2 § En ansökan om resning som avser en tidigare tilltalad som inte har fyllt 18 år ska handläggas skyndsamt.

3 §³² Om en ansökan om resning avser en tidigare tilltalad som inte har fyllt 18 år ska rätten underrätta vårdnadshavaren eller någon annan person som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, om ansökan. En underrättelse ska inte lämnas om det skulle strida mot barnets bästa eller om det finns andra särskilda skäl mot det.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026, då lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska upphöra att gälla.

2. 7 kap. 19–23 §§ gäller till utgången av juni 2031.³³

3. I fråga om häktning av barn som inte har fyllt 18 år gäller äldre föreskrifter för häktningsbeslut som har verkställts före ikraftträdandet.

---

³² Förslag i SOU 2024:39.

³³ Förslag om tidsbegränsning i SOU 2024:39.

1.2 Förslag till förordning (2026:00) om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Om åklagaren med stöd av 4 kap. 1 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare har utfärdat ett strafföreläggande ska den som beslutet avser underrättas om det vid ett personligt möte. Om möjligt ska barnets vårdnadshavare närvara vid mötet. Om ett personligt möte inte är möjligt eller om brottet är ringa, får underrättelsen vara skriftlig.

Om åklagaren med stöd av 48 kap. 4 § rättegångsbalken har utfärdat ett strafföreläggande som avser ungdomstjänst ska den som beslutet avser underrättas om det vid ett personligt möte.

En underrättelse enligt första eller andra stycket får lämnas av en annan åklagare än den som har meddelat beslutet om det är lämpligare.

2 § I ärenden om åtalsprövning enligt 4 kap. 2 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare ska protokoll föras om brottet har fängelse i straffskalan. Åklagarmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur protokollen ska föras.

Åklagare ska i den utsträckning och på det sätt som riksåklagaren bestämmer lämna uppgifter till riksåklagaren om ärenden som rör åtalsprövning.

3 § Om åklagaren vid ett beslut om straffvarning enligt 4 kap. 2 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare har förutsatt att socialnämnden ska vidta någon åtgärd, ska han eller hon ta reda på om åtgärden kommer till stånd. Om nämnden inte vidtar åtgärden, ska åklagaren anmäla det till Inspektionen för vård och omsorg.

4 § Om det på grund av en underrättelse enligt 12 kap. 8 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 26 § lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning uppkommer en fråga om undanröjande av påföljd enligt 32 kap. 4 § brottsbalken, ska åklagaren omedelbart vidta de åtgärder som är nödvändiga.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026, då förordningen (1994:1763) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska upphöra att gälla.

1.3 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att föreskrivs att 9 kap. 9 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 2025:11

Föreslagen lydelse

9 kap.

9 §

Bestämmelser i denna balk om att den som ska kallas till ett sammanträde ska föreläggas vite i vissa fall gäller inte den som är under femton år och inte är tilltalad. Vite ska inte heller föreläggas om den som ska kallas har fyllt fjorton men inte arton år och det finns anledning att anta att han eller hon inte kan infinna sig utan medverkan av vårdnadshavare eller annan som *svarar* för hans eller hennes vård och fostran.

Den omständigheten att något vite inte har förelagts hindrar inte att *den unge* kallas på nytt eller att i övrigt sådana åtgärder vidtas vid den fortsatta handläggningen av målet som skulle ha kunnat komma i fråga om vite hade förelagts.

Om den som ska kallas till ett sammanträde inte fyllt arton år, ska vårdnadshavare eller annan som *svarar* för *den unges* vård och fostran underrättas om kallelsen, om det inte finns särskilda skäl mot det. Om den som ska kallas är tilltalad gäller i stället

Bestämmelser i denna balk om att den som ska kallas till ett sammanträde ska föreläggas vite i vissa fall gäller inte den som är under femton år och inte är tilltalad. Vite ska inte heller föreläggas om den som ska kallas har fyllt fjorton men inte arton år och det finns anledning att anta att han eller hon inte kan infinna sig utan medverkan av vårdnadshavare eller annan som *ansvarar* för hans eller hennes vård och fostran.

Den omständigheten att något vite inte har förelagts hindrar inte att *barnet* kallas på nytt eller att i övrigt sådana åtgärder vidtas vid den fortsatta handläggningen av målet som skulle ha kunnat komma i fråga om vite hade förelagts.

Om den som ska kallas till ett sammanträde inte fyllt arton år, ska vårdnadshavare eller annan som *ansvarar* för *barnets* vård och fostran underrättas om kallelsen, om det inte finns särskilda skäl mot det. Om den som ska kallas är tilltalad gäller i stället

bestämmelserna om underrättelse i *lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare*.   bestämmelserna om underrättelse i *lagen (2026:00) om unga lagöverträdare*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Häriigenom föreskrivs att 3 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 2025:11

Föreslagen lydelse

3 §

Registret ska innehålla uppgifter om den som

1. genom dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott,

2. genom dom i mål om bevistalan har befunnits ha begått brott,

3. har ålagts förvandlingsstraff för böter,

4. med tillämpning av 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd,

5. på grund av åklagares beslut enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken, 9 eller 17 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 46 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall inte har åtalats för brott, eller

6. har meddelats

a) kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud,

b) tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, dock inte tillträdesförbud enligt 9 a § i den lagen,

c) förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder,

d) tillträdesförbud enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, eller

e) vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud.

5. på grund av åklagares beslut enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken, 2 kap. 7 § eller 4 kap. 2 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare eller 46 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall inte har åtalats för brott, eller

---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.5 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 8 § socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

8 §³⁴

Om en domstol har dömt någon till ungdomsvård eller till ungdomstjänst, eller om ungdomstjänst har förordnats genom ett strafföreläggande som har godkänts, ska socialnämnden underrätta åklagaren, om det kan antas att det finns förutsättningar för åtgärd enligt 30 b § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 32 kap. 4 § brottsbalken.

Om en domstol har dömt någon till ungdomsvård eller till ungdomstjänst, eller om ungdomstjänst har förordnats genom ett strafföreläggande som har godkänts, ska socialnämnden underrätta åklagaren, om det kan antas att det finns förutsättningar för åtgärd enligt 5 kap. 13 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare eller 32 kap. 4 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

---

³⁴ Senaste lydelse 2023:313.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Rättsintyg *skall* inhämtas från läkare vid rättsmedicinsk avdelning inom Rättsmedicinalverket eller läkare som enligt avtal med verket har åtagit sig att utfärda sådana intyg, om skador, sjukdomar eller andra förhållanden som intyget *skall* avse bedöms kunna vara av betydelse vid utredning om brott

1. som kan antas föranleda annan påföljd än böter, eller

2. enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och brottet kunde antas ha föranlett annan påföljd än böter.

Rättsintyg *ska* inhämtas från läkare vid rättsmedicinsk avdelning inom Rättsmedicinalverket eller läkare som enligt avtal med verket har åtagit sig att utfärda sådana intyg, om skador, sjukdomar eller andra förhållanden som intyget *ska* avse bedöms kunna vara av betydelse vid utredning om brott

2. enligt 6 kap. 1 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare, om brottet kunde antas ha föranlett annan påföljd än böter.

Om det finns särskilda skäl får dock rättsintyg som avses i första stycket även inhämtas från annan läkare med tillräcklig kompetens.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §³⁵

Om misstanke har uppkommit om brott som avses i 2 § första stycket eller 2 a § första stycket ska Polismyndigheten eller åklagare underrätta utredningsmyndigheten om beslut som innebär att en förundersökning eller en utredning enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare inte ska inledas eller ska läggas ned eller ska avslutas utan att åtal eller bevisstalan enligt 38 § nämnda lag väcks.

Om misstanke har uppkommit om brott som avses i 2 § första stycket eller 2 a § första stycket ska Polismyndigheten eller åklagare underrätta utredningsmyndigheten om beslut som innebär att en förundersökning eller en utredning enligt 6 kap. 1 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare inte ska inledas eller ska läggas ned eller ska avslutas utan att åtal eller bevisstalan enligt 8 kap. 1 § samma lag väcks.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

---

³⁵ Senaste lydelse 2018:1375.

1.8 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 35 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 kap.

8 §³⁶

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att Polismyndigheten på begäran av den som lidit person- eller sakskada vid en trafikolycka lämnar uppgift om identiteten hos en trafikant som haft del i olyckan.

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att en skadelidande eller den som den skadelidande överlåtits sin rätt till, i annat fall än som anges i första stycket, tar del av en uppgift, om den skadelidande eller den som den skadelidande överlåtits sin rätt till behöver uppgiften för att kunna få ett anspråk på skadestånd eller på bättre rätt till viss egendom tillgodosett och det inte bedöms vara av synnerlig vikt för den som uppgiften rör eller någon närstående till den enskilde att den inte lämnas ut, när uppgiften förekommer i

1. en nedlagd förundersökning eller en förundersökning som avslutats med ett beslut om att åtal inte ska väckas,

2. en annan brottsutredning som utförts enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken och som avslutats på annat sätt än med beslut att väcka åtal, med strafföreläggande eller med föreläggande av ordningsbot, eller

3. en avslutad utredning enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

3. en avslutad utredning enligt 6 kap. 1 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare som inte lett till bevistalan enligt 8 kap. 1 § samma lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

³⁶ Senaste lydelse 2014:633.

1.9 Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § häkteslagen (2010:611) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §³⁷

Denna lag gäller den som är

1. häktad, anhållen eller gripen på grund av misstanke om brott,
2. häktad av annan anledning än misstanke om brott,
3. intagen i ett häkte eller en polisarrest i avvaktan på att han eller hon ska förpassas till en kriminalvårdsanstalt eller ett särskilt ungdomshem,

4. tillfälligt placerad i ett häkte med stöd av fängelselagen (2010:610), eller

5. omhändertagen enligt 28 kap. 11 § fjärde stycket brottsbalken i avvaktan på att ett beslut om undanröjande av skyddstillsyn får laga kraft.

Första stycket 1 gäller inte den som är gripen enligt 35 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Första stycket 1 gäller inte den som är gripen enligt 7 kap. 2 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

---

³⁷ Senaste lydelse 2022:932.

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 17 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 2024:93

Föreslagen lydelse

5 kap.

17 §

I lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare finns bestämmelser om upptagning av biometriska uppgifter från barn under 15 år.

I lagen (2026:00) om unga lagöverträdare finns bestämmelser om upptagning av biometriska uppgifter från barn under 15 år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (2020:616) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §

Om det kan antas att det finns förutsättningar för en åtgärd enligt 30 b § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 32 kap. 4 § brottsbalken, ska Kriminalvården underrätta Åklagarmyndigheten om detta.

Om det kan antas att det finns förutsättningar för en åtgärd enligt 5 kap. 13 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare eller 32 kap. 4 § brottsbalken, ska Kriminalvården underrätta Åklagarmyndigheten om detta.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 33 § lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

33 §³⁸

Den som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst som inte är en nummeroberoende interpersonell kommunikationstjänst och som har fått del av eller tillgång till en uppgift som avses i 31 § första stycket ska på begäran lämna

1. en uppgift som avses i 31 § första stycket 1 till

a) en myndighet som i ett särskilt fall behöver en sådan uppgift för delgivning enligt delgivningslagen (2010:1932), om myndigheten bedömer att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl,

b) Finansinspektionen, om inspektionen bedömer att uppgiften är av väsentlig betydelse för utredningen av en misstänkt överträdelse av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 av den 16 april 2014 om marknadsmissbruk (marknadsmissbruksförordning) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG och kommissionens direktiv 2003/124/EG, 2003/125/EG och 2004/72/EG,

c) Finansinspektionen, om inspektionen bedömer att uppgiften är av väsentlig betydelse i ett ärende om tillsyn när det gäller någon av bestämmelserna i 4 a kap. 1–8 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster eller 1 kap. 5 § eller 4 kap. 7, 8, 9, 10, 11 eller 14 § lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

d) Konsumentombudsmannen, om ombudsmannen bedömer att uppgiften är av väsentlig betydelse i ett ärende om tillsyn enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden eller marknadsföringslagen (2008:486), när det är fråga om en misstänkt överträdelse av unionslagstiftning som skyddar konsumenternas intressen enligt bilagan till Europaparlamentets och rådets förordning

---

³⁸ Senaste lydelse 2024:330.

(EU) 2017/2394 av den 12 december 2017 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsument-skyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004,

e) Konsumentverket, om verket bedömer att uppgiften är av väsentlig betydelse i ett ärende om tillsyn enligt lagen (2019:59) med kompletterande bestämmelser till EU:s geoblockeringsförordning,

f) Kronofogdemyndigheten, om myndigheten behöver uppgiften i exekutiv verksamhet och myndigheten bedömer att uppgiften är av väsentlig betydelse för handläggningen av ett ärende,

g) Läkemedelsverket, om verket bedömer att uppgiften är av väsentlig betydelse i ett ärende om tillsyn när det gäller bestämmelserna om marknadsföring i 12 kap. läkemedelslagen (2015:315),

h) Polismyndigheten, om myndigheten bedömer att uppgiften behövs i samband med underrättelse, efterforskning eller identifiering vid olyckor eller dödsfall eller för att myndigheten ska kunna fullgöra en uppgift som avses i 12 § polislagen (1984:387),

i) Polismyndigheten, om myndigheten bedömer att uppgiften behövs i ett särskilt fall för att myndigheten ska kunna lokalisera en person som är dömd till fängelse, rättspsykiatrisk vård eller slutet ungdomsvård i syfte att möjliggöra verkställighet av påföljden,

j) Polismyndigheten eller en åklagarmyndighet, om myndigheten bedömer att uppgiften behövs i ett särskilt fall för att myndigheten ska kunna fullgöra en underrättelseskyldighet enligt 33 § *lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare*,

j) Polismyndigheten eller en åklagarmyndighet, om myndigheten bedömer att uppgiften behövs i ett särskilt fall för att myndigheten ska kunna fullgöra en underrättelseskyldighet enligt 6 kap. 7 § *lagen (2026:00) om unga lagöverträdare*,

k) Skatteverket, om verket bedömer att uppgiften är av väsentlig betydelse för handläggningen av ett ärende som avser kontroll av skatt eller avgift eller rätt folkbokföringsort enligt folkbokföringslagen (1991:481), och

l) Säkerhetspolisen, om myndigheten bedömer att uppgiften behövs i ett särskilt fall för att myndigheten ska kunna lokalisera en utlänning som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar,

2. en uppgift som avses i 31 § första stycket 1 och som gäller brottslig verksamhet eller misstanke om brott till Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket, Åklagarmyndigheten eller någon annan myndighet som ska ingripa mot brottet eller den brottsliga verksamheten,

3. en uppgift som avses i 31 § första stycket 1 eller 3 till en regional alarmeringscentral som avses i lagen (1981:1104) om verksamheten hos vissa regionala alarmeringscentraler,

4. en uppgift som avses i 31 § första stycket 1 eller 3 samt uppgift om i vilket geografiskt område en viss elektronisk kommunikationsutrustning finns eller har funnits till Polismyndigheten, om myndigheten bedömer att uppgiften behövs i samband med efterforskning av personer som har försvunnit under sådana omständigheter att det kan antas att det då fanns eller fortfarande finns fara för deras liv eller allvarlig risk för deras hälsa, och

5. en uppgift som avses i 31 § första stycket 3 om vilka övriga tillhandahållare av elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster som har deltagit vid överföringen av ett meddelande som omfattas av ett föreläggande enligt 27 kap. 16 § rättegångsbalken att bevara en viss lagrad uppgift till den myndighet som meddelat föreläggandet.

Ersättning för att lämna ut andra uppgifter enligt första stycket 3 än lokaliseringsuppgifter ska vara skälig med hänsyn till kostnaderna för utlämnandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.13 Förslag till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:710)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 5 § tullbefogenhetslagen (2024:710) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

5 §

En tulltjänsteman som Tullverket har förordnat får leda en förundersökning mot den som inte har fyllt *arton* år. Tulltjänstemannen ska genom intresse och fallenhet för arbete med *unga lagöverträdare* vara särskilt lämpad för uppgiften. Särskilda bestämmelser om handläggning av mål och ärenden om brott där den misstänkte inte fyllt *tjugoett* år finns i *lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare*.

En tulltjänsteman som Tullverket har förordnat får leda en förundersökning mot den som inte har fyllt *18* år. Tulltjänstemannen ska genom intresse och fallenhet för arbete med *barn som begår brott* vara särskilt lämpad för uppgiften. Särskilda bestämmelser om handläggning av mål och ärenden om brott där den misstänkte inte fyllt *18* år finns i *lagen (2026:00) om unga lagöverträdare*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 4 § lagen (2024:782) om förfarande vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §

I ett förfarande om förverkande som rör någon som inte är misstänkt eller tilltalad för brott med koppling till frågan om förverkande, ska följande bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare tillämpas:

– 25 § första stycket, 27 § första–tredje styckena och 29 § första stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 21 år,

– 2 §, 5 § första stycket första meningen och tredje stycket första meningen, 6 § första stycket första meningen, 7 § och 26 § första stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 18 år, och

– 32 § andra–fjärde styckena, 33 § första stycket 1 och andra stycket samt 34 § första stycket 1, andra stycket andra meningen och fjärde stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 15 år.

I ett förfarande om förverkande som rör någon som inte är misstänkt eller tilltalad för brott med koppling till frågan om förverkande, ska följande bestämmelser i lagen (2026:00) om unga lagöverträdare tillämpas:

– 5 kap. 1 § första stycket, 3 § första stycket, 4, 7 och 8 §§, om frågan rör någon som inte har fyllt 18 år,

– 2 kap. 1 §, 4 § första stycket och 5 §, om frågan rör någon som inte har fyllt 18 år, och

– 6 kap. 2 och 3 §§, 7 § första stycket 1 och andra stycket, 8 § första stycket 1 och andra stycket andra meningen och 11 §, om frågan rör någon som inte har fyllt 15 år.

Vid tillämpningen ska det som där sägs om

- brottsmisstanke avse anledning att anta att egendom kan komma att förverkas från *den unge*,
- åtal avse talan om förverkande,
- tilltalad avse svarande, och
- förundersökning och utredning avse utredning om förverkande om frågan rör förverkande enligt 36 kap. 5 eller 12 § brottsbalken.

Vid tillämpningen ska det som där sägs om

- brottsmisstanke avse anledning att anta att egendom kan komma att förverkas från *barnet*,
- åtal avse talan om förverkande,
- tilltalad avse svarande, och
- förundersökning och utredning avse utredning om förverkande om frågan rör förverkande enligt 36 kap. 5 eller 12 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.15 Förslag till förordning om ändring i förundersökningskungörelsen (1947:948)

Häriigenom föreskrivs att 12 § förundersökningskungörelsen (1947:948) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §³⁹

I samband med att den som skäligen misstänks för brott under rättas om misstanken ska han eller hon också underrättas om sin rätt att

– anlita biträde av försvarare och att under vissa förutsättningar få en offentlig försvarare förordnad,

– avstå från att anlita biträde av försvarare, få information om konsekvenserna av ett sådant avstående och att när som helst kunna återkalla det,

– få information om förändringar av misstanken och ta del av utredningsmaterial i den utsträckning som följer av 23 kap. 18 § rättegångsbalken,

– vid behov biträdas av tolk under förundersökning, vid sammanträden inför rätten och vid kommunikation med sin försvarare samt få handlingar översätta som är väsentliga för att kunna ta till vara sin rätt, och

– inte behöva yttra sig över misstanken och inte heller i övrigt behöva medverka till utredningen av sin egen skuld.

Den misstänkte ska även informeras om att staten betalar kostnaden för en offentlig försvarare, men att den som döms för ett brott kan bli skyldig att betala tillbaka hela eller delar av kostnaden.

Om den misstänkte är under arton år ska han eller hon så långt det är möjligt även informeras om den fortsatta handläggningen, vilka myndigheter som är delaktiga i förfarandet och deras roller. Den misstänkte ska samtidigt särskilt underrättas om

– sin rätt att enligt 5 och 26 §§ lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare få en vårdnadshavare eller någon annan nära person	– sin rätt att enligt 2 kap. 4 § och 5 kap. 4 och 5 §§ lagen (2026:00) om unga lagöverträdare få en vårdnadshavare eller någon annan nära person under-

³⁹ Senaste lydelse 2024:16.

underrättad samt kallad till förhör och domstolsförhandling, rättad samt kallad till förhör och domstolsförhandling,
– sin rätt att närvara personligen vid en domstolsförhandling,
– att handläggningen ska präglas av respekt för hans eller hennes rätt till skydd av privatlivet, och
– vart han eller hon kan vända sig med klagomål som gäller handläggningen.

Den misstänkte ska få informationen på ett språk som han eller hon förstår.

Om det enligt 23 kap. 22 § rättegångsbalken inte har genomförts en förundersökning ska den misstänkte underrättas enligt förstatrede styckena senast när åtal väcks eller i samband med att en klagan om undanröjande av ett strafföreläggande eller ett föreläggande av ordningsbot lämnas in till domstol.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.16 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1964:740) med föreskrifter för åklagare i vissa brottmål

Härigenom föreskrivs att 4 § förordningen (1964:740) med föreskrifter för åklagare i vissa brottmål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §⁴⁰

Bestämmelser om underrättelse om beslut om straffvarning som avser brott som någon har begått innan han eller hon har fyllt *arton* år finns i *lagen* (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Bestämmelser om underrättelse om beslut om straffvarning som avser brott som någon har begått innan han eller hon har fyllt *18* år finns i *lagen* (2026:00) om unga lagöverträdare.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

---

⁴⁰ Senaste lydelse 2015:87. Ändringen innebär att första stycket upphävs.

1.17 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1982:805) om ersättning av allmänna medel till vittnen, m.m.

Härigenom föreskrivs att 6 § förordningen (1982:805) om ersättning av allmänna medel till vittnen, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §⁴¹

Reseersättning, traktamente och ersättning för tidsspillan får tillerkännas

1. vittne,
2. sådan sakkunnig vid allmän domstol som inte har utsetts av rätten,
3. målsägande som ska höras i brottmål i anledning av åklagarens talan,
4. vårdnadshavare eller annan som ska höras enligt 26 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och vårdnadshavare som ska höras enligt 21 kap. 1 § rättegångsbalken,
4. vårdnadshavare eller annan som ska höras enligt 5 kap. 5 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare och vårdnadshavare som ska höras enligt 21 kap. 1 § rättegångsbalken,
5. den som förordnats till särskild personutredare enligt 3 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. och som ska höras vid allmän domstol,
6. förtroendeman enligt 4 § lagen om särskild personutredning i brottmål, m.m. som ska höras vid allmän domstol,
7. den som ska höras under en förundersökning i brottmål eller enligt 23 kap. 3 § fjärde stycket rättegångsbalken,
8. den som, utan att vara part, ska höras enligt utlänningslagen (2005:716) eller lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlännningar,
9. den som, utan att vara part, ska höras enligt lagen (1973:188) om arrende- och hyresnämnder,

---

⁴¹ Senaste lydelse 2022:713.

10. den som medverkar vid en utredning enligt 6 § lagen (1988:609) om målsägandebiträde, 17 § rättshjälpslagen (1996:1619) eller 4 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde,

11. den som, utan att vara sökande, på kallelse av inskrivningsmyndigheten har inställt sig för att höras vid ett lagfartssammanträde eller sammanträde enligt 19 kap. 16 § jordabalken,

12. den som, utan att vara sökande, på kallelse av registermyndigheten har inställt sig för att höras vid ett sammanträde enligt 2 kap. 21 § sjölagen (1994:1009),

13. den som, utan att vara part, ska höras under en utredning som avses i 9 § andra stycket lagen (1976:206) om felparkeringsavgift,

14. den som, utan att vara part, ska höras inför Nämnden mot diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567),

15. tredje man som ska höras inför Kronofogdemyndigheten enligt 2 kap. 11 § utsökningsbalken,

16. den som, utan att vara sökande, på kallelse av inskrivningsmyndigheten har inställt sig för att höras vid ett sammanträde enligt 22 § förordningen (2005:142) om inskrivning av rätt till luftfartyg.

Ersättning till vittne lämnas även i fall som avses i 36 kap. 8 § rättegångsbalken.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.18 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.

Härigenom föreskrivs att 19 b § förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 b §⁴²

Döms den tilltalade till sluten ungdomsvård med stöd av 32 kap. 5 § brottsbalken, *skall* domstolen samma dag sända en kopia av domen till socialnämnden och Statens institutionsstyrelse. Till domen *skall* det fogas handlingar som anges i 3 § tillsammans med yttrande enligt 11 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och utdrag ur belastningsregistret. Domstolen *skall* också inom en vecka till Statens institutionsstyrelse sända uppgift om målsägandens identitet och adress samt kopia av de handlingar i akten som rör den dömdes personliga förhållanden eller omständigheterna vid brottet och som har betydelse för styrelsens behandlingsplanering.

Är den dömda häktad eller intagen i ett särskilt ungdomshem, *skall* en kopia av domen samma dag sändas till häktet eller hemmet.

Döms den tilltalade till sluten ungdomsvård med stöd av 32 kap. 5 § brottsbalken, *ska* domstolen samma dag sända en kopia av domen till socialnämnden och Statens institutionsstyrelse. Till domen *ska* det fogas handlingar som anges i 3 § tillsammans med yttrande enligt 2 kap. 8 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare och utdrag ur belastningsregistret. Domstolen *ska* också inom en vecka till Statens institutionsstyrelse sända uppgift om målsägandens identitet och adress samt kopia av de handlingar i akten som rör den dömdes personliga förhållanden eller omständigheterna vid brottet och som har betydelse för styrelsens behandlingsplanering.

Är den dömda häktad eller intagen i ett särskilt ungdomshem, *ska* en kopia av domen samma dag sändas till häktet eller hemmet.

---

⁴² Senaste lydelse 2020:794.

Vad som föreskrivs i första och andra styckena gäller även i fråga om dom genom vilken domstolen förordnar att tidigare utdömd sluten ungdomsvård *skall* avse ytterligare brott.

Om *en* högre rätt ändrar en dom som anges i första eller tredje stycket när det gäller påföljden, *skall* en kopia av den högre rättens dom samma dag sändas till socialnämnden och Statens institutionsstyrelse.

Domstolen får i stället sända domsbevis, varvid 2 § andra stycket tillämpas.

Det som föreskrivs i första och andra styckena gäller även i fråga om dom genom vilken domstolen förordnar att tidigare utdömd sluten ungdomsvård *ska* avse ytterligare brott.

Om högre rätt ändrar en dom som anges i första eller tredje stycket när det gäller påföljden, *ska* en kopia av den högre rättens dom samma dag sändas till socialnämnden och Statens institutionsstyrelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.19 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion

Härigenom föreskrivs att 16 § förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §⁴³

Lagmannen får förordna den som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän domstol, en allmän förvaltningsdomstol eller en hyresnämnd att på eget ansvar vidta åtgärder för beredningen av mål och ärenden och åtgärder som rätten är skyldig att utföra efter målets eller ärendets avgörande.

Ett förordnande får dock inte avse uppgiften att

1. leda sammanträden,
2. besluta om att utfärda stämning i tvistemål där förlikning om saken är tillåten eller i mål om enskilt åtal,
3. besluta i frågor om ställande av säkerhet för rättegångskostnader,
4. besluta i frågor om inhibition,
5. besluta i frågor om intervention,
6. meddela interimistiska beslut,
7. besluta om inhämtande av annan personutredning i brottmål än sådan som avses i 1 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m., 5 kap. 9 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder samt 11 och 28 §§ lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,
7. besluta om inhämtande av annan personutredning i brottmål än sådan som avses i 1 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m., 5 kap. 9 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder samt 2 kap. 8 § och 5 kap. 10 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare,
8. besluta om avvisning av bevisning eller av begäran om inhämtande av utredning,
9. besluta om förordnande av medlare eller sakkunnig när parterna inte är ense om att ett sådant förordnande ska ges,

⁴³ Senaste lydelse 2017:550.

10. besluta om ett föreläggande enligt 42 kap. 15 § eller om ett meddelande enligt 42 kap. 15 a § rättegångsbalken,

11. besluta i fråga om hämtning,

12. besluta i fråga om undersökning enligt 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar,

13. besluta i frågor om rättegångshinder eller jäv,

14. besluta i frågor enligt 49 kap. 4 § rättegångsbalken om ett överklagande ska få ske särskilt eller inte,

15. meddela sådana beslut som går att överklaga särskilt på annan grund än enligt 49 kap. 7 § rättegångsbalken, eller

16. vidta andra åtgärder som innefattar frågor som är svåra, som av någon annan orsak kräver särskild erfarenhet eller som i övrigt är av sådant slag att de bör förbehållas domare.

Begränsningen i andra stycket 2 gäller inte en tingsnotarie eller en notariemeriterad beredningsjurist. Begränsningen i andra stycket 15 gäller inte beslut om förordnande av försvarare eller beslut i fråga om ersättning eller förskott av allmänna medel till någon som har medverkat i målet eller ärendet. Begränsningen i andra stycket 15 gäller inte en tingsnotarie eller en notariemeriterad beredningsjurist i fråga om beslut att bevilja en ansökan om rättshjälp eller, i uppenbara fall, att avslå en sådan ansökan.

Om en fråga av sådant slag som avses i andra stycket 16 uppkommer, ska den som förordnats genast anmäla frågan för den som ansvarar för målet eller ärendet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.20 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Härigenom föreskrivs att 12 § förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §⁴⁴

En kommunal myndighet får behandla personuppgifter för

1. handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av beslut om bistånd, stödinsatser, vård och behandling samt annan social service som följer av bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) och 2 kap. 7 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter,

2. faderskapsutredningar, utredning om vårdnad av barn, adoptionsärenden samt annan verksamhet inom familjerätten som följer av bestämmelserna i föräldrabalken,

3. handläggning av ärenden och annan verksamhet som följer av bestämmelserna i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende,

4. handläggning av ärenden om insatser och för särskilda uppgifter som följer av bestämmelserna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

5. handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade,

6. handläggning av ärenden om bistånd som lämnas av socialnämnd enligt lagstiftning om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. handläggning av ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlännningar,

8. handläggning av ärenden och annan verksamhet inom socialtjänsten som utförs vid kommunal invandrarbyrå,

9. handläggning av ärenden som följer av bestämmelserna i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöver-

9. handläggning av ärenden som följer av bestämmelserna i lagen (2026:00) om unga lag-

⁴⁴ Senaste lydelse 2024:95.

trädare och körkortsförordning- *överträdare* och körkortsför-
en (1998:980), och ordningen(1998:98), och

10. tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och admini-
stration av verksamheten.

Vid handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörel-
sehindrade och som följer av bestämmelserna i körkortsförordning-
en får en kommunal myndighet inte behandla andra sådana känsliga
personuppgifter som avses i 7 § första stycket 2 lagen (2001:454) om
behandling av personuppgifter inom socialtjänsten än uppgifter som
rör hälsa.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.21 Förslag till förordning om ändring i polisförordningen (2014:1104)

Härigenom föreskrivs att 8 § polisförordningen (2014:1104) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §⁴⁵

Vid delegering av beslutanderätt och arbetsuppgifter inom Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska det särskilt beaktas om uppgiften innebär att

- grundlagsskyddade fri- och rättigheter kan komma att inskränkas,
- beslut fattas om en interimistisk åtgärd som ska omprövas av domstol,
- en annan stats tjänstemän tillåts utföra polisiära uppgifter i Sverige,
- Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen beslutar att bistå en annan stat med tjänstemän eller utrustning, eller
- en fråga väcks hos regeringen.

Om det är fråga om sådana omständigheter som anges i första stycket, får uppgiften endast överlämnas till en särskilt kvalificerad beslutsfattare som har den utbildning, kompetens och erfarenhet som krävs.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska särskilt förordna den som ska leda en förundersökning eller en utredning enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare som får ledas av myndigheten. Endast den som uppfyller de krav som anges i andra stycket får förordnas. När det gäller unga lagöverträdare ska också det som anges i 2 eller

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska särskilt förordna den som ska leda en förundersökning eller en utredning enligt 6 kap. 1 § lagen (2026:00) om unga lagöverträdare som får ledas av myndigheten. Endast den som uppfyller de krav som anges i andra stycket får förordnas. När det gäller unga lagöverträdare ska också det som anges i 2 kap. 1 § eller 6 kap. 2–4 §§

⁴⁵ Senaste lydelse 2015:435.

32 § *lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare* beaktas. *lagen om unga lagöverträdare* beaktas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.22 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten

Härigenom föreskrivs att 7 § förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §⁴⁶

Myndigheten ska varje år redovisa uppgifter om:

1. i vilken utsträckning tidsfristerna enligt <i>lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare</i> och 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) har hållits, 2. handläggningen av ärenden om a) finansiering av terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, och b) brott enligt <i>lagen (2014:307)</i> om straff för penningtvättsbrott, 3. tillämpningen av reglerna om häktning och restriktioner, varvid uppgifter som avser häktade personer i åldersgrupperna 15–17 år respektive 18–20 år ska redovisas särskilt, och 4. de iakttagelser som gjorts inom ramen för den rättsliga tillsynsverksamheten.	1. i vilken utsträckning tidsfristerna enligt <i>lagen (2026:00) om unga lagöverträdare</i> och 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) har hållits,

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

---

⁴⁶ Senaste lydelse 2022:697.

1.23 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:1746) om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område⁴⁷

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (2018:1746) om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §⁴⁸

Om det är nödvändigt för att utföra en uppgift som anges i 2 kap. 1 § lagen (2018:1699) om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område får uppgifter om följande behandlas:

1. namn, personnummer eller annan identifieringsuppgift, fotografi, adress, telefonnummer, yrke och utbildning, kön, medborgarskap och språk,
2. kommun där den registrerade är folkbokförd,
3. namn, adress, telefonnummer, telefaxnummer och e-postadress, som rör
  - a) ombud eller ställföreträdare för den registrerade,
  - b) arbetsgivare, utbildningsanstalt eller liknande och kontaktperson,
  - c) statlig eller kommunal befattningshavare som i tjänsten tar befattning med den registrerade,
  - d) tolk, och
  - e) vårdnadshavare, särskilt förordnad vårdnadshavare, förmyndare, god man och familjehemsförälder,
4. närståendes namn, adress, telefonnummer och relation till den registrerade,
5. genomförd personutredning och rättspsykiatrisk undersökning, läkarintyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål,
5. genomförd personutredning och rättspsykiatrisk undersökning, läkarintyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål,

⁴⁷ Förordningen föreslås i Ds 2023:1 ersättas med en ny, mindre detaljerad, förordning som inte innehåller någon hänvisning till lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

⁴⁸ Senaste lydelse 2020:798.

m.m., utredning med utlåtande om risk för återfall i brottslighet enligt 10 § lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid och yttrande från socialnämnden enligt 11 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,

m.m., utredning med utlåtande om risk för återfall i brottslighet enligt 10 § lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid och yttrande från socialnämnden enligt 2 kap. 8 § lagen (1964:167) om unga lagöverträdare,

6. en domstols dom eller slutliga beslut som avser fängelse, skyddstillsyn, villkorlig dom med föreskrift om samhällstjänst, ungdomsövervakning eller förvandlingsstraff för böter eller vite och beslut i häktningsfrågor,

7. domstolens avräkningsunderlag,

8. brott för vilket den registrerade är skäligen misstänkt,

9. ansökan om nåd och regeringens beslut i sådana frågor,

10. annat beslut av regeringen som avser den registrerade och som har betydelse för verkställigheten av påföljd,

11. ansökan och beslut enligt lagen om omvandling av fängelse på livstid,

12. dom, beslut eller föreläggande av allmän förvaltningsdomstol eller beslut av en myndighet som avser den registrerade och som har betydelse för verkställigheten av påföljd,

13. överklagande av en domstols dom eller beslut, regeringens beslut eller en myndighets beslut,

14. tidpunkt för verkställighetens början, provotid och övervakningstid,

15. tidpunkt för frigivning från kriminalvårdsanstalt och återstående strafftid vid villkorlig frigivning,

16. verkställighet av samhällstjänst och intensivövervakning med elektronisk kontroll,

17. beslut av myndighet i en annan stat om verkställighet av påföljd som avser den registrerade,

18. andra uppgifter om verkställighet av påföljd, och

19. tidpunkten för bortfallande av fängelse enligt 35 kap. 8 och 9 §§ brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter eller vite enligt 18 och 21 §§ bötesverkställighetslagen (1979:189).

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

2 En ny lag om unga lagöverträdare

2.1 Bakgrunden till lagen

Under arbetet med följdlagstiftningen till brottsbalken samlades vissa bestämmelser som tidigare hade funnits i dels en lag om eftergift av åtal mot underåriga, dels en lag med bestämmelser om handläggningen av mål om brott av underåriga i en helt ny lag, lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (i fortsättningen benämnd 1964 års lag). Vidare bröts en bestämmelse om häktning av den som är under 18 år ut ur rättegångsbalken och placerades i 1964 års lag. De ursprungliga förarbetena till lagen finns i propositionen med förslag om införande av brottsbalken m.m. (prop. 1964:10) och L1U3.

Lagen, som ursprungligen bestod av 14 paragrafer, har varit föremål för flera översyner, helt eller i delar. Lagen består nu av 56 paragrafer, varav många har en bokstavsbeteckning. Här bör särskilt nämnas följande propositioner som har resulterat i ändringar i lagen:

- propositionen om utredning av brott av barn under 15 år, prop. 1983/84:187,
- propositionen om åtgärder mot unga lagöverträdare, prop. 1987/88:135,
- Handläggning av ungdomsmål, prop. 1994/95:12,
- Ingripanden mot unga lagöverträdare, prop. 2005/06:165,
- Tydligare reaktioner på ungas brottslighet, prop. 2014/15:25,
- Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott, prop. 2022/23:78.

2.2 En lagstiftning under förändring

Det finns tre nyligen framlagda betänkanden som alla föreslår betydande ändringar i eller tillägg till den nuvarande lagen. Det är Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:39), Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare (SOU 2024:93) och Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11).

I SOU 2024:39 föreslås ändringar i sju gällande paragrafer i 1964 års lag, i SOU 2024:93 föreslås ändringar i tio andra gällande paragrafer i 1964 års lag och att elva nya paragrafer ska införas i lagen och i SOU 2025:11 föreslås ändring i ytterligare fyra gällande paragrafer i 1964 års lag och att en ny paragraf ska införas i lagen. Förslagen innebär att en av paragraferna föreslås få bokstavsbeteckningar som går ända till bokstaven q.

2.3 En teknisk översyn är motiverad

2.3.1 Lagen är delvis omodern

Även om 1964 års lag genom åren successivt har genomgått betydande förändringar, har den i dag samma uppbyggnad som när den infördes för drygt 60 år sedan. Den har en löpande paragrafnumrering. Som nyss nämnts har det lett till att ett flertal paragrafer numera har bokstavsbeteckningar. Det gäller särskilt bestämmelserna om straffprocessuella tvångsmedel, som ursprungligen fanns i två paragrafer. Många av paragraferna är omfattande och behandlar flera olika frågor.

Språket i lagen har visserligen moderniserats när materiella ändringar har genomförts, men eftersom det har gjorts vid olika tillfällen under fem decennier är språket i dag långt ifrån enhetligt.

2.3.2 Lagen blir ännu mer komplex genom ändringsförslagen

Som har redovisats i avsnitt 2.2 finns det redan nu förslag till ändring av ett flertal paragrafer i 1964 års lag. Det är svårt att bilda sig en uppfattning om hur lagen i sin helhet kommer att se ut om de förslagen genomförs, helt eller delvis. Samtidigt pågår ett omfattande lagstiftningsarbete på det sociala området som också skulle kunna

aktualisera vissa ändringar i lagen. Det förhållandet att ungdomsbrottsligheten står i fokus i den kriminalpolitiska debatten innebär också att ytterligare ändringar kan komma att föreslås.

2.4 Utgångspunkter för översynen

2.4.1 Behovet av översyn har uppmärksammats

Det har inte ingått i uppdraget för någon av de utredningar som nämns i avsnitt 2.2 att se över 1964 års lag, men det har under arbetet med de betänkandena diskuterats olika lösningar för de paragrafer som har föreslagits ändrade eller som föreslås införas. Det har då också uppmärksammats att lagens ålderdomliga struktur i vissa avseenden gör det svårt att få nödvändig överblick över den nuvarande regleringen och att tillföra nya bestämmelser utan att oavsiktligt åstadkomma förändringar i tillämpningen.

Sekretariatet har mot den bakgrunden arbetat ut ett förslag till hur en helt ny lag, med det nuvarande innehållet kombinerat med de redan presenterade förslagen till tillägg och förändringar, kan utformas. Utkastet till den nya lagen utgår från att alla de förslag som nämns i avsnitt 2.2 fram kommer att genomföras.

2.4.2 En modern struktur

En modern lagstiftning, som innehåller många paragrafer, delas som regel in i kapitel och förses med underrubriker som underlättar för tillämparen att snabbt hitta relevanta bestämmelser. Det gör det enklare att orientera sig i lagstiftningen. Som har framgått av det föregående skulle 1964 års lag bestå av drygt 70 paragrafer, om de förändringar som är föreslagna skulle genomföras.

Den nya lagen har mot den bakgrunden delats in i kapitel och försetts med underrubriker. Vissa paragrafer har delats upp eller flyttats, för att skapa en lagstiftning som både är mer logiskt uppbyggd och enklare att följa kronologiskt. Då har även frågor om enhetlig terminologi och modernare språk aktualiserats.

2.4.3 Inga sakliga förändringar

Den översyn som har gjorts har enbart varit av teknisk natur. Det innebär att de ändringar som har gjorts i förhållande till dagens reglering främst har syftat till att åstadkomma enhetlighet och varit av språklig natur. Varje bearbetning av en text kan emellertid leda till att det uppstår diskussion om den i alla avseenden motsvarar den tidigare texten. Det bör understrykas att syftet med projektet enbart har varit att få fram en modern och mer lättillämpad lagstiftning. Några ändringar i sak har inte varit avsedda.

2.4.4 Delvis ny terminologi

Uttrycket ”den unge” byts mot ”barn”

Om lagen renodlas på det sätt som föreslås i SOU 2024:39 till att enbart omfatta särregler om lagöverträdare som inte har fyllt 18 år vid brotten, i stället för som tidigare 21 år, är det naturligt att också överväga terminologin i lagen. I dag används genomgående uttrycket ”den unge” för de som omfattas av lagens tillämpningsområde. Ska lagen inte längre omfatta både barn och unga vuxna utan bara personer under 18 år är det naturligt att låta det avspeglas i lagen genom att ändra begreppet ”den unge” till ”barn”. Det står i överensstämmelse med Förenta nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som sedan den 1 januari 2020 är svensk lag. I artikel 1 i barnkonventionen definieras barn som ”varje människa under 18 års ålder, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller för barnet”. En sådan ändring av terminologin i lagen gör det tydligare att regleringen tar sikte på just barn.

Uttrycket ”fängelse kan följa” byts mot ”fängelse i straffskalan”

Vissa paragrafer i 1964 års lag knyts till brottets svårhet. I dagens reglering används flera olika uttryck, men uttrycket ”fängelse kan följa” på brottet används i 4, 7, 11, 26, 27 och 34 §§. Den formuleringen av knytningen till straffskalan innebär att det ska vara fråga om ett brott som har fängelse i straffskalan, men hänsyn ska inte enbart tas till den formella straffskalan utan även till alla regler som innebär att straffet kan skärpas eller mildras, framför allt reglerna i

29 kap. brottsbalken. I en av paragraferna används uttrycket ”brott som kan leda till fängelse”. En tredje formulering, som används i 35 § i 1964 års lag, är ”fängelse skulle ha kunnat följa på brottet”. Den formuleringen är avsiktligt vald för att markera att det visserligen är fråga om ett brott, men att regleringen riktar sig mot någon som på grund av åldern inte kan ådömas påföljd.

Formuleringen ”fängelse kan följa på brottet” används alltmer sällan. Regleringen knyts i stället direkt till straffskalan för brottet. Då används uttrycket ”fängelse i straffskalan”.

För att göra regleringen mer enhetlig bör samma uttryck användas i hela lagen, om det inte som är fallet med 35 § finns särskilda skäl att använda något annat uttryck. Det uttryck som bör användas är att brottet har ”fängelse i straffskalan”.

3 Författningskommentar

3.1 Förslaget till lag om unga lagöverträdare

Lagen är ny och ersätter lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Den nya lagen motsvarar i allt väsentligt den tidigare lagen, men inkluderar de förslag till tillägg och ändringar som nyligen har lagts fram (se avsnitt 2.2). Den nya lagen har delats in i kapitel och anpassats till att vissa paragrafer har flyttats för att skapa en lagstiftning som är mer logiskt uppbyggd och enklare att följa kronologiskt. Vidare har språket moderniserats och gjorts enhetligt.

Eftersom justeringarna inte är avsedda att innebära någon ändring i sak har förarbetena till enskilda bestämmelser i 1964 års lag fortsatt betydelse och kan tjäna som vägledning också för tillämpningen av den nya lagen.

I *bilagan* finns en omvandlingstabell som anger vilka bestämmelser i 1964 års lag som de nya paragraferna motsvarar (med utgångspunkt i dagens reglering).

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 §

I paragrafen, som motsvarar 1 § i 1964 års lag, redovisas vad lagen omfattar och hur den förhåller sig till framför allt rättegångsbalken.

I *första stycket* anges att lagen innehåller bestämmelser om handläggningen hos Polismyndigheten, åklagare och i domstol av mål och ärenden om brott där den som är misstänkt är under 18 år. Även handläggning vid Tullverket omfattas dock, se 2 kap. 1 andra styck-

et, liksom handläggning vid Säkerhetspolisen, se 23 kap. 3 § rättegångsbalken.

Enligt *andra stycket* gäller i övrigt rättegångsbalkens regler och andra bestämmelser. Lagen kompletterar alltså framför allt rättegångsbalkens generella reglering om förundersökning, åtal och handläggning i domstol. Andra bestämmelser som gäller är bl.a. förundersökningskungörelsen (1947:948) och strafföreläggandekungörelsen (1970:60).

2 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1964 års lag, innehåller en definition av barn.

Med barn avses en person som är under 18 år. Det överensstämmer med den grundläggande definitionen av barn i artikel 1 i Förenta nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Begreppet barn används genomgående i lagen när det är fråga om en person under 18 år. Begreppet ersätter uttrycket ”den unge” som används i 1964 års lag. Uttrycket unga lagöverträdare används dock i den nya lagen i de fall där även personer över 18 år avses.

3 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1964 års lag, anger lagens innehåll.

Lagen är indelad i kapitel. I kapitel 1 finns inledande bestämmelser. Kapitel 2 innehåller bestämmelser om förundersökning och åtalsprövning. Bestämmelser om tvångsmedel i en förundersökning finns i kapitel 3. I kapitel 4 regleras strafföreläggande, straffvarning och åtalsunderlåtelse. Handläggningen i domstol regleras i kapitel 5.

Utredningen av brott begångna av barn under 15 år behandlas i kapitel 6. I kapitel 7 regleras användningen av tvångsmedel mot barn under 15 år. Kapitel 8 innehåller bestämmelser om bevistalan.

Bestämmelserna om resning har samlats i kapitel 9.

Samverkan

4 §

Paragrafen, som motsvarar 39 § i 1964 års lag, reglerar samverkan mellan de kommuner och myndigheter som handlägger ärenden om unga lagöverträdare.

Bestämmelsen syftar till att säkerställa samverkan mellan socialtjänsten och rättsväsendets myndigheter på lokal nivå. Varje myndighet är redan i dag skyldig att samverka med andra myndigheter inom ramen för den egna verksamheten, se 8 § förvaltningslagen (2017:900). Socialnämnden har dessutom ett särskilt ansvar för samverkan i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, se 5 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453). Den samverkan som avses i paragrafen gäller övergripande frågor som rör barn som begår brott. Den tar därför i första hand sikte på diskussioner om rutiner och utbyte av erfarenheter. Sådana diskussioner avser bl.a. frågor om innehållet i socialtjänstens yttranden på ett generellt plan, formerna för information till socialtjänsten om misstänkt brottslighet och vilka insatser som kan riktas mot barn som begår brott. Däremot får samverkan inte ta sikte på handläggningen av enskilda ärenden. Bestämmelsen riktar sig till kommunerna och varje myndighet som handlägger ärenden om unga lagöverträdare. Samverkan kan exempelvis äga rum mellan tjänstemän inom socialtjänsten som arbetar med barn som begått brott och åklagare, tjänstemän inom Polismyndigheten och domare med ansvar för ungdomsmål. Det är emellertid kommunerna och myndigheterna på lokal nivå som avgör de närmare formerna för samverkan.

2 kap. Förundersökning och åtalsprövning

Vem som leder förundersökningen

1 §

I paragrafen, som motsvarar 2 § i 1964 års lag, regleras vem som ska leda förundersökningar mot barn.

Enligt *första stycket* ska åklagare eller särskilt förordnade tjänstemän vid Polismyndigheten leda förundersökningar mot barn. Om det inte möter hinder ska undersökningsledaren genom intresse och

fallenhet för arbete med barn som begår brott vara särskilt lämpad för uppgiften. Om barnet tidigare har varit föremål för brottsutredning ska om möjligt samma person vara undersökningsledare. Syftet med regleringen är att koncentrera handläggningen till ett fåtal undersökningsledare. Undantag kan motiveras t.ex. av att förundersökningen rör ett flertal personer, där enbart någon av dem är under 18 år och hans eller hennes brottslighet är mindre allvarlig (prop. 1994/95:12 s. 95 f.).

Det *andra stycket* innehåller en upplysning om att det finns bestämmelser i tullbefogenhetslagen (2024:710) om att tulltjänstemän i vissa fall får leda förundersökningar mot barn. Det är 8 kap. 5 § tullbefogenhetslagen som avses med upplysningen.

Skyndsamhetskrav

2 §

Paragrafen, som motsvarar del av 4 § i 1964 års lag, reglerar kravet på skyndsam handläggning av förundersökningar mot barn.

Av paragrafen följer att en förundersökning mot ett barn ska bedrivas med särskild skyndsamhet om den gäller brott med fängelse i straffskalan. Barnet ska underrättas om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken så snart det kan göras utan men för utredningen. Att barnet ska underrättas om brottsmisstanken så snart som möjligt efter det att misstanken har uppkommit tar sikte på när misstanken objektivt sett uppstår. För att kunna uppfylla kravet förutsätts att den brottsutredande myndigheten fortlöpande gör bedömningar av om det finns skäligen misstanke mot barnet. Det kan i vissa fall vara svårt att identifiera exakt vid vilken tidpunkt som det uppstår skäligen misstanke. Andra gånger kan det framstå som uppenbart att barnet är misstänkt, t.ex. när polisen ingriper mot ett pågående brott.

Barnet behöver inte underrättas om misstanken om det är till men för utredningen. Det kan t.ex. finnas skäl att avvakta med att förhöra barnet för att dessförinnan säkra bevis eller vidta andra utredningsåtgärder. Det gäller inte minst när det är fråga om allvarligare brott.

Tidsfrist för att avsluta förundersökningen

3 §

Paragrafen, som motsvarar del av 4 § i 1964 års lag, reglerar den tidsfrist som gäller för att avsluta en förundersökning mot ett barn och att besluta i åtalsfrågan om fängelse ingår i straffskalan för brottet.

Enligt *första stycket* ska förundersökningen avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det är möjligt och senast inom sex veckor. Tiden räknas från dagen för underrättelse om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken. Det innebär att sexveckorsfristen räknas från den dag som barnet förhörs och vid förhöret underrättas om att han eller hon är skäligen misstänkt för brottet, eller den tidigare tidpunkt då barnet underrättas om brottsmisstanken. Att barnet under förundersökningen misstänks för nya brott innebär inte att en ny frist börjar löpa. Det kan dock utgöra ett skäl till att fristen får överskridas enligt andra stycket punkten 2.

Av *andra stycket* följer att tidsfristen får överskridas i vissa fall. Enligt *punkten 1* får fristen överskridas om det är nödvändigt för att barnet ska delta i medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott (medlingslagen). Syftet är att genomförda eller planerade medlingar ska kunna beaktas av åklagaren vid prövningen av om straffvarning bör meddelas (jfr 4 kap. 3 § tredje stycket 2). Att fristen får överskridas i de fall där medling är aktuell innebär att det inte är tillräckligt att barnet har sagt sig vara villigt att genomgå medling. En förlängning av tiden bör kräva att företrädare för medlingsverksamheten har meddelat att förutsättningarna för medling är uppfyllda och att ett medlingsmöte är planerat. En sådan underrättelse kan lämnas inom ramen för det samrådsförfarande som ska äga rum mellan medlaren och förundersökningsledaren (6 § andra stycket medlingslagen). Om den planerade medlingen av någon anledning inte kan genomföras som avsett, t.ex. på grund av sjukdom, kan tidsfristen förlängas ytterligare en tid. Eftersom det är ett väsentligt intresse att förundersökningar mot barn bedrivs skyndsamt är utrymmet för att ytterligare förlänga tidsfristen på grund av att medlingsförfarandet uppskjutits dock begränsat.

Tidsfristen får vidare, enligt *punkten 2*, överskridas om det är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet. Fristen får överskridas endast om det är nödvändigt, t.ex. om det är fråga om en mycket omfattande brottsutredning. Det kan vara fallet vid brotts-

utredningar med många misstänkta och ett stort antal brott som är svårutredda. Ett annat exempel kan vara att det under förundersökningen kommer fram misstanke om nya brott mot barnet eller att barnet under det att förundersökningen pågår begår nya brott. Ett ytterligare exempel är att det är nödvändigt att genomföra tekniska undersökningar som tar lång tid. Det förhållandet att det råder brist på utredningspersonal eller att det kan anses att andra uppgifter behöver ges företräde innebär inte att fristen får överskridas.

Tidsfristen får, enligt *punkten 3*, även överskridas om det annars är nödvändigt för att det finns särskilda omständigheter. Det kan t.ex. vara att barnet befinner sig utomlands och inte kan höras eller har drabbats av sjukdom eller en olycka som gör att utredningsåtgärder måste skjutas upp.

Utredningen ska slutföras så snart det kan ske, vilket innebär att hela tidsfristen får utnyttjas endast om det är nödvändigt. I många fall är det möjligt att besluta i åtalsfrågan inom kortare tid än sex veckor.

Underrättelse och kallelse till vårdnadshavare

4 §

Paragrafen, som motsvarar del av 5 § i 1964 års lag, reglerar bl.a. när en vårdnadshavare eller någon annan vuxen ska underrättas när ett barn misstänks för brott.

I *första stycket* anges att myndigheten omedelbart ska underrätta och kalla vårdnadshavaren eller någon annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran eller som annars har en fostrande roll. I första hand bör någon i kretsen av personer som ansvarar för barnets vård och fostran underrättas, dvs. vårdnadshavaren eller annan som har motsvarande ansvar. Om ingen i den kretsen kan underrättas ska någon annan vuxen som har en fostrande roll underrättas. Exempelvis kan föräldrar som inte är vårdnadshavare men som regelbundet umgås med barnet ofta anses ha en fostrande roll. Men även föräldrar som har ett sporadiskt umgänge kan ibland ha en sådan roll. Också andra vuxna än barnets föräldrar kan ha en fostrande roll, även om barnet faktiskt bor hos vårdnadshavaren. Exempelvis kan före detta familjehemsföräldrar, styvföräldrar, far- och morföräldrar, stödpersoner eller lärare stå i ett sådant närmare förhållande till bar-

net. Bestämmelsen innebär att vårdnadshavaren ska kallas även om denne inte har det huvudsakliga ansvaret för barnet men ändå har en fostrande roll.

Uppgift om det finns någon annan vuxen än den eller de som har det huvudsakliga ansvaret för barnet, som står i ett sådant förhållande till barnet att han eller hon bör underrättas och kallas, bör i första hand inhämtas från barnet. Om barnet inte vill lämna någon uppgift om det bör i stället t.ex. barnets vårdnadshavare eller socialtjänsten tillfrågas. De myndigheter som ska tillämpa bestämmelsen ska inte behöva utreda närmare om någon annan än den som har det huvudsakliga ansvaret för barnet ska underrättas och kallas. Någon annan utredning än att fråga barnet, vårdnadshavaren eller socialtjänsten behöver normalt inte göras. Polisens och åklagarnas eventuella kontakter, underrättelser och kallelser bör redovisas i förundersökningsprotokollet eller på annat sätt.

I andra meningen föreskrivs att en underrättelse eller kallelse ska underlätas om det skulle strida mot barnets bästa eller om det finns andra särskilda skäl mot en underrättelse. Att en underrättelse eller en kallelse kan strida mot barnets bästa är ett förtydligande av vad som kan utgöra ett sådant särskilt skäl. Vad som är barnets bästa måste avgöras efter en bedömning i varje enskilt fall.

Enligt *andra stycket* får undersökningsledaren skjuta upp en underrättelse eller en kallelse till förhör om det är nödvändigt för att utredningen inte ska försvåras väsentligt. Att beslutet ska vara nödvändigt innebär att en proportionalitetsbedömning ska göras. Det innebär också att en förutsättning för att kunna skjuta upp underrättelsen är att informationen, om den lämnas, med stor sannolikhet skulle leda till att utredningen försvåras väsentligt. Det kan exempelvis vara fallet när den som ska underrättas och kallas är medmisstänkt och en utredningsåtgärd riktad mot den personen behöver vidtas innan en underrättelse kan lämnas. Om skälen för att skjuta upp en underrättelse riktar sig mot en särskild person som barnet önskar få underrättad bör undersökningsledaren överväga att underrätta en annan vuxen med fostrande roll. När det inte längre finns skäl att skjuta upp åtgärden ska den göras omedelbart. Barnets eget önskemål om att t.ex. hans eller hennes vårdnadshavare inte ska underrättas utgör inte ett skäl för att skjuta upp en underrättelse. Om ett förhör med barnet är planerat när det inte längre finns någon kollisionsfara i förhållande till den som inte kallats till tidigare förhör, ska

han eller hon omedelbart kallas till det planerade förhöret. Om ett förhör redan har hållits, ska dock inte en tidigare uppskjuten kallelse utfärdas.

Underrättelse till socialnämnden och närvaro vid förhör

5 §

Paragrafen, som motsvarar 6 § första stycket och 7 § i 1964 års lag, reglerar underrättelse till socialnämnden och när en företrädare för socialtjänsten ska närvara vid förhör med barn.

Enligt *första stycket* ska socialnämnden omedelbart underrättas om ett barn är skäligen misstänkt för brott med fängelse i straffskalan. Om barnet har tillfrågats om han eller hon vill delta i medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning om brott ska barnets inställning i den frågan framgå av underrättelsen.

Enligt *andra stycket* ska en företrädare för socialtjänsten närvara vid förhör med misstänkta barn, om det inte finns särskilda skäl mot det och det inte heller är till men för utredningen. Särskilda skäl att inte närvara kan till exempel vara om en företrädare för socialtjänsten hastigt drabbats av sjukdom och någon ersättare inte kunnat ordnas. Det kan också finnas särskilda skäl att inte närvara om socialtjänsten sedan tidigare har omfattande kännedom om barnet, det påstådda brottet och omständigheterna kring det, samtidigt som barnet inte bedöms vara i behov av stöd av en företrädare för socialtjänsten vid förhöret. Ett annat exempel är att det är fråga om brottslighet av mindre allvarligt slag. Även vid sådan brottslighet kan det dock finnas behov av att en företrädare för socialtjänsten närvarar, t.ex. om barnet är misstänkt för återkommande fall av ringa narkotikabrott. I sådana fall finns det inte sällan ett särskilt behov av att socialtjänsten deltar i förhöret för att kunna medverka till att socialtjänstens insatser kommer till stånd så fort som möjligt. En bedömning av behovet av närvaro får göras i varje enskilt fall. I 6 kap. 8 § finns bestämmelser om när en företrädare för socialtjänsten ska närvara vid förhör med barn som inte har fyllt 15 år.

Förundersökningsbegränsning vid straffvarning

6 §

Paragrafen, som motsvarar 8 § i 1964 års lag, föreskriver att åklagaren får besluta att inte inleda förundersökning eller att lägga ner åtal i vissa fall.

Bestämmelsen är tillämplig när det, efter det att en straffvarning har meddelats, upptäcks att barnet har begått ytterligare brott före beslutet. Paragrafen gör det möjligt att inte inleda eller att lägga ner en förundersökning om det nyupptäckta brottet, i stället för att utreda brottet och meddela en ny straffvarning enligt 4 kap. 2 §. En förutsättning är dock att inget väsentligt allmänt eller enskilt intresse åsidosätts.

Åtalsprövning vid vård av unga

7 §

Paragrafen, som motsvarar 9 § i 1964 års lag, innehåller bestämmelser om åtalsprövning vid viss vård av unga.

Enligt paragrafen ska åklagaren pröva om det är lämpligt att väcka åtal om barnet med stöd av 3 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga har tagits in i ett särskilt ungdomshem enligt 12 § samma lag. Åtalsprövning ska göras om barnet misstänks för att ha begått brott som hör under allmänt åtal innan vården vid hemmet har avslutats. Om så är fallet får i många fall den pågående vården anses vara den lämpligaste åtgärden för barnet. I motsats till när det gäller prövning enligt 6 § ska åklagaren nämligen enbart ta hänsyn till vad som är lämpligt för barnet. Om det inte är obehövt ska föreståndaren vid hemmet höras. Föreståndaren bör samråda med socialnämnden före yttrandet (prop. 1981/82:41 s. 37).

Yttranden angående barnet

8 §

Paragrafen, som motsvarar 11 § första och andra styckena i 1964 års lag, reglerar åklagarens skyldighet att före beslut i åtalsfrågan inhäm-

ta yttrande från socialnämnden avseende barn som misstänks ha begått brott.

Enligt *första stycket* ska åklagaren inhämta ett yttrande om barnet har erkänt gärningen eller är skäligen misstänkt för brottet. Ett yttrande ska inhämtas både när straffvarning eller åtalsunderlåtelse övervägs och när det redan från början står klart att åtal kommer att väckas.

I *andra stycket* anges när ett yttrande inte behöver inhämtas. Enligt *punkten 1* gäller det om brottet är ringa. Med det avses att brottet i det enskilda fallet är ringa, och har inte avseende på brottsbeteckningen. Något yttrande behöver enligt *punkten 2* inte heller inhämtas om det är uppenbart att det finns förutsättningar för straffvarning eller åtalsunderlåtelse, eller, enligt *punkten 3*, om det annars inte behövs.

I de fall där brottet har fängelse i straffskalan föreskrivs i *tredje stycket* att undersökningsledaren om möjligt ska begära in ett yttrande enligt första stycket senast i samband med att barnet underrättas om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken. Att ett yttrande inhämtas i ett tidigt skede ger socialtjänsten mer tid både för utredning av barnets personliga förhållanden och för planering av vilka åtgärder som bör vidtas beträffande honom eller henne och för att upprätta ett yttrande med ett ungdomskontrakt eller en vårdplan.

I fråga om yttrandets innehåll, se kommentaren till 10 §. Att det finns ett yttrande är en förutsättning för att rätten ska kunna döma till ungdomsvård, se kommentaren till 5 kap. 10 §.

9 §

Av paragrafen, som motsvarar 10 § i 1964 års lag, följer att åklagare, innan talan väckts vid domstol, får inhämta yttrande enligt lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. om yttrandet avser ett barn. Syftet med regleringen är att personutredningen ska löpa parallellt med brottsutredningen så att, om åtal väcks, handläggningen inte ska fördröjas på grund av att det krävs personutredning (prop. 1994/95:12 s. 70 f.).

10 §

Paragrafen, som motsvarar 11 § tredje och fjärde styckena i 1964 års lag, behandlar vad ett yttrande enligt 8 § ska innehålla och socialnämndens skyldighet att lämna upplysningar även utan samband med ett yttrande.

I *första stycket* anges i sex punkter de moment som ett yttrande ska innehålla. Den som begär yttrande kan, om det är lämpligt, ge socialnämnden anvisningar för hur yttrandet kan begränsas, se kommentaren till 11 §.

Enligt *andra stycket* ska de åtgärder som nämnden avser att vidta redovisas i ett ungdomskontrakt, om de vidtas med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), och i en vårdplan, om de vidtas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Arten, omfattningen och varaktigheten av åtgärderna ska framgå av kontraktet eller vårdplanen. Att arten, omfattningen och varaktigheten framgår av yttrandet är en förutsättning för att åklagaren och domstolen ska kunna bedöma hur ingripande åtgärderna är i förhållande till brottets straffvärde.

I *tredje stycket* föreskrivs att socialnämnden även utan samband med yttrande ska lämna de upplysningar om barnet som begärs av den som ska inhämta ett yttrande enligt 8 §. På så sätt kan åklagaren eller undersökningsledaren snabbt och formlöst få de uppgifter som behövs.

11 §

Paragrafen, som motsvarar 12 § i 1964 års lag, innehåller bestämmelser om anvisningar till socialnämnden vid en begäran om yttrande enligt 8 § och om möjligheter att medge anstånd med att lämna yttrandet.

Den som begär ett yttrande enligt 8 § ska enligt paragrafen ange när yttrandet ska lämnas. Den som har begärt yttrandet får medge att tidsfristen förlängs. Om det är lämpligt ska anvisningar ges för hur yttrandet kan begränsas. Är det är nödvändigt för att hålla tidsfristen, får ett yttrande lämnas muntligen i samband med ett möte om underrättelse om straffvarning, se kommentaren till 4 kap. 5 §.

Det är den som begär ett yttrande som ansvarar för att lämna anvisningar och medgivanden om anstånd. När det är fråga om en

begäran om yttrande under förundersökningen är det alltså undersökningsledaren som ansvarar för det, oavsett om han eller hon är förordnad av Polismyndigheten eller är åklagare. Om en polisledd förundersökning har avslutats utan att ett begärt yttrande har lämnats, bör ansvarig åklagare kontaktas innan ett medgivande om förlängd tid för yttrande lämnas. Om ett yttrande begärs först i samband med beslut i åtalsfrågan är det åklagaren som ansvarar för att lämna anvisningar och för att medge anstånd.

Uppmaning att avhjälpa skada

12 §

Paragrafen, som motsvarar 13 § i 1964 års lag, reglerar förutsättningarna för att uppmana ett barn att vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott och vem som får ge en sådan uppmaning.

I *första stycket* anges förutsättningarna för när en polisman får uppmana ett barn att så snart som möjligt vidta åtgärder för att avhjälpa eller begränsa skada på grund av brott. En sådan uppmaning får ges om det kan antas att barnet har fyllt 15 år. Vidare krävs att barnet har erkänt brottet eller att det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att han eller hon har begått brottet. Det krävs också att det är lämpligt att ge en sådan uppmaning, vilket innebär att det måste ligga inom barnets förmåga att utföra åtgärden. De åtgärder som kan komma i fråga kan exempelvis vara att städa upp efter ett inbrott eller en skadegörelse, att återställa tillgripen egendom, att laga något som brutits sönder eller att rengöra något som smutsats ner. Målsägandens samtycke ska inhämtas innan uppmaningen ges, om det inte är uppenbart obehövligt. De fall som avses är då det står helt klart att målsäganden, om han eller hon hade tillfrågats, hade lämnat sitt samtycke.

Enligt *andra stycket* får en uppmaning enligt första stycket ges även av en annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har utsett. Frågan kan aktualiseras när någon som inte är polisman håller förhör med ett barn.

3 kap. Tvångsmedel under förundersökning

Anhållande och häktning

1 §

Paragrafen, som motsvarar 23 § i 1964 års lag, reglerar anhållande och häktning av barn. Det krävs synnerliga skäl för att anhålla eller häkta ett barn. Se bl.a. NJA 1978 s. 471, NJA 1985 s. 56, NJA 2015 s. 649 och NJA 2017 s. 701 om vad som kan utgöra synnerliga skäl. Det är den misstänktes ålder vid tidpunkten för beslutet som är avgörande för om bestämmelsen ska tillämpas.

Särskilda bestämmelser som är tillämpliga på barn finns också i 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken. Enligt den bestämmelsen får häktning, om det bl.a. på grund av den misstänktes ålder kan befaras att häktning skulle komma att medföra allvarligt men för den misstänkte, beslutas endast om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan ordnas.

2 §

Paragrafen, som motsvarar 23 a § i 1964 års lag, reglerar hur länge ett barn sammanhängande får vara häktad innan åtal väcks.

I paragrafen föreskrivs att barn inte får vara frihetsberövade som häktade längre än fem månader, till skillnad från den längre tid som enligt 24 kap. 4 a § rättegångsbalken gäller för vuxna. Det är den misstänktes ålder när häktningsbeslutet verkställs som är avgörande för om paragrafen är tillämplig. Om den misstänkte är anhållen och närvarande vid häktningsförhandlingen verkställs häktningsbeslutet genast. Om den misstänkte häktas i sin utevaro verkställs häktningsbeslutet i stället när den häktade grips eller på annat sätt berövas friheten till följd av häktningsbeslutet. Om frihetsberövandet äger rum utomlands, räknas tiden från det att den häktade anländer till Sverige.

I övrigt gäller i fråga om tidsgränser för häktning samma bestämmelser för barn som för vuxna. Det innebär bl.a. att rätten på begäran av åklagaren får besluta att tidsgränsen får överskridas om det finns synnerliga skäl, se 24 kap. 4 a § rättegångsbalken.

Placering i polisarrest

3 §

Paragrafen, som motsvarar 6 a § i 1964 års lag, innehåller bestämmelser om placeringen av gripna och anhållna barn. Motsvarande reglering för barn som är under 15 år och har gripits med stöd av 7 kap. 2 § finns i 7 kap. 3 §.

Av paragrafen framgår att ett barn som har gripits eller anhållits får hållas i förvar i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt. Det innebär att gripna barn får förvaras i polisarrest enbart i undantagsfall. Det kan vara absolut nödvändigt att hålla barn i förvar i polisarrest om det har inträffat en akut eller oförutsedd händelse, t.ex. om barnet uppträder på ett sätt som innebär en fara för barnet självt eller någon annan. Ett annat exempel är om de rum som polisen normalt använder för förvaring av barn till följd av någon händelse som har varit svår att förutse eller påverka inte kan användas och det inte heller går att hitta någon lämplig alternativ förvaringsplats inom rimligt avstånd. Ytterligare ett exempel är att förvaring under bevakning i förhørsrum eller liknande inte är möjlig, eftersom den personal som finns att tillgå behövs för en annan brådskande åtgärd. När det gäller barn som är anhållna bör de så snart som möjligt överföras till häkte (jfr 24 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken).

För att det över huvud taget ska vara aktuellt att hålla ett barn i förvar i polisarrest krävs att det har gjorts särskilda ansträngningar för att finna ett rimligt och lämpligt alternativ.

Underrättelse om frihetsberövande

4 §

I paragrafen, som motsvarar del av 5 § första–tredje styckena i 1964 års lag, föreskrivs att en vårdnadshavare eller någon annan vuxen alltid ska underrättas när ett barn har frihetsberövats på grund av misstanke om brott och om skälen för frihetsberövandet.

Enligt *första stycket* ska i första hand någon i den personkrets som anges i 2 kap. 4 § första stycket underrättas, dvs. barnets vårdnadshavare eller någon annan person som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, se kommentaren till den paragrafen. Om ingen i den kretsen kan underrättas ska en annan

lämplig vuxen underrättas. Det kan exempelvis vara en släkting, som inte har någon fostrande roll för barnet men som ändå är lämplig att ta emot underrättelsen om att barnet har frihetsberövats och om skälen för frihetsberövandet. Vem som lämpligen bör underrättas får avgöras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. Underrättelsen ska lämnas samtidigt som barnet underrättas om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken eller annars omedelbart efter frihetsberövandet. I de fall där åklagaren anhåller barnet utan att det föregås av ett gripande ska underrättelsen alltså lämnas direkt efter anhållningsbeslutet.

I *andra stycket* föreskrivs att undersökningsledaren får skjuta upp en underrättelse enligt första stycket om det är nödvändigt för att utredningen inte ska försvåras väsentligt. Det motsvarar det som föreskrivs i 24 kap. 21 a § rättegångsbalken om när en underrättelse som avser en vuxen får skjutas upp. Utredningen kan t.ex. riskera att försvåras väsentligt om den frihetsberövade har ålagts restriktioner för sina kontakter med omvärlden på grund av att det föreligger kollusionsfara och en underrättelse till den som anges i paragrafen innebär en avsevärd risk för att bevis undanröjs. Att beslutet ska vara nödvändigt innebär att en proportionalitetsbedömning ska göras. Det innebär också att en förutsättning för att kunna skjuta upp underrättelsen är att informationen, om den lämnas, med stor sannolikhet skulle leda till att utredningen försvåras väsentligt. Så kan exempelvis vara fallet när den som ska underrättas är en medmisstänkt och en utredningsåtgärd riktad mot honom eller henne behöver vidtas innan en underrättelse kan lämnas. Om skälen för att skjuta upp en underrättelse riktar sig mot en särskild person som den frihetsberövade önskar få underrättad bör undersökningsledaren överväga att underrätta en annan närstående. Skäl för att skjuta upp underrättelsen kan finnas både när frågan aktualiseras samtidigt som frågan om att lämna en underrättelse om brottsmisstanken och när frågan aktualiseras i ett senare skede. Barnets eget önskemål om att t.ex. hans eller hennes vårdnadshavare inte ska underrättas utgör inte ett skäl för att skjuta upp en underrättelse.

Av andra meningen följer att underrättelsen ska lämnas omedelbart när det inte längre finns skäl att skjuta upp den.

5 §

Paragrafen, som motsvarar 6 § andra stycket i 1964 års lag, reglerar underrättelse till socialnämnden när ett barn har frihetsberövats på grund av brott.

Socialnämnden ska omedelbart underrättas om frihetsberövandet och om skälen för det. En sådan underrättelse ska lämnas även när en underrättelse inte har lämnats till någon i barnets närhet enligt 4 §. Underrättelsen fyller en viktig funktion för att socialnämnden ska kunna påbörja en utredning om barnet, om det inte är tidigare känt, och för att kunna initiera åtgärder som kan ersätta frihetsberövandet.

Kvarhållande vid brottsmisstanke

6 §

Paragrafen, som motsvarar 14 § i 1964 års lag, reglerar Polismyndighetens rätt att av sociala skäl hålla kvar brottsmisstänkta barn som har varit föremål för tvångsmedel i en förundersökning eller annars genomgått förhör, men som inte ska vara frihetsberövade. Kvarhållande av barn under 15 år regleras i 7 kap. 3 §.

Enligt *första stycket* får Polismyndigheten hålla kvar ett barn som är skäligen misstänkt för brott för att skyndsamt överlämna honom eller henne till föräldrarna, annan vårdnadshavare, en tjänsteman inom socialtjänsten eller någon annan lämplig vuxen. Alla situationer där förhör har hållits med barnet och barnet har utsatts för en inskränkning av rörelsefriheten omfattas. Regleringen omfattar även ett barn som har frigivits efter att ha varit anhöllen eller häktad. Det krävs dock att barnet fortfarande är skäligen misstänkt för brott. Misstanken ska avse samma gärning som har föranlett att barnet har frihetsberövats eller att friheten annars har inskränkts (jfr Om polisens åtgärder i samband med ingripanden mot ungdomar, prop. 1990/91:86, s. 25).

Kvarhållandet får, enligt *andra stycket*, inte pågå längre än sex timmar efter åklagarens beslut, förhöret eller beslutet om frigivning. Barnet får tas i förvar om det är nödvändigt med hänsyn till ordning och säkerhet, men får placeras i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt. Se kommentaren till 3 § i fråga om när det kan anses vara

absolut nödvändigt att placera barnet i polisarrest. Ett barn som tas i förvar får placeras i annat utrymme än i polisarrest, t.ex. under övervakning i en öppen lokal eller i ett förhörssrum.

4 kap. Straffföreläggande, straffvarning och åtalsunderlåtelse

Straffföreläggande

1 §

Paragrafen, som motsvarar 15 § i 1964 års lag, reglerar utfärdande av straffföreläggande.

Åklagaren har rätt att förelägga den som inte har fyllt 18 år böter eller ungdomstjänst genom ett straffföreläggande. Paragrafen utvidgar tillämpningsområdet för sådana förelägganden jämfört med det som gäller för vuxna. Bestämmelsen kan tillämpas om omständigheterna är sådana att rätten, om åtal väckts, skulle ha kunnat döma till böter med stöd av allmänna straffnedsättningsgrunder eller enligt bestämmelserna i 29 kap. 7 § brottsbalken. Om föreläggandet godkänns gäller det enligt 48 kap. 3 § rättegångsbalken som en dom som har fått laga kraft.

Angående underrättelse till barnet, se 1 § förordningen (2026:00) om unga lagöverträdare.

Straffvarning och åtalsunderlåtelse

2 §

I paragrafen, som motsvarar 16 § i 1964 års lag, regleras straffvarning och åtalsunderlåtelse.

Om ett barn har begått ett brott får åklagaren besluta att underlåta åtal enligt 3 § och i stället meddela en straffvarning.

I relation till unga har det ansetts vara av särskild vikt att reaktionerna på brott är tydliga och konsekventa och på ett pedagogiskt sätt uttrycker samhällets klander. Det väsentliga budskapet till barnet är varningen om att ett straff kan komma att dömas ut. Straffvarning ansågs vara en ändamålsenlig benämning på åtalsunderlåtelser av det slag som meddelas med stöd av 1964 års lag (se prop. 2014/15:25 s. 49 f.).

Ett beslut om straffvarning registreras i belastningsregistret enligt 3 § lagen (1998:620) om belastningsregister.

När det gäller barn ska bestämmelserna om straffvarning i denna lag tillämpas innan frågan om eventuell åtalsunderlåtelse enligt rättegångsbalken aktualiseras. Bestämmelser om möjlighet att underlåta åtal finns i 20 kap. 7 § rättegångsbalken. I fråga om åtalsunderlåtelse sedan åtal har väckts tillämpas 20 kap. 7 a § rättegångsbalken.

3 §

Paragrafen, som motsvarar 17 § i 1964 års lag, behandlar förutsättningarna för straffvarning.

Av *första stycket* framgår att straffvarning får beslutas om barnet blir föremål för vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och det finns skäl att anta att åtgärden i fråga är lämpligast för barnet. Med åtgärd enligt socialtjänstlagen avses alla slags åtgärder som innebär att barnet får det stöd eller den hjälp som han eller hon behöver. Med åtgärd enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga avses framför allt åtgärder enligt 8 § samma lag.

Straffvarning får också beslutas om barnet blir föremål för annan åtgärd som innebär att han eller hon får hjälp eller stöd och det finns skäl att anta att den åtgärden är lämpligast för barnet. Sådan annan åtgärd avser åtgärder av t.ex. barnets föräldrar eller andra anhöriga, i syfte att stödja barnet eller förbättra hans eller hennes förhållanden. Åtgärder av det slaget kan också läggas till grund för straffvarning.

Vidare får straffvarning enligt *andra stycket* meddelas om det är uppenbart att brottet har begåtts av okynne eller förhastande. I de fallen bör straffvarning kunna meddelas för brott som i och för sig inte kan sägas vara ringa. När det är fråga om brott som har begåtts av okynne eller förhastande bör det inte vara uteslutet att åklagaren kan besluta om straffvarning t.ex. beträffande vissa tillgreppsbrott som stöld av normalgraden.

Enligt *tredje stycket* ska åklagaren som skäl för straffvarning särskilt beakta bl.a. barnets vilja att betala skadestånd. När det gäller barnets vilja att gottgöra målsäganden på annat sätt än genom att ersätta, avhjälpa eller begränsa skada som orsakats målsäganden, kan

det exempelvis röra sig om att barnet visar en vilja att hjälpa målsäganden att utföra arbete som inte har direkt samband med brottet. I någon mån kan också beaktas om barnet har bett målsäganden om ursäkt. Det är inte nödvändigt att en åtgärd verkligen har kommit till stånd för att den ska få beaktas. Enbart viljan att ställa till rätta är dock inte heller avgörande för om åtal ska väckas eller inte. Åtgärden måste ställas i proportion till brottet och de konsekvenser som det har medfört för målsäganden.

Åklagaren ska vidare särskilt beakta barnets vilja att medverka till att medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott kommer till stånd. Hänsyn ska inte tas till om medling faktiskt kan komma till stånd.

Enligt *fjärde stycket* får straffvarning inte beslutas om något väsentligt allmänt eller enskilt intresse åsidosätts genom beslutet. Vid bedömningen av om något allmänt intresse åsidosätts har framför allt brottets beskaffenhet och barnets ålder betydelse. De åtgärder som vidtas beträffande barnet om åtal inte väcks har också betydelse. Åtgärder som t.ex. socialnämnden vidtar kan medföra att det allmänna intresset har tillgodosetts.

Vid bedömningen ska åklagaren särskilt beakta om barnet tidigare har gjort sig skyldig till brott. Tidigare brottslighet utgör inte ett absolut förbud mot straffvarning utan en nyanserad bedömning måste göras. Hänsyn bör bl.a. tas till den tid som har förflutit mellan brotten. Vidare bör beaktas om den nya brottsligheten är lindrigare eller allvarligare än den tidigare. Den tid om sex månader som enligt 4 kap. 4 § ska beaktas vid bedömningen av om ett beslut om straffvarning ska återkallas, bör vara vägledande även vid bedömningen enligt förvarande paragraf. Endast brott för vilka barnet har dömts eller har meddelats en straffvarning får beaktas som tidigare brottslighet.

Ett skäl för åtal kan vara att andra ska åtalas för samma brott. Om barnet då ändå kommer att höras i domstol, kan det vara motiverat att han eller hon, liksom de andra, åtalas.

Även den misstänktes ålder, när åklagaren ska fatta beslut, är av betydelse för åtalsfrågan. Att den misstänkte då har fyllt 18 år hindrar inte att åklagaren beslutar om straffvarning, men skälen för det är då mindre starka.

Om åklagaren väcker åtal för brott som har begåtts efter det att lagöverträdaren har fyllt 18 år kan det också vara ett skäl för att åtala för brott som har begåtts tidigare.

En viktig omständighet att beakta vid bedömningen av om åtal bör väckas är att det är klarlagt, t.ex. genom ett erkännande, att den misstänkte har begått det aktuella brottet. Beslutet får inte fattas på otillräckliga grunder. I tveksamma fall bör åklagaren väcka åtal.

Ett beslut om straffvarning fråntar inte målsäganden hans eller hennes åtalsrätt eller rätt att föra talan om skadestånd. Ett sådant beslut påverkar inte heller den talerätt som någon annan enskild kan ha på grund av brottet.

Återkallelse av straffvarning

4 §

Paragrafen, som motsvarar 22 § i 1964 års lag, behandlar återkallelse av straffvarning. Av *första meningen* framgår att den som meddelas en straffvarning ska vara skötsam. I kravet ligger främst att barnet ska avhålla sig från ytterligare brottslighet. Det är emellertid också väsentligt att åklagaren framhåller betydelsen av att barnet t.ex. fullgör en påbörjad utbildning, sköter eventuellt arbete, genomgår en överenskommen behandlingsplan eller avhåller sig från drogmissbruk. Åklagaren bör peka på de risker som finns om barnet inte följer råden. Det bör klart markeras att skötsamhetskravet är knutet till beslutet om straffvarning.

Åklagares beslut om straffvarning är inte orubbliga på samma sätt som en domstols beslut om påföljdseftergift enligt 29 kap. 6 § brottsbalken. Även om det inte får knytas något villkor till åklagarens beslut, kan åklagaren vid beslutet ha utgått från vissa förutsättningar som ska uppfyllas. Om det inte blir fallet kan åklagaren ha anledning att återkalla beslutet och i stället väcka åtal. Det kan t.ex. vara fråga om en åtgärd som socialnämnden har planerat som inte kommer till stånd (jfr 3 § förordningen [2026:00] om unga lagöverträdare).

Av *andra meningen* framgår uttryckligen att återfall i brott inom sex månader från beslutet om straffvarning särskilt ska beaktas när åklagaren prövar frågan om återkallelse. Det innebär givetvis inte att senare återfall inte också ska beaktas. Genom att betydelsen av

återfall kommer till direkt uttryck i den bestämmelse som reglerar möjligheten att återkalla ett beslut om straffvarning har skötsamhetskravet ansetts få ett större pedagogiskt värde vid det samtal som åklagaren ska ha med barnet, när han eller hon underrättas om beslutet om straffvarning (se prop. 1987/88:135 s. 19 f.).

Om en återkallelse beslutas och åtal väcks, ska rätten inte pröva om det har funnits förutsättning för återkallelse (NJA 1951 s. 316).

Underrättelse om straffvarning och åtalsunderlåtelse

5 §

I paragrafen, som motsvarar 18 § i 1964 års lag, finns bestämmelser om underrättelse om beslut om straffvarning.

Första stycket innebär att barnet ska underrättas om beslutet vid ett personligt möte med åklagaren. Mötet ska hållas inom två veckor från dagen för beslutet. Barnets vårdnadshavare eller någon annan vuxen som ansvarar för hans eller hennes vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, ska kallas till mötet, om det inte möter hinder eller det annars finns särskilda skäl mot det. När det gäller frågan om vilka som ska kallas, utöver den som har det huvudsakliga faktiska ansvaret för barnet, hänvisas till kommentaren till 2 kap. 4 §. Även företrädare för socialtjänsten bör ges tillfälle att delta vid mötet. Formerna för kallelse till mötet regleras inte i lagen.

I undantagsfall finns det även en möjlighet för åklagaren att hålla mötet med barnet via ljud- och bildöverföring. Utgångspunkten är dock att underrättelsen om beslutet om straffvarning ska lämnas vid ett personligt möte. Det krävs en bedömning i varje enskilt fall om det finns tillräckligt starka skäl för att ersätta ett personligt möte med barnet med ett digitalt möte. Om åklagaren emellertid bedömer att det är lämpligt, får han eller hon besluta att mötet ska hållas via ljud- och bildöverföring. Det kan t.ex. vara lämpligt om barnet befinner sig på långt avstånd från närmaste åklagarkammare eller om de allmänna kommunikationerna dit är så bristfälliga att det orsakar barnet stora praktiska problem att ta sig till mötet. Detsamma gäller om ett personligt möte annars skulle leda till särskilda svårigheter för barnet, t.ex. på grund av hans eller hennes sjukdom eller funktionsnedsättning. Vid lämplighetsbedömningen ska åklagaren beakta barnkonventionens krav på att barns bästa ska sättas i främsta

rummet vid alla åtgärder som rör barn. Åklagaren ska göra en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet.

Möjligheten att delta via ljud- och bildöverföring om det är lämpligt gäller även vårdnadshavare, någon annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, och även företrädare för socialtjänsten. Bedömningen av om det är lämpligt att de deltar via ljud- och bildöverföring bör vara mindre restriktiv än när det gäller barnet.

Av ordalydelsen framgår vidare att det är en åklagare som ska hålla mötet med barnet. Det bör normalt hållas av den åklagare som har fattat beslutet. Barnet bör också få del av beslutet i skriftlig form.

I *andra stycket* anges att mötet får äga rum senare än två veckor efter beslutet om det är uppenbart att det inte kan hållas inom tidsfristen. När fristen måste överskridas bör strävan vara att mötet ska äga rum så snart det är praktiskt möjligt. Möjligheten att överskrida fristen ska användas restriktivt. Förutsättningarna för att skjuta upp möten har minskat genom möjligheten att genomföra ett möte via ljud- och bildöverföring, eftersom det normalt sett är enklare att få till stånd ett sådant möte än ett personligt möte. Om ett möte över huvud taget inte kan genomföras ska barnet i stället meddelas beslutet skriftligen.

6 §

Paragrafen, som motsvarar 19 § i 1964 års lag, behandlar åklagarens uppgifter vid ett möte enligt 5 §. Åklagaren ska vid ett sådant möte förklara innebörden av beslutet om straffvarning, skötsamhetskravet och att straffvarningen kan återkallas. Vidare ska åklagaren klargöra vilka följderna kan bli av fortsatta lagöverträdelser.

7 §

Paragrafen, som delvis motsvarar 20 § i 1964 års lag, reglerar under rättelse av beslut om åtalsunderlåtelse enligt rättegångsbalken, om beslutet avser brott som ett barn har begått. Tillämpningsområdet omfattar endast åklagares beslut att underlåta åtal för brott på grund av att psykiatrisk vård eller insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kommer till stånd med stöd

av 20 kap. 7 § första stycket 4 rättegångsbalken. För sådana beslut gäller bestämmelserna i 5 och 6 §§ i tillämpliga delar, om beslutet avser brott som ett barn har begått. Det innebär att åklagares beslut att underlåta åtal för brott med stöd av 20 kap. 7 § första stycket 1–3 och andra stycket rättegångsbalken faller utanför paragrafens tillämpningsområde. Vid sådana beslut behöver alltså barnet inte underrättas genom ett möte med åklagaren.

Av 6 § framgår att åklagaren vid ett möte enligt 5 § ska förklara innebörden av det skötsamhetskrav som anges i 4 §. Något uttryckligt skötsamhetskrav finns dock inte i fråga om beslut om åtalsunderlåtelse enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Åklagarens uppgift vid det personliga mötet att förklara innebörden av skötsamhetskravet gäller därför inte när åtalsunderlåtelse meddelas enligt reglerna i rättegångsbalken.

Underrättelse till socialnämnden

8 §

Av paragrafen, som motsvarar 21 § i 1964 års lag, framgår att socialnämnden ska underrättas om ett beslut om straffvarning enligt 3 § om någon åtgärd från nämndens sida förutsätts. Det hör samman med att åklagaren är skyldig att följa upp att förutsatta åtgärder vidtas, se 3 § förordningen (2026:00) om unga lagöverträdare. Om nämnden inte vidtar åtgärden ska det nämligen anmälas till Inspektionen för vård och omsorg, som utövar tillsyn över socialtjänsten.

5 kap. Handläggningen i domstol

Skyndsamhetskrav

1 §

Paragrafen, som motsvarar 29 § första och andra styckena i 1964 års lag, reglerar tidsfrister i mål mot barn.

Enligt *första stycket* ska mål mot barn alltid behandlas skyndsamt.

Av *andra stycket* följer att de tidsfrister som är föreskrivna för åtgärder i mål där den tilltalade är häktad ska följas om det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Den förlängda tidsfrist

som anges i 45 kap. 14 § andra stycket andra meningen rättegångsbalken när rätten har hållit ett sammanträde ska dock inte tillämpas.

Offentlig försvarare

2 §

Paragrafen, som motsvarar 24 § i 1964 års lag, reglerar när en offentlig försvarare ska förordnas.

En offentlig försvarare ska normalt förordnas för barn. Endast om det är uppenbart att barnet saknar behov av försvarare ska, enligt *första stycket*, försvarare inte förordnas. I mål där gärningen har erkänts och det inte finns några tveksamheter i fråga om utredningen om brottet kan det saknas behov av försvarare. Behovet av en offentlig försvarare är inte alltid lika stort under förundersökningen som vid rättegången. En misstänkt kan exempelvis sakna behov av en offentlig försvarare vid utredning av bagatellartade brott eller när straffvarning eller strafföreläggande kan komma att meddelas. Ett barn kan också sakna behov av försvarare i de fall där en förundersökning enligt 23 kap. 22 § rättegångsbalken inte behöver göras (prop. 2000/01:56 s. 33). Om påföljdsvalet är tveksamt eller när ett frihetsberövande kan komma att aktualiseras bör en offentlig försvarare förordnas (prop. 1994/95:12 s. 103).

I *andra stycket* anges under vilka förutsättningar en offentlig försvarare kan förordnas för en tidigare tilltalad. Med tidigare tilltalad avses någon som varit föremål för en brottmålsrättegång som avslutats med en dom eller ett beslut som har fått laga kraft. Begreppet omfattar alltså både den som har friats från ansvar och den som har dömts för brott. För en tidigare tilltalad ska 21 kap. 3 b § och 23 kap. 5 § rättegångsbalken om förordnande av offentlig försvarare tillämpas. Vid bedömningen av om den tidigare tilltalade enligt 21 kap. 3 b § rättegångsbalken har behov av en offentlig försvarare bör den omständigheten att han eller hon inte har fyllt 18 år särskilt beaktas. Av hänvisningen till 23 kap. 5 § rättegångsbalken följer att åklagaren är skyldig att till domstolen anmäla att en offentlig försvarare bör utses.

Rättens sammansättning

3 §

Paragrafen, som motsvarar 25 § i 1964 års lag, reglerar rättens sammansättning i tingsrätt och hovrätt i mål mot barn.

Lagfarna domare och nämndemän i sådana mål ska, enligt *första stycket*, vara särskilt utsedda av domstolen om det inte möter hinder. I mål avseende brott med endast böter i straffskalan får, enligt *andra stycket*, även andra lagfarna domare och nämndemän anlitas.

Underrättelse till vårdnadshavare om åtal och huvudförhandling

4 §

Paragrafen, som motsvarar 26 § första stycket i 1964 års lag, behandlar domstolens skyldighet att underrätta vårdnadshavare eller annan vuxen om åtal och tidpunkt för huvudförhandling.

Underrättelseskyldigheten gäller i förhållande till vårdnadshavare eller annan vuxen som svarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, se kommentaren till 2 kap. 4 §. Skyldigheten gäller dock inte om det finns särskilda skäl mot det. Skyldigheten att underrätta om tidpunkten för huvudförhandling gäller även i högre rätt.

Hörande av vårdnadshavare

5 §

Paragrafen, som motsvarar 26 § tredje och fjärde styckena i 1964 års lag, reglerar hörande av vårdnadshavare eller annan vuxen med motsvarande ställning och ersättning till den som hörs.

Om det är möjligt ska vårdnadshavare eller en annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, höras i målet. Det gäller dock inte om det finns särskilda skäl mot det. Med hänsyn till att ett hörande normalt är till barnets bästa bör möjligheten att avstå från hörande tillämpas restriktivt.

Den som hörs har rätt till ersättning enligt vad som är föreskrivet för vittne. Ersättningen ska betalas av staten.

Underrättelse till socialnämnden om huvudförhandling

6 §

Enligt paragrafen, som motsvarar 26 § andra stycket i 1964 års lag, ska socialnämnden underrättas om tidpunkten för huvudförhandlingen om ett yttrande från nämnden har begärts enligt 2 kap. 8 §.

Utsättning av mål

7 §

Av paragrafen, som motsvarar 27 § första stycket i 1964 års lag, följer att mål mot barn om möjligt ska sättas ut till handläggning på ett sådant sätt att målet inte drar till sig uppmärksamhet. Bestämmelsen är endast tillämplig i de fall där brottet har fängelse i straffskalan.

Förhandling

8 §

Paragrafen, som motsvarar 27 § andra och tredje styckena, reglerar förutsättningarna för att hålla förhandling i mål mot barn inom stängda dörrar. Regleringen avviker från det som annars gäller om förhandling inom stängda dörrar enligt 5 kap. 1 § rättegångsbalken, där hänsyn främst tas till offentlighets- och sekretessregleringen.

Rätten får, enligt *första stycket*, besluta att förhandlingen ska hållas inom stängda dörrar om offentlighet vid förhandlingen är till uppenbar olägenhet på grund av den uppmärksamhet som den tilltalade kan antas bli föremål för. Om rätten anser att ett sådant beslut bör meddelas och om någon som har fyllt 18 år också är tilltalad i målet, ska rätten handlägga åtalet mot den som är under 18 år som ett särskilt mål. En förutsättning för det är dock att det kan göras utan att utredningen avsevärt försvåras.

Enligt *andra stycket* får rättens ordförande, trots att förhandlingen hålls inom stängda dörrar, tillåta att barnets anhöriga, eller andra vars närvaro väntas vara till nytta, får närvara.

9 §

Paragrafen, som motsvarar 27 § fjärde stycket i 1964 års lag, reglerar huvudförhandling i mål mot barn.

En huvudförhandling ska alltid hållas om den tilltalade är ett barn även om det inte finns anledning att döma till någon annan påföljd än böter, villkorlig dom eller sådana påföljder i förening. Det har sin grund i att själva rättegången anses fylla ett pedagogiskt syfte när det gäller unga lagöverträdare (prop. 2004/05:131 s. 143). Eftersom en konsumtionsdom likställs med de påföljder som en tingsrätt får döma till på handlingarna (se 45 kap. 10 a § tredje stycket rättegångsbalken), gäller kravet på huvudförhandling även i sådana fall.

Underlag för att döma till ungdomsvård

10 §

Paragrafen, som motsvarar 28 § och 29 § tredje stycket i 1964 års lag, gäller nödvändigt underlag för att döma till ungdomsvård.

Enligt *första stycket* får rätten endast döma till ungdomsvård om det finns ett yttrande med det innehåll som anges i 2 kap. 10 §, se kommentaren till den paragrafen.

Om rätten begär ett sådant yttrande ska socialnämnden, enligt *andra stycket*, yttra sig inom sådan tid att huvudförhandling kan hållas inom den tid som följer av 1 § andra stycket. Rätten får dock medge att yttrandet lämnas senare, om det är motiverat. Yttrandet kan i vissa fall lämnas muntligen.

Avkunnande av dom

11 §

Paragrafen, som motsvarar 30 § i 1964 års lag, reglerar skyldigheten att avkunna dom i mål mot barn.

I mål mot barn ska domen avkunnas vid huvudförhandlingen, om det inte möter synnerliga hinder. Det krävs alltså mycket starka skäl för att inte avkunna domen muntligen. Som exempel kan nämnas att det är fråga om större mål, många tilltalade eller ett stort antal särskilda yrkanden (prop. 1994/95:12 s. 104 f.). För tydlighetens skull

anges i bestämmelsen att 30 kap. 7 § rättegångsbalken gäller i övrigt. Det innebär att domen i mål mot barn normalt ska meddelas inom en vecka efter det att huvudförhandlingen har avslutats.

Handläggning av mål om undanröjande av påföljd

12 §

Paragrafen, som motsvarar 30 a § i 1964 års lag, föreskriver att 3–5 och 11 §§ ska tillämpas i mål om undanröjande av påföljd.

Paragrafen fyller en viktig funktion, eftersom de angivna paragraferna enligt sina respektive lydelse endast är tillämpliga i samband med huvudförhandling. Regleringen innebär att underrättelseskyligheten till bl.a. vårdnadshavare och socialnämnden gäller även vid omprövning av påföljden. Vidare ska rätten, om sammanträde äger rum, som huvudregel avkunna beslutet muntligen vid sammanträdet.

Varning i stället för undanröjande av påföljd

13 §

Paragrafen, som motsvarar 30 b § i 1964 års lag, reglerar åklagarens möjlighet att varna den som missskötter en ungdomspåföljd.

Om den som har dömts till ungdomsvård, ungdomstjänst, ungdomsövervakning eller utvidgad ungdomsövervakning missskötter påföljden på sådant sätt som anges i 32 kap. 4 § första stycket brottsbalken får åklagaren, enligt *första stycket*, besluta att varning ska meddelas den dömde, i stället för att väcka talan om att påföljden ska undanröjas. En förutsättning för det är att det bedöms vara en tillräcklig åtgärd. Den bedömningen måste alltid göras i det enskilda fallet med beaktande av vad socialnämnden (i fråga om ungdomsvård eller ungdomstjänst) respektive Kriminalvården (i fråga om ungdomsövervakning respektive utvidgad ungdomsövervakning) har anfört om missskötsamheten och den bedömning som görs i fråga om den dömdes möjligheter att fullgöra sina åtaganden enligt påföljden.

Enligt *andra stycket* ska varningen meddelas den dömde så snart det är möjligt. Det ska normalt göras vid ett personligt möte. Om det är lämpligt får åklagaren besluta att varningen i stället ska meddelas vid ett möte genom ljud- och bildöverföring. Det kan exempel-

vis vara lämpligt om den dömde bor mycket långt från närmaste åklagarkammare eller där de allmänna kommunikationerna är så bristfälliga att personlig inställelse vållar stora praktiska problem för honom eller henne. Det kan även anses vara lämpligt om den dömde inte kan inställa sig på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Ett annat skäl för att hålla mötet digitalt kan vara att ett möte bör hållas så snabbt som möjligt. Även andra skäl kan medföra att fördelarna med ett digitalt möte väger tyngre än personlig närvaro. Eftersom det rör sig om unga personer och det inte går att helt likställa ett digitalt möte med ett fysiskt möte ska restriktivitet dock gälla vid lämplighetsprövningen. Ett digitalt möte bör inte väljas enbart av det skälet att det är till fördel för åklagaren.

Vidare följer av *andra stycket* att barnets vårdnadshavare eller annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, normalt ska kallas till mötet. Se kommentaren till 2 kap. 4 § beträffande vilka som kan anses ingå i personkretsen. Även företrädare för socialtjänsten eller, om påföljden är ungdomsövervakning eller utvidgad ungdomsövervakning, för Kriminalvården bör ges tillfälle att närvara.

Enligt *tredje stycket* ska åklagaren särskilt förklara innebörden av beslutet och klargöra vad följderna kan bli om den dömde fortsätter att missköta påföljden.

6 kap. Utredning om brott begångna av barn under 15 år

Förutsättningarna för en brottsutredning

1 §

Paragrafen, som motsvarar 31 § i 1964 års lag, reglerar i vilka fall en utredning om brott ska eller får inledas när ett barn kan misstänkas för att ha begått brott före 15 års ålder.

Enligt *första stycket* ska som huvudregel en utredning alltid inledas om någon kan misstänkas för att före 15 års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år. Det finns således en presumtion för att en utredning ska inledas. Det gäller både beträffande den som misstänks vara gärningsman och annan medverkande. Även de osjälvständiga brottsformerna försök,

förberedelse och stämpling till de aktuella brotten omfattas av presumptionen, om de är belagda med straff.

En utredning ska dock inte inledas i de fall som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken om barnet kan misstänkas för brottet. Det handlar om fall där någon är misstänkt för att, efter det att han eller hon fyllt 14 år, ha begått ett brott med ett föreskrivet minimi-
straff om fängelse i fyra år eller mer eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott. Bestämmelsen syftar till att en utredning enligt förevarande paragraf inte ska göras beträffande ett barn parallellt med en förundersökning mot det barnet avseende samma brott. Om en sådan utredning redan har inletts ska den avslutas.

En utredning ska inte heller inledas om särskilda skäl talar mot det. Det kan exempelvis redan från början stå klart att omständigheterna, genom erkännande eller på annat sätt, är tillräckligt utredda. Omständigheterna kring brottet kan också vara tillräckligt klarlagda genom åtgärder som har vidtagits i en tidigare förundersökning som avser samma handlande och där det inte heller har ansetts finnas synnerliga skäl att väcka bevistalan (se kommentaren till 8 kap. 1 § andra stycket). Den befintliga utredningen kan då i många fall vara tillräcklig för att bedöma behovet av insatser från socialtjänstens sida. Vidare kan de osjälvständiga brottsformerna som träffas av presumptionsregeln i vissa fall ha ett lägre straffvärde än ett års fängelse, vilket är en omständighet som också bör vägas in i bedömningen av om det finns särskilda skäl för att inte inleda en utredning.

I vissa fall kan ett och samma handlande även innefatta flera brott. Det kan då förekomma att en förundersökning inleds för ett brott som omfattas av 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken, samtidigt som gärningen innefattar ett annat brott som är tillräckligt allvarligt för att omfattas av presumptionsregeln för att inleda en utredning enligt första stycket i förevarande paragraf. Det kan t.ex. handla om att någon genom samma handlande gör sig skyldig till grovt vapenbrott, som omfattas av den särskilda regleringen i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken, och grovt olaga hot, som omfattas av presumptionsregeln för att inleda en utredning enligt första stycket. Normalt bör det då anses finnas särskilda skäl mot att inleda en utredning enligt första stycket parallellt med förundersökningen, eftersom barnets brottsliga agerande kommer att utredas inom ramen för förundersökningen. Först om förundersökningen läggs ner på grund av

att brottet inte ska rubriceras på det sätt som krävs för straffrättsligt ansvar enligt 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken, finns det i regel anledning att överväga om det finns behov av att utreda brottet inom ramen för en utredning enligt första stycket. Det kan vara aktuellt exempelvis i de fall där åklagaren anser att det föreligger synnerliga skäl att väcka bevistalan trots att brottet har ett minimistraff under fängelse i fyra år (se 8 kap. 1 § andra stycket), eftersom det då krävs ett ställningstagande från åklagaren i fråga om det skulle ha funnits tillräckliga skäl för åtal om brottet hade begåtts efter att barnet fyllt 15 år (se 8 kap. 1 § första stycket 4).

Även omsorgen om barnets bästa kan i undantagsfall göra det motiverat att avstå från utredning, eftersom ytterligare utredning kan innebära stora påfrestningar för barnet (jfr prop. 2009/10:105 s. 24). Någon gång kan även andra individuella hänsyn tala mot ytterligare utredning, exempelvis barnets bristande mognad och utveckling eller hans eller hennes hälsotillstånd. Ju längre tid som förflutit efter brottet, desto större skäl kan det finnas att underlåta att inleda en utredning. Vid bedömningen av om en utredning bör inledas med stöd av presumptionsregeln mot ett barn under 12 år (se fjärde stycket) finns det, med hänsyn till barnets ålder och utveckling, ett tämligen stort utrymme att underlåta utredning.

Enligt *andra stycket* får en utredning inledas även i andra fall om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra socialtjänstens insatser avseende barnet. En sådan utredning inleds således på begäran av socialnämnden. Att ett barn under 15 år misstänks för brott får socialnämnden kännedom om genom en underrättelse enligt 8 § första stycket. Vid socialnämndens bedömning av om en utredning ska begäras ska det särskilt beaktas om det är fråga om ett brott som innebär att barnet äventyrar sin hälsa eller utveckling. Narkotikabrottslighet och brott som har samband med sådan brottslighet tillhör ofta denna kategori. Andra exempel är överlagda brott mot person eller egendom och brott som vittnar om en hög grad av hänsynslöshet eller grov tanklöshet i fråga om andra människors liv, hälsa eller egendom. En annan omständighet som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om en utredning bör inledas på denna grund är att brottet kan antas utgöra ett led i en upprepad brottslighet.

Enligt *tredje stycket* får en utredning om brott begånget av ett barn som inte har fyllt 15 år inledas i vissa andra fall än som avses i första och andra styckena.

Av *punkten 1* framgår att en utredning får inledas om det behövs för att klarlägga om någon som får dömas till påföljd har tagit del i brottet. Det innefattar både den som hade fyllt 15 år vid brottet och den som hade fyllt 14 år, om det är fråga om brott som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken.

Enligt *punkten 2* får en utredning inledas om det behövs för att efterforska gods som har kommit åt genom brottet eller som kan bli föremål för förverkande. De nyligen utvidgade möjligheterna till förverkande (se En ny förverkandelagstiftning, prop. 2023/24:144) innebär att tillämpningsområdet för denna punkt utvidgas i samma utsträckning.

Vidare får en utredning, enligt *punkten 3*, inledas om det av andra skäl är påkallat med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen. För att en utredning ska anses påkallad krävs att det är fråga om brott av visst allvar. Brott med enbart böter i straffskalan faller i princip utanför tillämpningsområdet.

Det finns inte något krav på att det alltid måste finnas flera allmänna eller enskilda intressen till stöd för att en utredning ska anses påkallad. Enbart ett sådant intresse kan vara tillräckligt och en samlad bedömning ska göras. Utöver de exempel som ges i äldre förarbeten (se prop. 2009/10:105 s. 29 f. och 67) kan en utredning anses vara påkallad med hänsyn till allmänna intressen om det handlar om brott som berör viktig samhällsverksamhet, som t.ex. sabotage mot blåljusverksamhet. Ytterligare exempel kan vara allvarliga olaga hot eller falsklarm, t.ex. att bombhota en skola eller liknande inrättning. Angrepp mot vissa tjänstemän, exempelvis polismän, kan också tala för att det finns allmänna intressen av att utreda misstänkta gärningar, eftersom motivet bakom brottet generellt anses vara försvårande. Vidare kan en utredning vara motiverad om det rör sig om mer omfattande seriebrottslighet, där var och en av gärningarna inte har sådant minimistraff att de omfattas av presumtionsregeln, men där den samlade bilden av brottsligheten gör att det finns skäl att utreda brottsmisstankarna. Till allmänna intressen för en utredning kan också räknas samhällsintresset av att allvarliga brott utreds. Det bör då röra sig om brott som, utan att falla under presumtionsregelns

tillämpningsområde, i det konkreta fallet har ett straffvärde närmare ett års fängelse.

En utredning kan också anses vara påkallad med hänsyn till enskilda intressen när brottet har drabbat en målsägande hårt, t.ex. vid fall av svårare misshandel, grovt olaga hot eller grovt olaga tvång. Brott som riktar sig mot andra barn kan innebära att särskild hänsyn ska tas till deras intressen.

Allmänna och enskilda intressen kan i många fall finnas samtidigt. En utredning kan t.ex. vara påkallad vid ett brott som innebär en mycket allvarlig kränkning av en målsägande, som vid sexualbrott, även om straffvärdet i det aktuella fallet inte är så högt som krävs i de fall där en utredning kan vara påkallad enbart med hänsyn till gärningens straffvärde.

Om barnet inte har fyllt 12 år får, enligt *fjärde stycket*, en utredning enligt andra eller tredje stycket inledas endast om det finns synnerliga skäl. Vad som är synnerliga skäl får bedömas i det enskilda fallet, men bl.a. brottets allvar och karaktär, liksom den omständigheten att brottet har koppling till systematisk eller organiserad brottslighet, bör kunna vägas in.

Skyndsamhetskrav

2 §

Paragrafen, som motsvarar 32 § andra stycket i 1964 års lag, reglerar skyndsamhetskravet vid utredningar enligt 1 §.

Av paragrafen framgår att en utredning enligt 1 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och vara avslutad så snart det är möjligt. Den får inte pågå längre än tre månader. Att utredningen ska vara avslutad så snart det är möjligt innebär att hela tidsfristen om tre månader inte regelmässigt kan tas i anspråk. Tremånadersfristen får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. Utrymmet för att göra undantag från tidsfristen är således begränsat. Vid sidan av omständigheter hänförliga till utredningens komplexitet och omfattning kan främst individuella skäl hänförliga till barnet eller andra som ska höras i utredningen beaktas. Enbart ett ansträngt arbetsläge hos polisen eller åklagare får inte leda till undantag från huvudregeln.

Vem som leder utredningen

3 §

Paragrafen, som motsvarar 32 § tredje och fjärde styckena i 1964 års lag, reglerar vem som ska leda en utredning enligt 1 §.

Enligt *första stycket* ska utredningen ledas av en åklagare eller av en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Om det inte möter hinder ska undersökningsledaren genom intresse och fallenhet för arbete med barn som begår brott vara särskilt lämpad för uppgiften.

Om barnet tidigare har varit föremål för en utredning enligt 1 § följer av *andra stycket* att, om möjligt, samma tjänsteman som tidigare ska anlitas för att leda och genomföra den nya utredningen.

Tillämpliga bestämmelser i rättegångsbalken

4 §

Paragrafen, som motsvarar 32 § första stycket i 1964 års lag, reglerar vilka bestämmelser i 23 kap. rättegångsbalken som är tillämpliga vid en utredning enligt 1 §. Uppräkningen är uttömmande.

Enligt *första stycket* ska flertalet bestämmelser om förundersökning i 23 kap. rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar. Vidare ska, i samband med förhöret, den som kan misstänkas för brott under rättas om sin rätt att inte behöva yttra sig över misstanken och inte heller i övrigt behöva medverka till utredningen av sin egen skuld. Skyldigheten motsvarar det som enligt 12 § förundersökningskungörelsen (1947:948) gäller vid en förundersökning i samband med att någon underrättas om att han eller hon är skäligen misstänkt för ett brott. En misstänkt och dennes juridiska biträde har rätt att ta del av det som förekommit vid utredningen i den utsträckning det kan ske utan men för det fortsatta utredningsarbetet. Vid en utredning enligt 1 § är rätten att ta del av det som har förekommit i utredningen inte, till skillnad mot det som gäller vid förundersökning, beroende av att barnet delges misstanke om brott, jfr 23 kap. 18 § rättegångsbalken. Motsvarande startpunkt för insynsrätten i en utredning enligt 1 § är i stället att förhör har hållits med barnet. Om en utredning avslutas utan att förhör hålls med barnet gäller inte någon rätt till insyn i utredningen. När en utredning enligt 1 § är

slutförd omfattar rätten till insyn utredningsmaterialet i dess helhet, jfr 23 kap. 18 a § rättegångsbalken. Den rätt som barnet och det juridiska biträdet kan ha att ta del av sekretessbelagda uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 och 3 a §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Rätten till insyn gäller alltså inte i den utsträckning det av hänsyn till något allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. Barnet och det juridiska biträdet har också rätt att begära att utredningen ska kompletteras, jfr 23 kap. 18 a § första stycket rättegångsbalken. En ovillkorlig rätt att få en papperskopia av protokoll över utredningen finns enbart då en bevistalan väcks, vilket dock inte hindrar att en sådan kopia kan lämnas ut även i andra fall. I fråga om rätten att ta del av annat utredningsmaterial gäller 23 kap. 21 a § andra stycket rättegångsbalken.

Juridiskt biträde

5 §

Paragrafen, som motsvarar 32 a § i 1964 års lag, reglerar rätten till juridiskt biträde för barn vid en utredning enligt 1 §.

Första stycket reglerar i två punkter barns rätt till juridiskt biträde vid utredningar enligt 1 §. Enligt *punkten 1* ska, vid en utredning enligt presumptionsregeln i 1 § första stycket, ett biträde förordnas om det inte är uppenbart att barnet saknar behov av det. Det innebär att det endast undantagsvis kan finnas skäl att inte förordna ett juridiskt biträde. Ett juridiskt biträde ska enligt *punkten 2* även förordnas vid en utredning enligt 1 § andra eller tredje stycket om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan finnas om utredningen förväntas pågå under lång tid, omfatta ett flertal förhör med barnet eller när skadeståndsanspråk av inte obetydlig omfattning kan komma att riktas mot barnet. Särskilda skäl kan också finnas om det behövs ett juridiskt biträde på grund av brottets karaktär, t.ex. om det rör sig om sexualbrott eller om barnet har en personlig relation med målsäganden. Barnets personliga förhållanden kan också leda till att det finns särskilda skäl, t.ex. om barnet på grund av en intellektuell funktionsnedsättning eller av andra skäl har svårt att uttrycka sig. Att målsäganden företräds av ett målsägandebiträde kan likaså innebära att det finns särskilda skäl att förordna ett juridiskt biträde för det

brottsmisstänkta barnet. Kravet på särskilda skäl innebär att juridiskt biträde i princip inte bör förordnas vid bagatellartad brottslighet. En bedömning av samtliga omständigheter ska göras.

Enligt *andra stycket* görs en ansökan om juridiskt biträde av åklagaren eller barnets vårdnadshavare hos tingsrätten. De uppräknade bestämmelserna i rättegångsbalken som rör offentliga försvarare ska tillämpas på ett sådant biträde.

Målsägandebiträde och särskild företrädare för barn

6 §

Paragrafen, som motsvarar 32 b § i 1964 års lag, reglerar vad som gäller i fråga om målsägandebiträde och särskild företrädare för barn vid en utredning enligt 1 §.

Av *första stycket* framgår att lagen (1988:609) om målsägandebiträde och lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn ska tillämpas vid en utredning enligt 1 §. Det som sägs i respektive lag om förundersökning gäller i stället en sådan utredning. På samma sätt gäller det som sägs om åtal i stället bevistalan enligt 8 kap. 1 §. Förutsättningarna för när ett målsägandebiträde och en särskild företrädare för barn ska förordnas framgår av respektive lag. Hänvisningen till de båda lagarna innebär även att det som föreskrivs där i fråga om vem som ska förordnas till målsägandebiträde respektive särskild företrädare, vilka uppgifter den förordnade har, förordnandets längd och rätten till ersättning för uppdraget också ska gälla vid en utredning enligt 1 § och vid en eventuell bevistalan. Undantag från lagarna görs dock när det gäller återbetalningsskyldighet till staten för kostnader för målsägandebiträde och särskild företrädare för barn. När ett målsägandebiträde eller en särskild företrädare för barn har utsetts för målsäganden i en utredning enligt 1 § kan ett barn under 15 år som misstänks för brott således inte åläggas någon återbetalningsskyldighet för målsägandens juridiska biträde.

Av *andra stycket* framgår att vissa bestämmelser i rättegångsbalken ska gälla när ett målsägandebiträde har förordnats. Det gäller 23 kap. 5, 10 och 11 §§ rättegångsbalken om anmälan till rätten när det gäller förordnande av målsägandebiträde, om målsägandebiträdes rätt att närvara vid förhör med målsäganden och om rätten för målsägandebiträdet att ställa frågor vid ett målsägandeförhör.

Underrättelse och kallelse till vårdnadshavare

7 §

Paragrafen, som motsvarar 33 § i 1964 års lag, behandlar i vilka fall barnets vårdnadshavare eller en annan vuxen med motsvarande ställning ska underrättas.

Enligt *första stycket* ska vårdnadshavaren eller någon annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, omedelbart underrättas när ett barn under 15 år kan misstänkas för brott och när en utredning enligt 1 § har inletts. Normalt sammanfaller de tidpunkterna, men om så inte är fallet kan det krävas två underrättelser.

Enligt *andra stycket* ska den som underrättats också kallas till förhör som hålls med barnet.

Underrättelse och kallelse kan enligt *tredje stycket* underlåtas om det är till men för utredningen eller det annars finns särskilda skäl mot det. Beträffande vad som kan utgöra särskilda skäl, se prop. 1987/88:135 s. 33 och prop. 1994/95:12 s. 97. Underrättelse får t.ex. underlåtas om det skulle vara till större skada än nytta för barnet att vårdnadshavaren underrättas. Som exempel på det nämns att det på grund av förhållandena i hemmet finns risk för att underrättelsen leder till kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling av barnet eller att vårdnadshavaren är misstänkt för delaktighet i det brott som barnet är misstänkt för.

Underrättelse till socialnämnden och närvaro vid förhör

8 §

Paragrafen, som motsvarar 34 § första och andra styckena i 1964 års lag, behandlar i vilka fall socialnämnden ska underrättas.

Enligt *första stycket* ska socialnämnden omedelbart underrättas dels när ett barn kan misstänkas för att före 15 års ålder ha begått ett brott med fängelse i straffskalan, dels när en utredning enligt 1 § har inletts. Normalt sammanfaller de båda tidpunkterna, men om så inte skulle vara fallet kan det krävas två underrättelser.

I *andra stycket* regleras när en företrädare för socialtjänsten ska närvara vid förhör med den som misstänks för att före 15 års ålder ha begått brott. Vid utredningar enligt 1 § första stycket, som inleds

för att det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, får undantag från kravet på närvaro göras om det finns synnerliga skäl. Detsamma gäller vid utredningar som har inletts på initiativ av socialnämnden enligt 1 § andra stycket. Det innebär att möjligheten till undantag från närvarokravet är starkt begränsad. Som utgångspunkt bör det handla om förhinder som inte kunnat förutses eller undvikas och då någon företrädare för socialtjänsten trots stora ansträngningar inte kan närvara. Att socialtjänsten sedan tidigare har kännedom om barnet, eller att insatser för barnet med anledning av brottsmisstanken redan har inletts, bör i normalfallet inte anses utgöra synnerliga skäl. Om det är fråga om en utredning som har inletts enligt 1 § tredje stycket, t.ex. för att det är påkallat med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen, kan undantag från kravet på närvaro från socialtjänstens sida göras om det finns särskilda skäl. Det är samma rekvisit som gäller enligt 2 kap. 5 §, se kommentaren till den bestämmelsen.

9 §

Paragrafen, som motsvarar 37 § i 1964 års lag, behandlar när en utredning enligt 1 § ska sändas till socialnämnden.

Av paragrafen framgår att när en utredning enligt 1 § har avslutats ska protokollet över utredningen så snart som möjligt sändas till socialnämnden. Det gäller oberoende av på vilken grund utredningen har inletts.

Utredningar som initieras av socialnämnden

10 §

Paragrafen, som motsvarar 34 § tredje stycket i 1964 års lag, reglerar tillåtna åtgärder i de fall där en utredning enligt 1 § inleds på begäran av socialnämnden.

Enligt paragrafen får ingen annan åtgärd än förhör med barnet vidtas innan socialnämnden har begärt att en utredning ska inledas. Paragrafen kan vara tillämplig exempelvis om socialnämnden har underrättats enligt 2 kap 5 § om att det finns brottsmisstankar mot

ett barn och det har framkommit att socialnämnden kan komma att begära en utredning enligt 1 § andra stycket.

Om det finns särskilda skäl får dock även andra åtgärder vidtas. Även om huvudregeln är att en utredning ska inledas först efter en begäran av socialnämnden, får polisen vidta brådskande åtgärder innan socialnämnden har begärt en utredning. Särskilda skäl kan exempelvis föreligga när vissa utredningsåtgärder måste komma till stånd så snart som möjligt efter brottet, t.ex. att säkra bevisning. Om socialnämnden sedan åtgärderna vidtagits förklarar att den inte anser sig behöva någon utredning ska utredningen avbrytas.

11 §

Enligt paragrafen, som motsvarar 34 § fjärde stycket i 1964 års lag, ska protokoll över förhöret och åtgärderna enligt 10 § omedelbart sändas till socialnämnden om brottsmisstanken kvarstår efter förhöret.

7 kap. Tvångsmedel mot barn under 15 år

Uttömmande reglering om tvångsmedel

1 §

Paragrafen, som delvis motsvarar 36 p och 36 q §§ i 1964 års lag, innehåller en uttömmande reglering av de tvångsmedel som får användas mot barn under 15 år.

I *första stycket* framgår av *punkten 1* att möjligheten att använda tvångsmedel för det första gäller de tvångsmedel som anges i förevarande lag, dvs. de tvångsmedel som regleras i 2–20 och 22 §§. Vidare får enligt *punkten 2* de tvångsmedel som anges i 23 kap. 7–9 a §§ rättegångsbalken användas mot barn under 15 år. Det handlar om hämtning till förhör (23 kap. 7 §), skyldighet att medfölja till förhör (23 kap. 8 §), skyldighet att stanna kvar för förhör (23 kap. 9 §) och skyldighet tillfälligt att lämna ifrån sig elektronisk kommunikationsutrustning (23 kap. 9 a §).

Därutöver får, enligt *punkten 3*, tvångsmedel som regleras i andra författningar användas om det uttryckligen framgår att tvångsmedlet får användas mot barn under 15 år. Ett exempel på det är 7 kap. 2 §

tullbefogenhetslagen (2024:710). Sådana bestämmelser finns också när det gäller hemliga tvångsmedel i underrättelseverksamhet. Utgångspunkten för de tvångsmedlen är inte att det finns en misstanke om brott – vilket krävs för att använda hemliga tvångsmedel under en brottsutredning – utan att viss brottslig verksamhet av allvarligt slag ska kunna förebyggas, förhindras och upptäckas. Bestämmelser som tillåter användningen av sådana tvångsmedel mot barn under 15 år⁴⁹ finns i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet och lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.

Enligt *andra stycket* gäller de begränsningar som anges i första stycket inte användningen av tvångsmedel mot barn under 15 år som misstänks för brott som omfattas av straffbarhetsåldern 14 år (1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken). Skälet för det är att sådana förundersökningar ska kunna bedrivas enligt samma förutsättningar som gäller förundersökningar mot barn i åldersgruppen 15–17 år.

Gripande och kvarhållande efter förhör

2 §

Paragrafen, som motsvarar 35 § i 1964 års lag, reglerar förutsättningarna för var och en att gripa barn under 15 år.

Enligt *första stycket* får var och en gripa ett barn under 15 år som anträffas på bar gärning eller på flykt från brottsplatsen, under förutsättning att fängelse skulle ha kunnat följa på brottet om det hade begåtts av någon som uppnått straffbarhetsåldern.

Om en enskild person har gripit barnet ska det skyndsamt överlämnas till närmaste polisman. Eftersom reglerna om gripande i 24 kap. 8 § rättegångsbalken inte är tillämpliga, räknas även en polisman som griper någon med stöd av denna paragraf som var och en.

Enligt *andra stycket* ska Polismyndigheten eller åklagaren omedelbart besluta om barnet ska friges eller hållas kvar för förhör. Att även Polismyndigheten har rätt att häva ett gripande enligt denna paragraf har sin grund i att ett frihetsberövande av ett barn ska upphöra så snart som möjligt, om det är felaktigt.

---

⁴⁹ Förslag i SOU 2024:93.

Om barnet har fyllt 14 år och det är fråga om brott som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken tillämpas 24 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken i stället för förevarande paragraf.

3 §

Paragrafen, som motsvarar del av 35 a § i 1964 års lag, reglerar förvar och kvarhållande av barn under 15 år som har gripits eller underkastats förhör.

I *första stycket* föreskrivs att barn under 15 år som har gripits enligt den paragrafen eller har medföljt, medtagits eller hämtats eller inställt sig till förhör inte får tas i förvar. Det gäller oavsett brottets allvar. Hänvisningen till 23 kap. 9 § rättegångsbalken innebär att de tidsfrister som anges där angående hur länge förhör får pågå ska tillämpas.

Genom hänvisningen i *andra stycket* till 3 kap. 6 § framgår att barn som avses i första stycket även får hållas kvar med stöd av den paragrafen i samma syfte som barn i åldersgruppen 15–17 år, se kommentaren till den paragrafen. Tiden för kvarhållande får inte vara längre än sex timmar. Det är samma tid som gäller enligt 3 kap. 6 §.

Kvarstad och förvar

4 §

Paragrafen, som motsvarar del av 36 § i 1964 års lag, reglerar användning av kvarstad och förvar mot ett barn som misstänks ha begått ett brott före 15 års ålder.

Kvarstad och förvar, som regleras i 26 kap. rättegångsbalken, är tvångsmedel som har till ändamål att säkra vissa betalningsförpliktelser, bl.a. böter och skadestånd. Kravet på särskilda skäl innebär att tvångsmedlen ska användas restriktivt. Vid bedömningen av om ett tvångsmedel som riktar sig mot ett barn får vidtas ska barnkonventionen och principen om barnets bästa alltid beaktas. Det innebär att det framför allt ska vara fråga om betalningsskyldigheter som hänförs till allvarliga eller omfattande brott. Särskilda skäl kan också finnas vid upprepade brott eller då brottet har koppling till organiserad eller systematisk brottslighet. Vid bedömningen av om det finns sär-

skilda skäl ska vidare hänsyn tas till målsägandens intressen, framför allt skadeståndsanspråk. En helhetsbedömning av samtliga omständigheter ska göras i varje enskilt fall. Beträffande kvarstad och förvar kan särskilda skäl även anses föreligga om den ekonomiska prestation som kvarstaden syftar till att säkerställa uppgår till ett relativt högt värde, normalt åtminstone två prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. Vad som kan anses vara ett relativt högt värde ska emellertid alltid bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Beslag och penningbeslag

5 §

Paragrafen, som motsvarar del av 36 § första stycket och andra stycket i 1964 års lag, reglerar användning av beslag och penningbeslag mot ett barn som misstänks ha begått ett brott före 15 års ålder.

Regleringen avseende beslag har funnits länge, medan penningbeslag först nyligen blivit ett generellt tillämpligt tvångsmedel och därmed också gjorts tillämpligt enligt förevarande lag. Även möjligheten att besluta om åtgärder enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken, t.ex. avspärning, är ny.

Kravet på särskilda skäl i *första stycket* innebär att tvångsmedlen ska användas restriktivt, se kommentaren till 4 §. Ett särskilt skäl för beslag kan, utöver det som sägs där, vara att förverkande kan aktualiseras (prop. 1983/84:187 s. 29). Det kan också vara att säkra gods av inte obetydligt värde som ska lämnas tillbaka till målsäganden.

Av *andra stycket* följer att det som sägs i 27 kap. 7 och 8 §§ rättegångsbalken om tiden för att väcka åtal och verkan av att åtal inte väcks inom den utsatta tiden ska tillämpas även när beslag eller penningbeslag har riktats mot ett barn under 15 år, men att det då i stället ska avse bevistalan respektive talan om förverkande.

Husrannsakan och genomsökning på distans

6 §

Paragrafen, som motsvarar del av 36 § första stycket i 1964 års lag, reglerar användning av husrannsakan enligt 28 kap. rättegångsbalken

och annan undersökning enligt 28 kap. 10 § samma balk mot ett barn som misstänks ha begått ett brott före 15 års ålder.

För husrannsakan och sådan annan undersökning krävs det inte särskilda skäl. Tvångsmedlen kan exempelvis användas i syfte att söka efter stöldgods, även om det inte är fråga om allvarliga eller omfattande brott. De kan också användas för att söka efter andra föremål, t.ex. mindre mängder narkotika, eller för att söka efter föremål som kan tas i förvar eller som kan användas för genomsökning på distans. Vid bedömningen av om husrannsakan eller undersökning enligt 28 kap. 10 § rättegångsbalken får användas mot ett barn ska fortfarande särskilda hänsyn tas enligt barnkonventionen och principen om barnets bästa beaktas.

7 §

Paragrafen, som motsvarar del av 36 § första stycket och del av 36 f § i 1964 års lag, reglerar användning av genomsökning på distans mot ett barn som misstänks ha begått ett brott före 15 års ålder.

Genomsökning på distans, som är ett komplement till husrannsakan, omfattar endast undersökning i digitala miljöer. Tvångsmedlet regleras i 28 kap. 10 a–10 i §§ rättegångsbalken. Kravet på särskilda skäl i *första stycket* innebär att tvångsmedlet ska användas restriktivt, se kommentaren till 4 §.

Enligt *andra stycket* gäller 28 kap. 10 f § rättegångsbalken vid genomsökningen. Det innebär att den som närvarar vid en sådan genomsökning är skyldig att på tillsägelse tillfälligt lämna ifrån sig annan elektronisk kommunikationsutrustning än den som används för att utföra genomsökningen och som han eller hon bär med sig eller har på sig. Om utrustningen inte överlämnas frivilligt, får barnet kroppsvisiteras enligt 8 § för att söka efter föremålen.

Kroppsvisitation

8 §

Paragrafen, som motsvarar del av 36 § i 1964 års lag, innehåller bestämmelser om kroppsvisitation enligt 28 kap. rättegångsbalken av ett barn som misstänks ha begått ett brott före 15 års ålder.

Med kroppsvisitation avses en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig samt av väskor, paket och andra föremål som någon har med sig, se 28 kap. 11 § tredje stycket rättegångsbalken. För kroppsvisitation krävs det enligt *första stycket* inte särskilda skäl. Vid bedömningen av om kroppsvisitation får användas mot ett barn ska särskilda hänsyn alltid tas enligt barnkonventionen och principen om barnets bästa beaktas.

Av *andra stycket* följer att den som ska kroppsvisiteras får hållas kvar för ändamålet, dock som längst tre timmar. Vidare får, genom hänvisningen till 28 kap. 13 a § rättegångsbalken, en polisman ta med barnet som ska kroppsvisiteras till den plats där åtgärden ska genomföras.

Kroppsbesiktning

9 §

Paragrafen, som motsvarar 36 a § i 1964 års lag, reglerar kroppsbesiktning av ett barn under 15 år vid misstanke om brott.

Med kroppsbesiktning avses, enligt 28 kap. 12 § tredje stycket rättegångsbalken, en undersökning av människokroppens yttre och inre samt att prov tas från människokroppen och undersöks. Enligt paragrafen krävs det att barnet är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott. Vidare krävs det att åtgärden är av synnerlig vikt för att klarlägga omständigheterna kring brottet.

Med stöd av bestämmelsen kan barnets kropp undersökas i syfte att exempelvis leta efter skador eller märken av betydelse för utredning av brottet. Vidare kan prov, t.ex. dna-prov, tas från kroppen för att jämförelser ska kunna göras med spår från brottsplatsen eller från målsäganden. Kravet på att kroppsbesiktningen ska vara av synnerlig vikt innebär att det som kan vinnas genom åtgärden i princip inte får vara åtkomligt med andra, mindre ingripande metoder. Syftet med kroppsbesiktningen ska vara att utreda omständigheterna kring det aktuella brottet. Att syftet med kroppsbesiktningen är att utreda omständigheterna kring brottet innefattar en rätt att göra kroppsbesiktning i syfte att ta föremål som kan ha betydelse för utredning av brottet i beslag. Som vid all tvångsmedelsanvändning mot barn

ska en helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig, göras i varje enskilt fall och hänsyn tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen.

Verkställighet av kroppsbesiktning

10 §

Paragrafen, som motsvarar del av 36 c § och 36 e § första stycket, reglerar verkställighet av kroppsbesiktning enligt 9 § i brottsutredande syfte.

Av hänvisningarna till rättegångsbalken följer att proportionalitetsregeln i 28 kap. 3 a §, reglerna om protokollering i 28 kap. 9 §, bestämmelsen att en kroppsbesiktning inte får utföras så att den undersökte riskerar framtida ohälsa eller skada i 28 kap. 12 § tredje stycket och bestämmelsen i 28 kap. 13 § andra stycket om var och hur åtgärden ska verkställas, är tillämpliga vid kroppsbesiktningen. Hänvisningen till 28 kap. 12 § tredje stycket innebär att definitionen av vad som avses med kroppsbesiktning gäller. Genom hänvisningen till 28 kap 13 § första stycket, som i sin tur hänvisar till 28 kap 4 §, regleras vem som får meddela beslut om kroppsbesiktning.

Ett barn som ska kroppsbesiktigas enligt förevarande paragraf får hållas kvar för ändamålet upp till sex timmar och, om det finns synnerliga skäl, ytterligare tre timmar. Eftersom det är fråga om barn ska särskilda hänsyn tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Kvarhållandet ska bestå under kortast möjliga tid, och får bara beslutas om det är nödvändigt och proportionerligt i det enskilda fallet.

11 §

Paragrafen, som motsvarar 36 m § i 1964 års lag, innehåller bestämmelser om kroppsbesiktning i form av salivprov från ett barn, som före 15 års ålder misstänks ha begått ett allvarligt brott, i syfte att registrera barnets dna-profil.

Av *första stycket* framgår att kroppsbesiktning genom salivprov för dna-analys får göras på barn som före 15 års ålder misstänks ha begått brott om två villkor samtidigt är uppfyllda. Enligt *punkten 1*

ska misstanken avse ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott.

Enligt *punkten 2* krävs att syftet med upptagningen är att uppgifterna ska registreras i biometriregistret över misstänkta som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Sådan upptagning får alltså göras även om det inte behövs för utredningen av det aktuella brottet. Syftet med upptagningen är att uppgifterna om den misstänkte ska kunna tillföras biometriregistret över misstänkta för att andra brott som han eller hon kan ha begått eller kan komma att begå ska kunna klaras upp.

Enligt *andra stycket* är utgångspunkten att om det redan har tagits prov för att ta fram en dna-profil, antingen i en förundersökning eller i en utredning enligt 6 kap. 1 §, ska den profilen användas för registreringen, i stället för att ta ett nytt prov från barnet.

I *tredje stycket* föreskrivs att åklagare ska besluta om upptagning. Av 6 kap. 4 §, som hänvisar till 23 kap. 3 § rättegångsbalken, framgår att åklagare får anlita Polismyndigheten för att verkställa upptagning.

12 §

Paragrafen, som motsvarar 36 n § i 1964 års lag, reglerar kroppsbesiktning i form av salivprov för dna-analys i registreringssyfte efter en bevistalan.

Enligt *första stycket* får kroppsbesiktning genom salivprov för dna-analys göras på ett barn som vid en bevistalan har förklarats ha begått ett brott som omfattas av regleringen i 8 kap. 1 § första stycket. Det innebär att förevarande paragraf bara är tillämplig om det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra för brottet eller det är fråga om en osjälvtändig form av ett sådant brott.

Två villkor ska samtidigt vara uppfyllda. I *punkten 1* ställs villkoret att domen har fått laga kraft. Vidare krävs enligt *punkten 2* att syftet med kroppsbesiktningen är att registrera uppgifterna i biometriregistret över dömda som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Avsikten med åtgärden är att uppgifterna om den som vid en bevistalan har befunnits skyldig ska kunna tillföras biometriregistret över dömda för att andra brott som han eller hon kan ha begått eller kan komma att begå i framtiden ska kunna klaras upp. Med hänsyn till att uppgifterna bara får registreras om barnet har gjort sig skyldig till ett mycket allvarligt brott, ska upptagning som utgångspunkt göras. I undantagsfall får sådan upptagning underlätas, t.ex. om straffvärdet för det brott som barnet förklaras ha begått är betydligt lägre än fyra års fängelse. Det är omständigheterna i det enskilda fallet som avgör om det finns rättsliga förutsättningar för upptagning. Som vid all tvångsmedelsanvändning mot barn innebär det att en helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig ska göras i varje enskilt fall och att hänsyn ska tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Om kroppsbesiktning ska göras bör den äga rum så snart som möjligt efter att domen har fått laga kraft.

I *andra stycket* anges att en dna-profil som finns i biometriregistret över misstänkta, eller som har tagits upp i en förundersökning eller en utredning enligt 6 kap. 1 §, får föras över till biometriregistret över dömda. Om det finns en dna-profil ska den som utgångspunkt användas i stället för provtagning enligt första stycket.

I *tredje stycket* föreskrivs att åklagare ska besluta om upptagning. Av 6 kap. 4 §, som hänvisar till regleringen i 23 kap. 3 § rättegångsbalken, framgår att åklagare får anlita Polismyndigheten för att verkställa upptagning.

13 §

Paragrafen, som motsvarar 36 b §, del av 36 c § och 36 e § andra stycket i 1964 års lag, behandlar när kroppsbesiktning får göras mot ett barn under 15 år vid misstanke om bruk av narkotika.

Enligt *första stycket* är förutsättningen för att kroppsbesiktning i form av drogtest ska kunna komma i fråga att det finns en misstanke om ringa narkotikabrott i form av eget bruk, vilken ska vara underbyggd av objektiva omständigheter av sådan tyngd att det föreligger skälig misstanke. Ett drogtest får endast tas om det kan antas vara nödvändigt för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser avseende barnet i fråga. Den som överväger att besluta om ett drogtest ska göra ett antagande om huruvida testet är nödvändigt för att social-

tjänsten ska kunna avgöra behovet av insatser. Det innebär i praktiken att ett drogtest ska tas endast om ett eventuellt positivt analysvar kan antas behövas för socialtjänstens arbete med att motivera barnet och dennes vårdnadshavare till insatser eller kan antas behövas som underlag för bedömningen av om ett omhändertagande enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga bör initieras. Regleringen ställer inget krav på att socialtjänstens yttrande ska inhämtas innan ett beslut om drogtest meddelas. En annan sak är att det kan vara värdefullt att socialtjänsten kontaktas och ges tillfälle att lämna information innan beslutet fattas. Vid bedömningen av om det är nödvändigt att ta ett prov bör en samlad bedömning göras av barnets och vårdnadshavarens uppgifter samt övriga omständigheter. Den situation man funnit barnet misstänkt narkotikapåverkad i kan vara relevant för bedömningen, liksom att det har anträffats misstänkt narkotika på barnet. Att barnet förnekar bruk av narkotika är en annan omständighet som kan tala för att ett prov är nödvändigt. Ett förnekande av narkotikabruk kan dock vara av mindre betydelse om barnet relativt nyligen lämnat positivt provsvar på ett narkotikatest inom ett frivilligt vårdprogram. Som vid all tvångsmedelsanvändning mot barn innebär det att en helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig behöver göras i varje enskilt fall och att hänsyn ska tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen.

Kroppsbesiktning enligt denna paragraf beslutas alltid av åklagare. En polisman får således inte ens vid fara i dröjsmål fatta ett sådant beslut.

Genom hänvisningarna till rättegångsbalken i *andra stycket* följer att proportionalitetsregeln i 28 kap. 3 a §, reglerna om protokollering i 28 kap. 9 §, bestämmelsen att en kroppsbesiktning inte får utföras så att den undersökte riskerar framtida ohälsa eller skada i 28 kap. 12 § tredje stycket och bestämmelsen i 28 kap. 13 § andra stycket om var och hur åtgärden ska vidtas, är tillämpliga i fråga om kroppsbesiktningen. Hänvisningen till 28 kap. 12 § tredje stycket innebär att den där angivna definitionen av kroppsbesiktning gäller. Av hänvisningen till 28 kap. 13 a § tredje stycket följer att en polisman får ta med den som ska kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras.

Ett barn som ska kroppsbesiktigas enligt förevarande paragraf får hållas kvar för ändamålet upp till tre timmar och, om det finns syn-

nerliga skäl, ytterligare tre timmar. Eftersom det är fråga om barn ska särskilda hänsyn tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Kvarhållandet ska bestå under kortast möjliga tid, och får bara beslutas om det är nödvändigt och proportionerligt i det enskilda fallet.

I *tredje stycket* anges vilka som ska underrättas om resultatet av kroppsbesiktningen.

14 §

Paragrafen, som motsvarar 36 d § i 1964 års lag, innehåller bestämmelser om vem som får verkställa en kroppsbesiktning på ett barn enligt 9 eller 13 §.

Paragrafen kompletterar 28 kap. 13 § tredje stycket rättegångsbalken, som reglerar vem som får verkställa eller bevittna en kroppsbesiktning av personer över 15 år. I förhållande till rättegångsbalken innebär bestämmelsen en strängare reglering av vem som får verkställa eller bevittna en kroppsbesiktning. Endast en läkare, en legitimerad sjuksköterska eller en person som är av samma kön som barnet får verkställa eller bevittna en kroppsbesiktning enligt förevarande lag. Det gäller dock inte om kroppsbesiktningen endast innebär att blodprov, alkoholutandningsprov eller salivprov för dna-analys tas på barnet. När det gäller övriga bestämmelser om verkställigheten av kroppsbesiktning, se kommentarerna till 9 § respektive 13 §.

Biometrisk autentisering

15 §

Paragrafen, som motsvarar del av 36 § i 1964 års lag, reglerar biometrisk autentisering mot ett barn som misstänks ha begått ett brott före 15 års ålder.

Tvångsmedlet, som regleras i 27 kap. 17 f § rättegångsbalken, innebär att den som genom biometrisk autentisering, t.ex. fingeravtryck, kan öppna ett avläsningsbart informationssystem under vissa förutsättningar är skyldig att medverka till det. Om barnet inte gör det frivilligt får tvång användas. Kravet på särskilda skäl innebär att tvångsmedlet ska användas restriktivt, se kommentaren till 4 §.

Fotografering och fingeravtryck för brottsutredning

16 §

Paragrafen, som motsvarar del av 36 § i 1964 års lag, reglerar förut-sättningarna för att ta fotografi och fingeravtryck av ett barn som misstänks ha begått ett brott före 15 års ålder.

Fotografering och fingeravtryckstagning regleras i 28 kap. 14 § rättegångsbalken. Kravet på särskilda skäl innebär att tvångsmedlen ska användas restriktivt, se kommentaren till 4 §.

Upptagning av biometriska underlag för registrering

17 §

Paragrafen, som motsvarar 36 k § i 1964 års lag, reglerar upptagning av biometriska underlag i registreringssyfte från barn som före 15 års ålder misstänks ha begått allvarliga brott.

Enligt *första stycket* får fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov tas upp av barn som misstänks för att före 15 års ålder ha begått brott, om villkoren i punkterna 1 och 2 samtidigt är uppfyllda. Kraven är desamma som i 11 § första stycket, se kommentaren till den paragrafen.

Upptagning får göras även om det inte behövs för utredningen av det aktuella brottet. Syftet med upptagningen är att uppgifterna ska kunna tillföras biometriregistret över misstänkta för att andra brott som barnet kan ha begått eller kan komma att begå i framtiden ska kunna klaras upp. Möjligheten att ta upp underlag för registrering är avsedd att användas i de flesta fall då villkoren är uppfyllda. I undantagsfall kan sådan upptagning underlåtas, t.ex. om misstanken avser försök eller medhjälp till brott och straffvärdet för brottet bedöms vara betydligt lägre än fyra års fängelse. Det är omständigheterna i det enskilda fallet som avgör om upptagning bör beslutas. Som vid all tvångsmedelsanvändning mot barn innebär det att en helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig ska göras i varje enskilt fall och att hänsyn ska tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen.

I *andra stycket* regleras den situationen där det misstänkta barnets fingeravtryck, fotografi, video, röstprov eller handstilsprov har tagits upp under utredningen. Då ska de upptagningarna som utgångs-

punkt användas för registrering, för att skona barnet från fler upptagningar än nödvändigt. Endast i undantagsfall bör ny upptagning göras. Det kan t.ex. vara fallet om uppgifterna är av bristande kvalitet. Ny upptagning kan också motiveras av att bara en viss typ av upptagning, t.ex. fingeravtryck eller röstprov, har gjorts tidigare.

Det *tredje stycket*, som reglerar vem som får besluta om kroppsbesiktning, motsvarar 11 § tredje stycket, se kommentaren till den paragrafen.

18 §

Paragrafen, som motsvarar 36 l § i 1964 års lag, reglerar upptagning av vissa biometriska underlag från barn efter en bevistalan.

Av *första stycket* framgår att fingeravtryck och ansiktsfotografi får tas av barn som vid en bevistalan har förklarats ha begått ett brott som omfattas av regleringen i 8 kap. 1 § första stycket, om villkoren i punkterna 1 och 2 samtidigt är uppfyllda. Kraven är desamma som i 12 § första stycket, se kommentaren till den paragrafen. De fall där bevistalan väcks på grund av att det föreligger synnerliga skäl enligt 8 kap. 1 § andra stycket faller utanför tillämpningsområdet. Upptagning av video, röstprov och handstilsprov faller också utanför tillämpningsområdet.

Syftet med upptagningen är att uppgifterna om den som vid en bevistalan har befunnits skyldig till ett allvarligt brott ska kunna tillföras biometriregistret över dömda för att andra brott som han eller hon kan ha begått eller kan komma att begå i framtiden ska kunna klaras upp. Med hänsyn till att uppgifterna bara får registreras om barnet har begått ett mycket allvarligt brott ska upptagning som utgångspunkt göras. I undantagsfall får sådan upptagning underlåtas, t.ex. om straffvärdet för det brott som barnet förklaras ha begått är betydligt lägre än fyra års fängelse. Det är omständigheterna i det enskilda fallet som avgör om det finns rättsliga förutsättningar för upptagning. Som vid all tvångsmedelsanvändning mot barn innebär det att en helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig, ska göras i varje enskilt fall, och att hänsyn ska tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Om upptagning ska göras bör den äga rum så snart som möjligt efter att domen har fått laga kraft.

I *andra stycket* anges att fingeravtryck och ansiktsfotografi som finns i biometriregistret över misstänkta eller som har tagits upp under en förundersökning eller en utredning enligt 6 kap. 1 § får användas för registrering, se kommentaren till 17 § andra stycket.

Det *tredje stycket*, som reglerar vem som får besluta om kroppsbesiktning, motsvarar 11 § tredje stycket, se kommentaren till den paragrafen.

Hemlig avlyssning, hemlig övervakning och hemlig kameraövervakning

19 §

Paragrafen, som motsvarar 36 g § i 1964 års lag, reglerar tillsammans med 20 och 21 §§ användning av vissa hemliga tvångsmedel i 27 kap. rättegångsbalken när barn misstänks för allvarliga brott som har begåtts före 15 års ålder.

Genom paragrafen får vissa hemliga tvångsmedel enligt 27 kap. rättegångsbalken användas när ett barn misstänks för att ha begått ett allvarligt brott före 15 års ålder. Paragrafen är uppbyggd på ett annat sätt än övrig tvångsmedelsreglering i lagen, men den motsvarar regleringen i rättegångsbalken. I stället för krav på särskilda skäl ställs det krav på att det brott som barnet är misstänkt för ska ha ett visst minimistraff eller avse vissa brott enligt terroristbrottslagen (2022:666). Som vid all tvångsmedelsanvändning mot barn ska hänsyn tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Det innebär bl.a. att det intrång i den personliga integriteten som tvångsmedelsanvändningen förväntas leda till ska vägas mot behovet och nyttan av åtgärden. Åtgärden får bara beviljas om den efter en bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet anses vara nödvändig och proportionerlig.

Enligt *första stycket* får hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning användas om ett barn misstänks för att före 15 års ålder ha begått sådana brott som anges i andra stycket. Det innebär att användning av tvångsmedlen mot barn i den åldern i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brott faller utanför tillämpningsområdet. Hänvisningen till 27 kap. rättegångsbalken gör att innebörden av tvångsmedlen och hur de får användas

regleras där. Det innebär bl.a. att barnet, genom innehav eller användning, ska kunna knytas till det telefonnummer, den adress eller elektroniska kommunikationsutrustning som ett tillstånd till hemlig avlyssning eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation avser. När det gäller hemlig kameraövervakning ska tvångsmedlet enligt huvudregeln avse en plats där barnet kan antas uppehålla sig. De begränsningar som enligt 27 kap. rättegångsbalken gäller i fråga om vilka platser som får övervakas är tillämpliga. Genom hänvisningen framgår att övriga krav som ställs i 27 kap. rättegångsbalken också ska vara uppfyllda för att tvångsmedlen ska få användas mot barn, t.ex. att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen. Vidare gäller bestämmelserna om förfarandet i 27 kap. rättegångsbalken, t.ex. regleringen om interimistiska beslut och offentliga ombud. Att övriga bestämmelser i rättegångsbalken om handläggningen är tillämpliga framgår av 1 kap. 1 § andra stycket.

Enligt *andra stycket* får hemliga tvångsmedel användas vid utredning av något av de brott som räknas upp i punkterna 1–3. *Punkten 1* avser brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år. Det innebär att det endast är de allra allvarligaste brotten som omfattas. Till dem hör bl.a. mord, dråp, människorov, synnerligen grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott.

I *punkten 2* räknas vissa brott enligt terroristbrottslagen upp. Det är samma brott som kan läggas till grund för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. 18 a § andra stycket 18 respektive 20 b § rättegångsbalken.

I *punkten 3* anges att även försök, förberedelse och stämpling till brotten i punkterna 1 och 2 omfattas, om en sådan gärning är belagd med straff.

Uppräkningen av brott i andra stycket är uttömmande. Det innebär att hemliga tvångsmedel mot barn under 15 år exempelvis inte får användas med stöd av de straffvärdeventiler för enstaka brott respektive flerfaldig brottslighet som regleras i 27 kap. 18 a § andra stycket 21 och 22 rättegångsbalken.

Hemlig rumsavlyssning

20 §

Paragrafen, som motsvarar 36 h § i 1964 års lag, reglerar användning av hemlig rumsavlyssning mot barn som har begått brott före 15 års ålder.

Genom paragrafen möjliggörs användning av hemlig rumsavlyssning när ett barn misstänks ha begått ett allvarligt brott innan han eller hon har fyllt 15 år. Paragrafen är uppbyggd på samma sätt som 19 §. Som vid all tvångsmedelsanvändning mot barn ska hänsyn tas till barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Det innebär bl.a. att det intrång i den personliga integriteten som tvångsmedelsanvändningen förväntas leda till ska vägas mot behovet och nyttan av åtgärden. Åtgärden får bara beviljas om den efter en bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet anses vara nödvändig och proportionerlig.

Av *första stycket* framgår att kraven i 27 kap. rättegångsbalken ska vara uppfyllda för att få använda hemlig rumsavlyssning. De begränsningar som föreskrivs där i fråga om vilka platser som får avlyssnas är tillämpliga. I övrigt hänvisas till kommentaren till 19 §.

Enligt *andra stycket* får hemliga tvångsmedel användas vid utredning av något av de brott som räknas upp i punkterna 1–7.

Punkten 1 gör regleringen tillämplig vid utredning av ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fem år. Det innebär att det endast är de allra allvarligaste brotten som omfattas. Dit hör bl.a. mord, dråp och synnerligen grov misshandel.

I *punkterna 2–6* räknas vissa brott för vilka det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år upp.

I *punkten 7* anges att även försök, förberedelse och stämpling till brotten i punkterna 1–6 omfattas, om en sådan gärning är belagd med straff.

Uppräkningen av brott är uttömmande. Det innebär bl.a. att tvångsmedlet inte får användas med stöd av de straffvärdeventiler för enstaka brott respektive flerfaldig brottslighet som regleras i 27 kap. 20 d § andra stycket 5 och 6 rättegångsbalken.

Postkontroll

21 §

Paragrafen, som motsvarar 36 j § 1964 års lag, reglerar möjligheten att använda postkontroll mot barn under 15 år vid brottsutredning.

I paragrafen regleras möjligheten att använda postkontroll mot barn som inte har fyllt 15 år vid utredning av brott enligt terroristbrottslagen (2022:666). Uppräkningen av brott är uttömmande. Det innebär att postkontroll inte får användas vid utredning av andra brott. För att tvångsmedlet ska få användas krävs dels att villkoren i 27 kap. 9 § rättegångsbalken är uppfyllda, dels att det finns särskilda skäl. Med särskilda skäl avses att tvångsmedlet inte får användas rutinmässigt. Det bör finnas någon omständighet som pekar på att barnet kommunicerar via post och att det är av vikt för utredningen att kunna kontrollera den kommunikationen. Kravet på särskilda skäl kan t.ex. vara uppfyllt om innehållet i försändelsen kan komma att förverkas, om det är fråga om organiserade eller systematiska brott eller om barnet utnyttjas av annan för att begå brott. Även brottets allvar bör beaktas. Bedömningen av om det finns särskilda skäl bör göras utifrån samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Att övriga bestämmelser i rättegångsbalken om förfarandet är tillämpliga framgår av 1 kap. 1 § andra stycket.

Underrättelseskyldighet

22 §

Paragrafen, som motsvarar 36 i § i 1964 års lag, reglerar underrättelser om att hemliga tvångsmedel enligt lagen har använts.

I paragrafen föreskrivs att regleringen om underrättelser till enskilda när hemliga tvångsmedel enligt rättegångsbalken har använts även gäller när sådana tvångsmedel har använts mot barn under 15 år. Det som anges i 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken tillämpas även vid en utredning enligt 6 kap. 1 §. Tidpunkten för att lämna en underrättelse är anpassad till när utredningen enligt 6 kap. 1 § är slutförd.

23 §

Paragrafen, som motsvarar 36 o § i 1964 års lag, reglerar åklagares skyldighet att underrätta Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden om beslut om hemliga tvångsmedel som rör barn under 15 år. Underrättelseskyldigheten omfattar rättsens beslut i fråga om hemliga tvångsmedel och gäller alltså vid beslut om bifall, avslag och förlängning av tillstånd. I bestämmelsen anges att underrättelsen skyndsamt ska lämnas när rätten har beslutat. Underrättelse bör därmed lämnas i nära anslutning till beslutstillfället, lämpligen samma dag eller följande arbetsdag.

8 kap. Bevistalan**När bevistalan ska väckas**

1 §

Paragrafen, som motsvarar 38 § i 1964 års lag, innehåller bestämmelser om bevistalan.

I *första stycket* föreskrivs en presumtion för att åklagaren ska väcka bevistalan i vissa fall. Punkterna 1–4 är kumulativa, vilket innebär att kraven i alla punkterna ska vara uppfyllda.

Av *punkten 1* framgår att en förutsättning är att brottet har begåtts innan barnet har fyllt 15 år, samtidigt som 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken inte är tillämpligt. Det innebär att presumtionen inte gäller i de fall där någon som är 14 år har begått ett brott som avses i den paragrafen. I de fallen ska brottet i stället utredas genom förundersökning.

Enligt *punkten 2* gäller presumtionen för brott med ett minimistraff om fängelse i fyra år eller mer. De osjälvständiga brottsformerna försök, förberedelse och stämpling till sådana brott omfattas också av presumptionsregeln.

Som framgår av *punkterna 3 och 4* är det också en förutsättning för en bevistalan att en utredning enligt 6 kap. 1 § har genomförts och att åklagaren bedömer att det skulle ha funnits tillräckliga skäl för åtal om brottet hade begåtts efter att barnet fyllt 15 år. Kravet på bevisningens styrka motsvarar alltså det som ställs när åtal väcks.

Av *andra stycket* framgår att bevistalan får väckas även för brott som inte omfattas av presumptionsregeln, om det finns synnerliga

skäl för det. På så sätt är det möjligt att väcka bevistalan för brott som, trots att de är allvarliga, faller utanför presumtionsregelns tillämpningsområde. I kravet på synnerliga skäl ligger att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt.

Synnerliga skäl kan finnas om det är fråga om flera allvarliga brott som, utan att omfattas av presumtionsregeln, sammantaget har ett mycket högt straffvärde. Det kan exempelvis handla om upprepade fall av våldtäkt, vållande till annans död, grovt brott, grovt sexuellt övergrepp och mordbrand. Synnerliga skäl kan också finnas om det är fråga om ett enstaka brott som har ett påtagligt högt straffvärde. Det kan till exempel vara aktuellt vid brott som har en vid straffskala t.ex. grovt sabotage mot blåljusverksamhet, men även i andra fall där straffvärdet är mycket högt. Vidare kan synnerliga skäl finnas om det förekommer särskilt försvårande omständigheter som exempelvis svåra kränkningar av målsägandens integritet, exempelvis vid s.k. ungdomsrån, eller om brottet har utgjort ett led i brottslighet som utövats i organiserad form.

Av *tredje stycket* framgår att bevistalan inte får väckas om det finns särskilda omständigheter som talar mot det. En bedömning får göras i det enskilda fallet. Särskilda omständigheter kan t.ex. vara att det inte är förenligt med barnets bästa att en bevistalan väcks. Så kan vara fallet om det misstänkta barnet har svåra intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det kan i dessa fall vara i det närmaste omöjligt att bedöma om barnet har gjort sig skyldigt till brott i en straffrättslig bemärkelse och en bevistalan skulle inte vara ändamålsenlig. En annan omständighet som kan ha betydelse för bedömningen är om barnet är mycket ungt. Barnets bristande mognad och utveckling eller sjukdom kan alltså ha betydelse vid bedömningen. Att mycket lång tid har förflutit sedan brottet begicks kan också vara en särskild omständighet som talar mot att väcka bevistalan. Utrymmet för att avstå från att väcka bevistalan om det finns särskilda omständigheter är dock mindre ju allvarligare brottslighet det är fråga om.

Bevistalan får inte heller väckas om åtal väcks. Det avser att hindra att både bevistalan och åtal väcks för samma brott.

Framställning om att bevistalan ska väckas

2 §

I paragrafen, som motsvarar 38 a § i 1964 års lag, regleras vem som får begära att åklagare väcker bevistalan. Socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg får göra en sådan framställning. Åklagaren har dock, som framgår av 1 § första stycket, en självständig rätt att besluta att bevistalan ska väckas.

Vem som ska föra bevistalan

3 §

Paragrafen, som motsvarar 38 b § första stycket i 1964 års lag, reglerar vem som ska föra bevistalan. Om det inte möter något hinder ska bevistalan föras av en åklagare som genom intresse och fallenhet för arbete med barn som begår brott är särskilt lämpad för uppgiften. Det bör endast i undantagsfall komma i fråga att någon annan åklagare för bevistalan. Kravet på lämplighet motsvarar det som gäller enligt 2 kap. 1 § första stycket för undersökningsledare vid förundersökning och enligt 6 kap. 3 § första stycket för den som leder en utredning enligt 6 kap. 1 §.

Offentlig försvarare

4 §

I paragrafen, som motsvarar 38 b § tredje stycket i 1964 års lag, regleras när en offentlig försvarare ska förordnas för barnet. När en bevistalan väcks mot ett barn har han eller hon en absolut rätt att få en offentlig försvarare. Det åligger rätten att förordna en offentlig försvarare för barnet. Som utgångspunkt bör det juridiska biträde som har förordnats enligt 6 kap. 5 § då förordnas som offentlig försvarare för barnet.

Rättegången

5 §

Paragrafen, som motsvarar 38 b § andra stycket i 1964 års lag, reglerar vilka bestämmelser som ska tillämpas vid handläggningen av bevistalan. En bevistalan utgör inte ett åtal, men beträffande förfarandet ska dock samma regler som vid allmänt åtal för brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än ett år tillämpas. I mål om bevistalan är normalt offentlighet vid förhandlingen regelmässigt till sådan uppenbar olägenhet för barnet att handläggningen bör äga rum inom stängda dörrar. Hänsyn till barnet kan också leda till att åtgärder vidtas kring de yttre arrangemangen vid förhandlingen. Det är t.ex. möjligt att hålla förhandlingen utanför en vanlig rättegångslokal. Bevistalan får inte aktualiseras om åtalspreskription inträtt. Rättens avgörande sker genom en dom, i vilken rätten ska ange om den har funnit att barnet har begått gärningen.

Paragrafen innehåller vidare en hänvisning som innebär att i fråga om tvångsmedel gäller 7 kap.

Av sista meningen framgår att sådan rättegångskostnad som avses i 31 kap. 1 § rättegångsbalken ska staten svara för.

Undanröjande av dom om bevistalan

6 §

Paragrafen, som motsvarar 38 c § i 1964 års lag, reglerar möjligheten att undanröja en dom om bevistalan.

Av *första stycket* framgår förutsättningarna för att undanröja en dom om bevistalan på grund av nya uppgifter om barnets ålder. En första förutsättning är att det genom utredning som inte har lagts fram tidigare framgår att barnet hade uppnått sådan ålder att det hade kunnat dömas till påföljd. Det innebär i normalfallet att barnet hade fyllt 15 år vid brottet. Genom formuleringen att barnet annars hade kunnat dömas till påföljd omfattas även de fall där en 14-åring har begått brott som avses i 1 kap. 6 § brottsbalken. Begreppet utredning har samma innebörd som i 58 kap. 3 § första stycket 3 rättegångsbalken. Det kan t.ex. handla om nya uppgifter från Interpol eller Migrationsverket. Genom den nya utredningen ska det klarläggas att personen hade uppnått straffbarhetsåldern vid gärningen.

En andra förutsättning är att åklagaren gör sannolikt att han eller hon inte har kunnat åberopa utredningen vid den rätt som har meddelat domen, eller genom att överklaga domen, eller att han eller hon annars har haft giltig ursäkt att inte göra det. Vid bedömningen av vad som krävs för att åklagaren ska ha gjort det sannolikt eller av om han eller hon haft giltig ursäkt kan det som gäller för resning till den tilltalades nackdel i 58 kap. 3 § rättegångsbalken vara vägledande.

Andra stycket reglerar förfarandet vid ansökan om undanröjande. Ansökan ska lämnas till en hovrätt eller till Högsta domstolen, beroende på vilken domstol som meddelade domen om bevistalan. Ansökan ska göras inom ett år från det att åklagaren fick kännedom om den nya utredningen. Av 58 kap. 5 § rättegångsbalken framgår bl.a. vilka uppgifter en ansökan om resning ska innehålla och vilka handlingar som ska bifogas ansökan. Motsvarande gäller för en ansökan om undanröjande av en dom om bevistalan. Det innebär att åklagaren ska ange den dom som ansökan avser, det förhållande som ansökan grundas på och skälen för ansökan. Det innebär även att åklagaren ska ange den utredning som han eller hon vill åberopa och vad som ska styrkas. Åklagaren ska också ange anledningen till att utredningen inte har åberopats i rättegången. Dessutom framgår att ansökan ska vara egenhändigt undertecknad och att de skriftliga bevis som åberopas ska lämnas in i original eller som bestyrkt kopia tillsammans med ansökan.

När ansökan ska prövas, ska bestämmelserna om allmänt åtal för brott gälla i tillämpliga delar. Det handlar bl.a. om rätten till offentlig försvarare, tidsfrister för domstolens avgörande, underrättelseskylighet till bl.a. barnets vårdnadshavare och möjligheten att, under vissa förutsättningar, göra avsteg från huvudregeln om att domstolens förhandling är offentlig.

Av *tredje stycket* framgår att ett undanröjande som beslutas av Högsta domstolen ska omfatta båda underinstansernas domar. Det blir därmed möjligt att väcka åtal för samma gärning, om det finns förutsättningar för det.

9 kap. Resning

1 §

Paragrafen, som motsvarar 38 d § i 1964 års lag, reglerar möjligheten att bevilja resning av en dom om bevistalan. Genom hänvisningen till rättegångsbalkens regler om resning av domar i brottmål ska det som anges där tillämpas också för resning av domar om bevistalan. Resning av en dom om bevistalan är på så sätt möjlig både till fördel och nackdel för den som domen avser. För förfarandet gäller 58 kap. 4–10 §§ rättegångsbalken. Den tidigare tilltalade ska dock inte åläggas att ersätta motparten eller staten för kostnader i resningsärendet. Det som sägs om förundersökning i 58 kap. 6 a § rättegångsbalken ska gälla en utredning enligt 6 kap. 1 § denna lag.

2 §

Paragrafen, som motsvarar 41 § i 1964 års lag, reglerar handläggningen generellt av ärenden om resning mot en tidigare tilltalad som inte har fyllt 18 år.

En ansökan om resning av en dom eller ett beslut mot ett barn ska alltid behandlas skyndsamt. Skyndsamhetskravet gäller oavsett resningsgrund och oberoende av om resning söks till fördel eller till nackdel för den tidigare tilltalade.

När det gäller resningsgrunderna i 58 kap. 2 § 5 och 3 § första stycket 3 rättegångsbalken, som möjliggör resning på grund av ny utredning om den tidigare tilltalades ålder, ligger det i sakens natur att det förekommer olika uppgifter om åldern. Det finns en ålder som rätten har utgått från i det ordinarie förfarandet och en ålder som sökanden i resningsärendet gör gällande. I en sådan situation bör rätten utgå från det för den tidigare tilltalade mest fördelaktiga alternativet. Det innebär att en person ska förutsättas vara ett barn om det finns tvivel om hans eller hennes rätta ålder.

3 §

Paragrafen, som motsvarar 40 § i 1964 års lag, innehåller bestämmelser om underrättelse till vårdnadshavare eller någon annan vuxen vid ansökan om resning när den tidigare tilltalade är ett barn.

I de fall som avses i paragrafen ska rätten underrätta vårdnadshavaren, eller någon annan vuxen som ansvarar för barnets vård och fostran, eller som annars har en fostrande roll, om ansökan.

Den krets som ska underrättas om ansökan är densamma som anges i 2 kap. 4 § och 5 kap. 4 §. Vem som svarar för barnets vård och fostran och vem som har en fostrande roll ska tolkas på samma sätt som i de bestämmelserna (prop. 1994/95:12 s. 97 f. och prop. 2001/02:111 s. 24 f.).

I första hand bör uppgift, om det finns någon annan vuxen än den eller de som har det huvudsakliga ansvaret för barnet och som står i ett sådant förhållande till denne att han eller hon bör underrättas, inhämtas från barnet. Rätten ska inte behöva utreda närmare om någon annan än den som har det huvudsakliga ansvaret ska underrättas (jfr prop. 2001/02:111 s. 25). Underrättelseskyldigheten gäller oavsett resningsgrund och oberoende av om resning söks till fördel eller till nackdel för den tidigare tilltalade.

Om resning söks enligt 58 kap. 2 § 5 eller 3 § första stycket 3 rättegångsbalken, som möjliggör resning på grund av ny utredning om den tidigare tilltalades ålder, ligger det i sakens natur att det förekommer olika uppgifter om åldern. Det finns en ålder som rätten har utgått från i det ordinarie förfarandet och en ålder som sökanden i resningsärendet gör gällande. I en sådan situation bör rätten utgå från det för den tidigare tilltalade mest fördelaktiga alternativet. Det innebär att en person ska förutsättas vara ett barn om det finns tvivel om hans eller hennes rätta ålder.

En underrättelse ska inte lämnas om det skulle strida mot den tidigare tilltalades bästa eller om det finns andra särskilda skäl mot det. Vad som är till den tidigare tilltalades bästa måste avgöras efter en bedömning i varje enskilt fall. Ett annat särskilt skäl att inte lämna en underrättelse kan vara att det inte är möjligt att nå den som ska underrättas (prop. 2015/16:187 s. 38 och 59).

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2026, då lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare upphör att gälla.

I *punkten 2* anges att 7 kap. 19–23 §§, som rör hemliga tvångsmedel, gäller till utgången av juni 2031.

I *punkten 3* anges att äldre föreskrifter ska fortsätta att gälla för sådana beslut om häktning av barn som inte har fyllt 18 år som har verkställts före ikraftträdandet. Det innebär att ett barn som har häktats innan han eller hon har fyllt 18 år, som utgångspunkt inte får vara häktat under en sammanhängande tid om mer än tre månader fram till dess att åtal väcks, om beslutet har verkställts innan den nya regleringen träder i kraft. Om häktningsbeslutet har meddelats innan den nya regleringen träder i kraft men beslutet har verkställts efter ikraftträdandet, t.ex. om barnet har häktats i sin frånvaro, gäller den längre tidsfristen om fem månader.

3.2 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

9 kap.

9 §

I paragrafen regleras kallelse av underårig till sammanträde.

I *första och andra styckena* görs endast språkliga ändringar.

I *tredje stycket*, görs en hänvisning till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare och språkliga ändringar. I övrigt är stycket oförändrat.

3.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

3 §

I paragrafen anges i sex punkter vilka uppgifter som belastningsregistret ska innehålla.

Punkterna 1–4 är oförändrade.

I *punkten 5* görs hänvisningar till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare.

Punkten 6 är oförändrad.

3.4 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

12 kap.

8 §

Paragrafen reglerar socialnämndens underrättelseskyldighet till åklagare vid misskötsamhet av ungdomspåföljd som nämnden ansvarar för verkställigheten av.

Ändringen i paragrafen innebär endast att det görs en hänvisning till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare.

3.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott

2 §

Paragrafen reglerar inhämtande av rättsintyg från läkare om skador, sjukdomar eller andra förhållanden som intyget ska avse bedöms kunna vara av betydelse vid utredning om brott.

Ändringen i *första stycket* innebär att det i *punkten 2* görs en hänvisning till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare. Även språkliga ändringar görs. I övrigt är stycket oförändrat.

Andra stycket är oförändrat.

3.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall

4 §

Paragrafen rör viss underrättelseskyldighet för Polismyndigheten och åklagare när en brottsutredning inte inleds eller läggs ner.

Ändringarna i paragrafen innebär att det görs hänvisningar till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare och en språklig ändring.

3.7 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

35 kap.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser som bryter sekretessen för identiteten hos en trafikant som haft del i en trafikolycka.

Första stycket är oförändrat.

Ändringen i *andra stycket* innebär endast att det i *punkten 3* dels görs en hänvisning till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare, dels tydliggörs att regleringen avser fall där någon bevisstalan inte väcks och uppgiften blir offentlig genom de handlingar som ges in till domstolen.

3.8 Förslaget till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

1 kap.

2 §

Paragrafen anger häkteslagens tillämpningsområde.

Första stycket är oförändrat.

Ändringen i *andra stycket* innebär endast att det görs en hänvisning till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare.

3.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

5 kap.

17 §

Paragrafen upplyser om att det finns särskilda bestämmelser om upptagning av biometrisk data från barn under 15 år i lagen (2026:00) om unga lagöverträdare. Ändringen består endast i att hänvisning görs till den nya lagen.

3.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning

26 §

Paragrafen reglerar Kriminalvårdens skyldighet att underrätta åklagare vid misskötsamhet av påföljd som verkställs av Kriminalvården.

Ändringen i paragrafen innebär endast att det görs en hänvisning till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare.

3.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation

4 kap.

33 §

Paragrafen föreskriver skyldighet för den som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst som inte är en nummeroberoende interpersonell kommunikationstjänst att lämna ut uppgifter i vissa fall.

Ändringen i *första stycket* innebär endast att det i *punkten 1* görs en hänvisning till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare.

Andra stycket är oförändrat.

3.12 Förslaget till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:710)

8 kap.

5 §

Paragrafen reglerar möjligheten för en tulltjänsteman som Tullverket har förordnat att leda förundersökningar mot barn.

I paragrafen görs en hänvisning till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare och en språklig ändring. Vidare anpassas regleringen till den terminologi som används i den lagen. I övrigt är paragrafen oförändrad.

3.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot

6 kap.

4 §

I paragrafen finns grundläggande bestämmelser om förfarandet, dvs. utredning och efterföljande handläggning i domstol, när förverkande frågan rör barn.

Första stycket ändras på så sätt att det görs hänvisningar till den nya lagen (2026:00) om unga lagöverträdare, i stället för hänvisningar till lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Vidare föreskrivs att bestämmelserna i den lagen ska tillämpas vid förfaranden som rör någon som inte har fyllt 18 år, i stället för 21 år som hittills. Ändringen är en anpassning till att tillämpningsområdet för den nya lagen om unga lagöverträdare har begränsats till lagöverträdare som är barn, dvs. som inte har fyllt 18 år. I övrigt är första stycket oförändrat.

I *andra stycket* görs endast en språklig ändring.

Jämförelsetabell

Nedanstående tabell redovisar i den högra kolumnen de gällande paragraferna i 1964 års lag och i den vänstra kolumnen paragraferna i den föreslagna nya lagen. Många paragrafer i den nya lagen motsvarar förslag om ändringar och tillägg till 1964 års lag. De återspeglas inte i denna tabell.

Lagen (2026:00) om unga lagöverträdare

Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

1 kap.

1 §	1 §
2 §	–
3 §	–
4 §	39 §

2 kap.

1 §	2 §
2 §	del av 4 §
3 §	del av 4 §
4 §	del av 5 §
5 §	del av 6 § och 7 §
6 §	8 §
7 §	9 §
8 §	del av 11 §
9 §	10 §
10 §	del av 11 §
11 §	12 §
12 §	13 §

3 kap.

1 §	23 §
2 §	23 a §
3 §	6 a §
4 §	del av 5 §
5 §	del av 6 §
6 §	14 §

4 kap.

1 §	15 §
2 §	16 §
3 §	17 §
4 §	22 §
5 §	18 §
6 §	19 §
7 §	20 §
8 §	21 §

5 kap.

1 §	del av 29 §
2 §	24 §
3 §	25 §
4 §	del av 26 §
5 §	del av 26 §
6 §	del av 26 §
7 §	del av 27 §
8 §	del av 27 §
9 §	del av 27 §
10 §	28 § och del av 29 §
11 §	30 §
12 §	30 a §
13 §	30 b §

6 kap.

1 §	31 §
2 §	del av 32 §
3 §	del av 32 §
4 §	del av 32 §
5 §	32 a §
6 §	32 b §
7 §	33 §
8 §	del av 34 §
9 §	37 §
10 §	del av 34 §
11 §	del av 34 §

7 kap.

1 §	36 f §
2 §	35 §
3 §	—
4 §	del av 36 §
5 §	del av 36 §
6 §	del av 36 §
7 §	del av 36 § och del av 36 f §
8 §	del av 36 §
9 §	36 a §
10 §	del av 36 c § och 36 e §
11 §	—
12 §	—
13 §	36 b §, del av 36 c § och del av 36 e §
14 §	36 d §
15 §	del av 36 §
16 §	del av 36 §
17 §	—
18 §	—
19 §	—
20 §	—
21 §	—
22 §	—
23 §	—

8 kap.

1 §	38 §
2 §	38 a §
3 §	del av 38 b §
4 §	—
5 §	del av 38 b §
6 §	38 c §

9 kap.

1 §	38 d §
2 §	41 §
3 §	40 §

Departementsserien 2025

Kronologisk förteckning

---

1. Hyra anstaltsplatser utomlands. Ju.
2. Moderna – en ny myndighet för
modern konst, arkitektur och design.
Ku.
3. Sveriges försvarsmaterieldirektör.
En ny inriktning. Fö.
4. En ny lag om unga lagöverträdare. Ju.

Departementsserien 2025

Systematisk förteckning

Försvarsdepartementet

Sveriges försvarsmaterieldirektör.

En ny inriktning. [3]

Justitiedepartementet

Hyra anstaltsplatser utomlands. [1]

En ny lag om unga lagöverträdare. [4]

Kulturdepartementet

Moderna – en ny myndighet för modern
konst, arkitektur och design. [2]